

»SLOVENEK« volja
po pošti na vse strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . . . K 180—
za pol leta 90—
za četrt leta 45—
za en mesec 15—
Za inozemstvo celoletno K 240—
Sobotna izdaja: ■■■
za celo leto K 30—
za inozemstvo 35—

SLOVENEK

■ Inzerati: ■
Enoletna petivrstna (59 mm
široka in 3 mm visoka ali sje-
prostor)
za enkrat po K 450
redni razpisni, poslana
1 št. po K 0—
Pri večjem naročilu popust.
Najmanjši oglas 59/9 mm K 10,
Iskaje vsak dan izvzemli po-
nedeljek in dan po prazniku,
ob 5. uri zjutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisni se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Politični list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnike in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.797, ogr. 28.511, bosn.-herc. 7563.

Vstajenje.

Kristus živi!
Od dneva, ko se je odprl grob in je
Njegov duh zavladal nad milijoni src, je
svet postal drugačen. Vstajenje je prišlo
med narode, duša sužnjeva je postala ena-
ka dušam kraljev: Z vstajenjem božjim je
prišlo vstajenje duha človekovega. Še ni
ugasnil žar, ki je odseval iz globine sve-
tega groba. Ravno viharna borba nasprot-
ujočih si idej, boj krščanskega ljudstva za
zmagajo krščanske misli nam je dokaz, da
je Kristusov nauk prepородil nočeto duš
in jih dvignil iz prahu v višave, kjer jih ob-
seva solnce božje milosti in ljubezni.

Kot nikdar in nikjer poprej se je dvig-
nil z mladim krščanstvom v zastarelem,
trudnem svetu nov rod, ki je nosil v sebi
zmagujočo in radostno zavest, da ga je
Bog osvobodil od greha, da se bori za ded-
ščino večnega življenja. Najtežja naloga je
stala pred prvimi borilci za krščanstvo:
stati so morali sredi polnega toka gnilega
življenja, preobraziti so morali z lastnimi
rokami in lastnim delom obličje poganske-
ga sveta in morali so ostati čisti. A v njih
je bil krepak in vztrajen duh, kot ni še
zgrabil človeštva od pradavnosti ne; bilo
je zmagovito mišljenje, ki je prodiralo ko-
rak za korakom v jedro starega sveta in
ga presnavljalo. Sredi blata so ostali čisti
in so šli iz tmine v luč, skozi smrt k živ-
ljenju, skozi preganjanja v kraljestvo
božje! Kako je bilo mogoče, da je četica
ribičev, delavcev in sužnjev podrla ponos-
ni stari Rim in zgradila krščanski svet?
Sihi duh velikana sv. Pavla nam odgovar-
ja v imenu vseh: »Ne živim več jaz, Kris-
tus živi v meni!«

Kako so slabotni vsi novi, lepo in spo-
dobno izrezljani svetovni nazori v primeri
s preustvarjajočo močjo duha, ki je preve-
val te može in žene! Tudi danes še živi
krščanstvo v srcih milijonov. Svetovna
vojna, ta najgloblji odpad od krščanstva,
je vrgla ljudske množice v bedo. Glad tare
ljudstvo, s temno slutnjo gleda mali mož
v bodoče dni. Deca nima obleke. Delavec
se strahom vprašuje, kje bo dobil jutri
kruha. Kruh! to je klic naših dni. Zdi se,
kot da bi bilo pošteno delo izgubilo vso
vrednost; tako je, kot bi smeli živeti samo
oni, ki so zavrgli poštenost in žive od dela
drugih. Tisoči so v svoji notranjosti in s
svojim življenjem odpadli od krščanstva.
Drugi tisoči skušajo izrabiti nezadovolj-
stvo ljudskih množic za boj proti krščan-
stvu. Sredi vse te bede, sredi valujočih
množic in delavnega ljudstva pa stoji ne-
omajno križ Kristov. In kolikor bolj se raz-
gali bistvo sodobnega življenja, ki je se-
bičnost, kolikor strašnejše so zablode člo-

veštva, toliko bolj vzvišeno in zmagujoče
zgrabi živa resnica križa srce nemirnega
človeka. »Šel v predpekel, — tretji dan od
mrtvih vstal, — sedi na desnici Boga, vso-
mogočnega očeta, — od omdob bo prišel
soditi žive in mrtve.« Resnično, v tej tragi-
diji, ki jo doživlja naše bičano ljudstvo, so
spoznali tisoči slovenskih mož in žena še
živeje: Kristus živi!

Tudi danes je, kakor pred dvema ti-
sočletjema potrebno, da vstane nov rod
bojnikov za krščansko misel, rod delav-
nih mož in žena, v katerih bo živel duh
božji. V svet, ki se pogreza v blato sebič-
nosti, naj pride novo vstajenje. Vstajenje
krščanskega ljudstva, ki bo priborilo vsem
bednim kruha, osvobodilo ljudstvo od se-
bičnosti in mu dalo poštenja, ljubezni in
pravičnosti, ki ga edino more rešiti. Tako
moramo presojati vse naše politično, kul-
turno in gospodarsko delo.

Krščanstva ne bodo rešili zakoni, ne
bodo ga ščitili kralji in knezi, živi in bo
zmagalo, ker je njegova živa in neusahljiva
moč v dušah vernega ljudstva. To ljudstvo
pojde v boj za svoje rejsvetejše, za svojo
vero, pojde v boj za poštenost v javnem
in zasebnem življenju in bo prekvasilo na-
šo domovino.

Kristus živi! On je v dušah tisočih
naših kmetov, delavcev, pripadnikov vseh
stanov, bogatih in revnih in danes vstaja
k novemu življenju. Ti tisoči hočejo gra-
diti krščansko Jugoslavijo. Njim in vsem
milijonom, ki jim je krščanska misel dra-
ga, pojo velikonočni zvonovi:
Kristus je vstal! On živi! Aleluja!

Našemu ljudstvu.

Dne 29. maja letošnjega leta praznuje
presvetli knezoškof ljubljanski dr. Anton
Bonaventura Jeglič svojo sedemdesetlet-
nico.

Kako velikega pomena je slavljenče-
vo delovanje v ljubljanski škofiji na ver-
skem in kulturnem polju, vé vsakdo, ki
se je udeleževal našega javnega življenja
in nasledoval njegov razvoj od leta 1900
dalje. Presvetli je začel svoje delovanje
na verskem polju v živem spoznanju, da
je prava verska zavest edino trden temelj
narodni pravosti in zdravega napredka;
zato je od začetka osredotočil vso pozor-
nost na ustanovitev gostega omrežja Ma-
rijinih družb v svoji škofiji. — Ko je bila
ta osnovna naloga povoljno izvršena, je
šel precejšen korak naprej v pravilnem
spoznanju, da je za uspešno medsebojno
tekmovanje kulturnih struj in za udrditve
ugleda našega naroda med drugimi po-
trebna čim širša splošna izobrazba; da

povzročne to, je dal vzpodbudo za ustano-
vitev izobraževalnih društev po deželj in
porabi pri tem kot oporo že obstoječo
razno verskih društev. — Ko je tudi tu
videl zoreti sadove svojega neumornega
dela, je šel še en važen korak naprej v
zavesti, da duševna hrana, ki jo nudijo
verska in izobraževalna društva, sama na
sebi še ne zadostuje, ampak da je treba na
našem narodnem telesu uresničiti načelo
»zdrava duša v zdravem telesu«; zato se
je z vso vnemo zavzel za to, da se mla-
dina ne le duševno razvije in izobrazi, am-
pak tudi telesno ostane čila ter stopil v
prve vrste propagatorjev mladinskih telo-
vadnihi društev, ki jih predstavlja danes
čvrsta in mnogobrojna armada naše kul-
turne struje — »Orli«.

Sedaj ko se naš kulturni razvoj na-
pravlja pod novimi razmerami v novi dr-
žavi na nova samostojnejša pota, presvetli
s ponosom lahko zre na plodove svojega
dela in z zadoščanjem uvideva, da je prav
delal.

Naše verske in kulturne organizacije
— vsem v ospredju SKSZ — s ponosom
gledajo nanj, ki je neumoren v delu, ki je
neustrašen bojevnik v najbolj kritičnih ča-
sih in ki se je izkazal večjega krmarja v
času največjih prekucij.

SKSZ kot matica vsega ljudskoizo-
braževalnega in v ožjem smislu kulturnega
dela poziva vse svoje odseke, da s prire-
ditvami verskega, izobraževalnega in za-
bavnega značaja dostojno proslave jubilej
prevzvišenega vladike in v duhu njegovega
dela namenijo ves čisti dobiček za dom
SKSZ v Ljubljani.

Prevzvišenemu slavljenču pa kliče
SKSZ z vsemi podpisanimi odseki in brat-
skimi društvi vred:

Na mnoga leta, ki naj jih Bog blago-
slovil!

Ljubljana, 3. aprila 1920.

Slov. kršč. socialna zveza.
Orlovska zveza. Slovenska straža.
Jugoslovanska strokovna zveza.
Meščansko žensko društvo.
Krekova prosveta.

70letnica knezoškofa dr. Ant. Bonaventura Jegliča.

S. K. S. Z. vabi katoliške organizacije,
naj 29. maja slovesno praznujejo ta dogo-
dek kot poseben praznik. Vsako izobra-
ževalno društvo naj se s svojimi pododseki

spominja knezoškofa dr. Antona Bonaven-
ture Jegliča s primerno prireditvijo. Tu
velja rek: »Kdor svojih dobrotnikov ne
časti, jih tudi prav vreden ni.«

Kjerkoli je le mogoče, naj se napra-
vijo pred tem dnevom duhovne vaje za
mladeniče.

V soboto 29. maja bodi sv. maša, ki
se je naj udeležijo tudi vsi društveniki,
pevci pa naj na koro sodelujejo.

V nedeljo 30. maja naj se priredi
društvena slavnost na čast visokemu slav-
ljenču. Spored bodi:

1. Slavnostni nagovor.
2. Petje.
3. Dramatična predstava.

Morebitni čisti dobiček naj se pošlje
S. K. S. Z. za »Društveni dom«, ki se na-
merava zgraditi v Ljubljani nasproti ho-
tela »Union« in ki bo kulturno središče
vseh katoliškonarodnih organizacij.

Notranji položaj.

Več kakor eno leto je minulo, odkar
je bilo sklicano narodno predstavništvo,
naš začasni parlament. Z velikim idealiz-
mom in navdušenjem, ki je napolnjevalo
tedaj vse slovensko ljudstvo, so odšli tedaj
narodni predstavniki v Beligrad, da vse po-
trebno pripravijo za konstituinto za to do-
bo, prevzamejo nalogo in odgovornost dr-
žavnega vodstva in nadzorstva. Ničde ne
bi mogel in smel opravičeno očitati tem
parlamentarcem nesposobnost, pa tudi ne
slabe volje. Vsi brez izjeme so hoteli svo-
jemu narodu in državi služiti — vsak po
svoje; in če bi kdo trdil, da je neuspeh za-
časnega parlamenta pripisovati osebni ne-
sposobnosti in slabi volji sedanjih parla-
mentarcev, potem bi morali smelo trditi,
da noben parlament ne bo delazmožen. In
vendar moramo konstatirati, da začasni par-
lament niti oddalec ni izpolnil svoje nalo-
ge. Zakaj? Je temu morda vzrok strankar-
stvo? Strankarstvo je bilo v vseh parla-
mentih in bode v konstituinti brez dvoma
še mnogo bolj vidno in močnejše razvito. Ne-
uspešnost narodnega predstavništva je de-
loma pripisovati dejstvu, da številna moč
posameznih parlamentarnih skupin ne od-
govarja dejanski moči strank, katerim sku-
pine pripadajo; tako narodno predstavi-
ništvo tudi v tem oziru ni pravi izraz ljud-
ske volje in naravna posledica tega je mo-
čna politična struja v parlamentu, katera
ni v skladu z voljo širokih ljudskih slojev.

So pa še globokejši vzroki. V narod-
nem predstavništvu so se sestali zastopniki
strank, ki so si bile več ali manj tuje; no-
bene tradicije ni bilo med njimi, zrasle so
ločene druga od druge iz povsem različnih

LISTEK.

Knezoškof dr. Anton Bo- naventura Jeglič.

Papež Pij IX. je dejal: »Dajte mi do-
brih krščanskih mater in prenovil bom
obličje zemlje.« orleanski škof Dupan-
loup pa: »Dajte mi mož in prenovil bom
zemlji obraz!« In res, koliko dobrega la-
hko stori en sam mož na svojem mestu!
Tako mož je ljubljanski knezoškof dr. An-
ton Bonaventura Jeglič, ki bo praznoval
29. maja 1920 svojo sedemdesetletnico.

Tu ne govorimo o njegovem vsestran-
skem delovanju, ampak želimo le osvetliti
eno samo točko njegovih teženj, kako je
pospeševal namene »Slovenske krščanske
socialne zveze«.

Ko je prišel slavljenec v maju 1898 v
Ljubljano, koliko organizacij je štela ljublj.
škofija? Uboogo malo! Nekaj Marijinih
družb, nekoliko političnih, znanstvenih,
gospodarskih in delavskih društev, pa smo
končali.

Na novo došli knezoškof pa je začel.
Prišel je priporočati Marijine družbe; ho-
dil je od župnije do župnije; bodril je, ne-
til in prižigal luč prave gorečnosti. V te-
ku petih let v ljubljanski škofiji že skoro
ni bilo več župnije brez Marijine družbe.
Te družbe so pa vplivale tudi na sosednje

škofije, da so se tudi tam začele množiti
Marijine kongregacije.

Toda ne samo mladino je bilo treba
organizirati, marveč tudi može in žene.
Nastale so torej Marijine družbe za može
in žene. Nekatere župnije štejejo kar po
štiri Marijine družbe, za vsak stan po-
sebe po eno. Gotovo nima nobena škofija
na svetu sorazmerno toliko Marijinih
družb ko ljubljanska.

Ko je knezoškof to delo dovršil, je
posegel dalje. Spoznal je, da potrebuje
mladina boljše, temeljitejše izobrazbe.
Vsega šola ne more nuditi. Kje naj dobi-
va mladina nadaljnji pouk? To vprašanje
je želel knezoškof zlasti l. 1902. temeljito
premotriti. Najprej je 5. marca 1902 za
duhovniške konference razpisal nalogo,
ki je imela za predmet skrb za mladeniče.
Zgodovinskovažen dan za vse naše kul-
turno življenje pa je bil 23. april 1902. Ta
dan se je vršil v ljubljanski škofijski pa-
lačni dekanski shod. Kot tretja točka dne-
vnega reda je bilo določeno poročilo: »O
večji skrbi za mladeniče.« Za poročevalca
je že prej knezoškof odmenil »Domoljub-
ovega urednika vikarja L. Smolnikarja.
Poročevalec je tvarino proučeval doma
in v Slovenskih goricah na Štajerskem,
kjer mu je dal mnogo koristnih nasvetov
kaplan Gomilšek. Vikar Smolnikar je to-
rej sestavil načrt, kako bi se osnovala iz-
obraževalna društva. Dekanski shod je
sklenil, naj se v vsaki župniji ustanovi iz-

obraževalno društvo, v katero naj v
celoti prestopijo člani Marijinih družb.
Da se delo olajša, se napravijo vzorna
pravila. V vsakem društvu bodi knjižnica
poleg raznih listov; vrše naj se predava-
nja, razgovori o važnih predmetih; prire-
jajo naj se veselice z deklamacijami, pre-
stavami, pevskimi zbori, ob posebnih ča-
sih tudi izleti; ustanavljajo se tudi male
hranilnice »čebelice«. Dr. Janez Ev. Krek
je pozdravljal te misli in pripomnil, naj se
posebna skrb obrača na primerne pro-
store, diskusije, na vsakoletne duhovne
vaje in na pošteno življenje vseh društvni-
kov. Knezoškof je odobril načrt in pripo-
ročal uredništvu »Domoljubovemu«, naj z
vso silo pospešuje mladinsko organiza-
cijo.

Seme je padlo na plodno zemljo. Ko-
lika razlika v dušnem življenju našega na-
roda od l. 1902. do 1920! Koliko društev
se je ustanovilo, koliko se je deklamiralo,
predavalo, koliko iger uprizorilo!

Knezoškof pa ni samo vzpodbujal, da
bi se ustanavljala izobraževalna društva,
ampak je tudi pozneje leto za letom du-
hovnike opominjal, naj ne pozabijo stor-
jenih sklepov. Novega leta 1903. je pisal
svoji duhovščini: »Kdo ne bi znal ceniti
izobraževalnih društev? O teh smo se me-
nili na lanskem shodu gg. dekanov. Ali ste
dotična navodila premislili? Čitajte do-
tične razprave v »Domoljubu« in razne
dopise o lepih uspehih povsod tam, kjer

se je gorečnosti in spretnosti duhovnikov
posrečilo taka društva osnovati. Teh dru-
štev pa še ni veliko. Kajne, da jih bomo
pomnoževali? Res, truda je veliko! Neki
duhovnik je vzdihnil: »Toliko dela so nam
že naložili; saj ga ne moremo več prevze-
mati.« Resnično, skoraj preveč ga je. Ka-
dar pa pogledam križ in pomislim, da je
sam sin božji toliko žrtvoval za naše mla-
deniče in da bi brez našega trudi vse nje-
govo trpljenje ostalo brez sadu; tedaj mi
pogum raste, truda in križa za Jezusa pri
našem ljudstvu se ne plašim! Pri dekan-
skih shodih, pri zborovanju društva »So-
dalitatis«, pri medsebojnem obiskovanju
se med seboj o tem pogovarjajte! S tem
boste pripomogli k pravi omiki našega
ljudstva, pripomogli, da se človeška druž-
ba preustroji po stanovski organizaciji v
duhu sv. evangelija.«

Tudi posledj ni minulo leto, da knezo-
škof ne bi bil opozoril svojih duhovnikov
na izobraževalno delo med ljudstvom.

V poslanici l. 1905. omenja shoda
akademakega društva »Danice« l. 1904.:
»Saj mora ta shod nas duhovnike prav po-
sebno veseliti. Danica nam bo dala zna-
čajnih in neomadeževanih katoliških laji-
kov, ki jih tako nujno potrebujemo.« Da-
lje se spominja naše organizacije: »Tudi
splošna organizacija je močno napredova-
la, in sicer strogo cerkvena, pa tudi po-
svečna, zasnovana na katoliških načelih.«
L. 1907. zopet piše: »Prizadevati si mora-

kulturnih, zgodovinskih, socialnih, gospodarskih in tudi državnih odnošajev. Demokracija se misli vse te težkoče premostiti z močno enotno politično organizacijo po celi državi. To je bilo že vnaprej neploden poizkus, ker se tako izrazito meščanska stranka kakor je demokratska v sedanjih socialni dobi ne more zasidrali v širokih slojih naroda. S tem so pokazali tudi, da ne poznajo ljudske duše. Na mah, na umeten način in s silo se medsebojne razlike ne dajo odpraviti. Sila rodi le odpor in z odporom se ne gradi država!

Parlamentarna zajednica, ki je sedaj na vladi, je v tem oziru pokazala neprimeroma več smisla za dejanski položaj, pa po številu ni dovolj močna, čeravno močnejša od opozicije, da bi svoje stališče uveljavila. Parlamentarci samj pa občutijo še drugo, izven parlamenta stoječo oviro za uspešno delovanje, nakar naša javnost premalo misli. To je centralna uprava.

Noben parlament in noben minister ne bo mogel naroda zadovoljiti, dokler bode njune sklepe in ukrepe izvrševala taka uprava kakršna je sedanja. Tu ne pomaga nobena struja nezadovoljnežev, najsi bodo to jugoslovanski komunisti ali kdorkoli drugi. Ti morejo napraviti le še večjo zmedo in razmere le še poslabšati. Z demagoškimi govori ne bodo iz neveličakov naredili večake. Tu more najprej pomagati decentralizacija uprave, da vsaj zdrava pokrajinska uprava ne bo trpela pod tako centralno upravo, ki samo ovira. Potem bo šele mogoče začeti z urejevanjem in zdravljenjem centralne uprave. To pa bo povzročilo hude borbe, ki jih naš sedanjí zunanji politični položaj države ne prenese!

Vrh tega ima država za seboj svetovno vojno, katere posledice hudo čutijo tudi velike države z urejeno upravo. Na Francoskem, Angleškem, v Ameriki, da ne govorimo o Italiji, se dviga draginja in ž njó vred nezadovoljnost. Številno nezadovoljnežev, opravičenih in neopravičenih, raste povsod. Vsak je sam sebi najbližji in z teva, česar država ne more dati, ako se hoče vzdržati. Vsak vidi samo svojo rano, ki skeli, ne vidi pa globoke in režeče rane, ki obsega celo državo in ves njen ustroj.

Če te rane ne zacelimo, se tudi posameznikom ne bodo zacelile. Vsa Evropa je danes razbolelo telo in nihče nam ne ve pravega zdravila. Načun silí ljudstvo na nova, neizhojena pota. Vsakdo je uverjen, da po stari izhojeni poti ne bo izhoda iz te zagate. Take nezadovoljnosti ni mogoče lahko ustaviti. Niti pretežni del inteligence ne pregleda položaja, kako pa bi bilo potem mogoče dokazati neukim množicam, kje da so pravi vzroki splošne nezadovoljnosti in da se z golim zabavljanjem in s prekucijami ne bo nič zboljšalo, marveč šele poslabšalo. Katerokoli pereče vprašanje vzamemo, kakor n. pr. izvoz za domačo valuto, ki je navidezno zelo enostavno, vidimo, da je s to in sto drugimi vprašanji v najtesnejši zvezi in se ne da namah tako enostavno rešiti, kakor se zdi.

Ali bo mogoče naše notranje razmere izčistiti? V bližnji bodočnosti ne lahko, ker manjka mnogo predpogojev. In vendar bo treba vsaj nekega ventila, da se ustavi val nezadovoljnosti, ki vodi v prepad. Ta ventil so volitve in nuvo je, da se čimprej izvrše. Naj pride potem na površje kdorkoli, ljudstvo bo spoznalo, česar sedaj ne more spoznati in to je treba. Ljudstvo praznoglavitim kričočim rado verjame, toda ko bo izkusilo njihovo nezmožnost, bo ozdravljeno in prišla bo zdrava reakcija.

Prispevajte za sklad S. L. S.

mo, da se ljudstvo izobrazí, seznaní s položajem, razvidí politična, socialna in cerkvena vprašanja, pa tudi za to se moramo truditi, da bo ljudstvo krščansko, pošteno, trezno in varčno živeló. To bomo dosegli z neumornim delom v cerkvi in po raznih društvih, kjer so na razpolago dobri časniki, dobre knjige, kjer se vodijo razgovori o svetovnih in domačih dogodkih, kjer se uče mladeniči govoriti, deklamirati, knjigovodstva, občinske uprave in drugih potrebnih stvari in kjer se mladini nudi poštena zabava, kakor: igre, šah, kegljanje itd. L. 1908. veselo sporoča: »Tudi organizacija mladeničev napreduje. Srce mi poskakuje veselo, ko čitam, da se snujejo na vseh krajih izobraževalna društva. In kdo bi mislil, da se bodo našim mladeničem tako prikupila telovadna društva! Zares, primerna so mladeničji moči in kipeči sili. Duhovnikom in našim lajnikom naj praveča Bog njihov trudi! V rešitvi pastoralnih konferenc l. 1909. sporoča: »Najbolj zanimivo so bile povsod razprave o organizaciji mladeničev. S kakim veseljem so se naši najbolj plemeniti mladeniči poprijeli telovadnih odsekov, kako so ponosni, ko se morejo in smejo prištevati Orlom. Pogumni so; ne plašijo se zaničevanja. Pogumni so pa ne samo na svoj lepi orlovski značaj, ampak pred vsem na svojo živo versko prepričanje in krepostno življenje. Ali

Dr. J. D.:

„Rimska internacionala?“

ali

DELO EVANGELJSKE IN KATOLIŠKE DUHOVŠČINE.

Pod naslovom »Rimska internacionala« je prinesel »Slovenski Narod« dne 25. marca t. l. članek znanega —ll—ja, ki zahteva, naj si katoliški narodi ustanovijo svojo narodno cerkev, kakor si jo v zadnjem času ustanavlja Čehoslovaška. Kot važen razlog zoper »politični papizem« in za narodno cerkev navaja pisec »notorično dejstvo, da je vznikla narodna zavest slovaška v prvi vrsti v evangeličnem delu naroda (podčrtal je člankar) in da se narodno delo katoliške duhovščine slovaške pod madžarskim jarmom niti izdaleka ne more meriti z onim evangeličnem; pa vzlic temu je sedaj našim papistom v VLS vzor slovaškega rodoljuba ideator katoliške internacionale — pater Hlinka.«

Zanimivo bi bilo, popečati se nekoliko s psovko »politični papizem«, zanimivo namreč z zgodovinskega stališča: zakaj nekako 400 let je ta psovka bila pozabljena, odkar je z luteranci, ki so jo rabili v boju zoper katoličane izginila; med Slovenci jo je v življenje obudil in znova pogrel g. Svetozar Pribičević na znanem shodu JDS v Unionu; zanimivo bi bilo — pravim — pečati se s to novostaro psovko in veseliti se spoznanja, kako ni na svetu res nič novega, ampak se vse ponavlja. Časih dobesedno enako. Ampak namen tehle novih vrstic je samo ta, da k tistemu »notoričnemu dejstvu« nekaj pripomnim. Ogromna večina čitateljev »Slov. Naroda« bo pač lojalno priznala, da tega »dejstva« ne more kontrolirati, enostavno, ker kulturne zgodovine Slovakov tako podrobno ne pozna, posebno pa ne kulturne zgodovine obeh delov tega naroda, evangeliškega in katoliškega. V svojo sramoto moram povedati, da tudi jaz ne poznam delovanja obojne duhovščine med Slovaki dovolj, da bi mogel —ll—jev izrek kontrolirati: Moral si bom poskusi vtirov. Ampak tej —ll—jevi trditvi zoperstavim neko drugo, ki jo, podprem s statistiko: Kakor Slovaki so tudi Lužičani žal razcepljeni v evangelijske in katoličane, in sicer je Dolenja Lužica (72.000) vsa evangelijska, Gorenja Lužica (približno 80.000) pa pretežno katoliška, s središčem v Budišince (Bautzen). In kako tu deluje obojna duhovščina? Naj govori Adolf Černý, urednik mesečnika »Slovanský Přehled«, torej več kot nepristranski sodnik. In kaj piše ta? »Dogodki zadnjih let govore dovolj glasno, da je evangelijska Dolenja Lužica narodno-mlačna, in da jo bo nemški živelj, če bo dolenjelužička inteligenca tako zaspana, kmalu tako izpodjedel, da jo bo odtrgal od probujene Gorenje Lužice ter jo napravil za prav majhen ostrov, ki bo kmalu utonil. Pri katoliških Gorenjih Lužičanih je duhovščina trdna opora narodnosti, dolenjelužički evangelijski župniki so v narodnem oziru mlačni, pa tudi vedno manj je duhovskega naraščaja, ker evangelijski Dolenjelužičan ne daje rad v šolo svojih otrok, zlasti ne v duhovski stan. (»Slov. Přehled, IV. t. j. l. 1901, č. 5, str. 5 nsl.) In na nekem drugem mestu piše isti temeljiti poznavavec Lužičanov: »Izmed vseh lužičkih Srbov so katoličani najbolj zavedni (podčrtal sem jaz!), »nejuvdomějšje«. (»Slov. Přehled, II, l. 1899, 1. č., str. 43.) — Letos so si Gornjelužičani — z novim letom — osnovali svoj dnevnik, »Serbské Nowiny« pod uredništvom Marka Smolera v Budišinu. (Prim.

jim tega ne odkazuje njihov izvrstni list »Mladost« in ali jim niso v zglede njihovi načelniki?« Kako navdušeno pozdravlja 1. maja tokopis »Zlate knjige naših Orlov«: »Knjige obsega mnogo prelepih trajno veljavnih naukov posebno za naše ljube Orle, ki naj se vzgoje za viteške mladeniče, za značajne može, zavedne katoličane!«

Taki glasovi se čujejo tudi še pozneje vsa leta. L. 1919. piše knezoškof duhovnikom: »V soglasju z našo stranko in po navodilih škofijskih se potrudite za izobrazbo našega ljudstva. Nujno vam priporočam izobraževalna društva z raznimi odseki, zbirajte Orle, poskrbite za petje in za druga razvedrila.«

Ali se je čuditi, če je drevo ob tako skrbnem vrtnarju lepo uspevalo? Vrtnar drevesa ni le zasadil, ampak je ves čas s paznim očesom gledal njegovo rast, mu prilival in se veselil njegovega cvetja. Poglejte, ali se ni drevo razrastlo, ali ni razprostrlo svojih košatih vej po vsi Sloveniji?

Zato ob sedemdesletnici svojega skrbnega vrtnarja SKSZ. prosi Boga, naj presvetlega gospoda knezoškofa dr. Antona Bonaventura Jegliča živi, ohrani zdravega in krepkega še mnogo let in naj blagoslovlja sedaj in vedno vse njegovo delovanje!

Českoslovičský Věstník, v Praze, 1920, letnik I., str. 201) Vsaj toliko sledi iz tega »dejstva«, da katoliške duhovščine delo povsod ne zaostaja za delom evangelijske. O priliki pojdemo dalje; morda nam kdo pojasni delo evangelijske in katoliške duhovščine med Slovenci v Prekmurju pod istim madžarskim jarmom, ki je tlačil Slovake?

Dr. Ivan Černe:

Prepoved uvoza.

Naredba ministrskega sveta o prepovedi potratnih in neizogibnih za življenje potrebnih predmetov je bila sklenjena v ministrski seji dne 19. marca 1920, je izšla dne 31. marca 1920 v našem Uradnem listu in zadobila svojo moč in veljavnost za celo državo z razglasom v službenih novinah kraljestva Srba, Hrvata i Slovenaca štev. 65 z dne 23. marca 1920. Naredba je za celo naše gospodarstvo velikega pomena ter se mi čudno zdi, da se dosedaj še nihče izmed trgovskega sveta glede njene važnosti ni oglašil javno, razen enega glasa v tukajšnji »Jugoslaviji«. Trgovske korporacije molčijo, kakor bi jih ne zadela ta naredba, dasi je to slučaj, in sicer tako živo, kot dosedaj še ni storila nikaka naredba, kar jih je izšlo v zadnjem času.

Vsak v gospodarstvu delaven človek, ki vidi, kako se prepletajo niti gospodarškega življenja iz dežele v deželo, iz države v državo, iz kontinenta v kontinent, in ki vidi, da v današnjem kompliciranem gospodarstvu ne more obstati država sama zase brez vezi z drugo, mora spoznati hibe naredbe, priznati pa mora tudi takoj, da bi bila taka naredba že pred davnim časom za nas tako potrebna, kakor le kateri drugi ukrepi ministrov do danes. Nekaj je momentov, ki jih hočem predvsem pri govoru o tej naredbi poudariti, in ki se mi zdijo za njeno brezbizno izvedenje potrebni ter za našo celotno gospodarstvo pri njeni daljši uporabi neizogibni.

1. Glede njene važnosti za blago, ki je zunaj že pred 23. marcem kupljeno in plačano in ki se še sedaj vsled tehničnih ovir ni moglo spraviti v domovino. Glede tega blaga pravi uvodna klavzula, »da se izjemoma dopušča uvoz samo onega prepovedanega blaga, ki se na dan, ko stopi ta sklep v veljavo, zateče na poti v kraljestvo, o čemer se morajo predložiti dokazila generalni direkciji carin; toda tako blago se mora uvoziti v državo v roku meseca dni. Po preteku tega roka uvoz takega blaga absolutno več ne bo dovoljen.« Rok, da se blago uvozi v teku enega meseca, se mi zdi odločno prekratek. Poznam trdke, ki imajo svoje blago natovorjeno že meseci in meseci, a vsled sedanjih nepremagljivih ovir istega ni bilo mogoče spraviti v domovino, kako naj ga sedaj spravijo v teku enega meseca? Ne gre pri tem za to, ali je to blago potratno in neizogibno potrebno za življenje, marveč za to, kakšen namen ima naredba, ali koristi državi in njenim državljanom, da se premoženja, ki so že za to blago izdana in ki se jih ne more več brez občutne škode izpremeniti, oziroma porabiti za življenje takorekoč neizogibno potrebno blago zunaj uničijo. S tem, da se uvoz tega že plačanega blaga zabrani, nastane številnim trgovcem in posredno po njih celemu prebivalstvu velika škoda, dočim na drugi strani v korist valute ni niti najmanjše pridobljeno. V tem oziru gre torej naredba preko cilja in je dolžnost trgovskih korporacij, da s številnimi zgledi opozore ministrstvo na izpremembo te določbe, kar ni težko ter da je treba samo rok za uvoz že do 23. marca dokazano plačano blago raztegniti. Dokaze glede plačil bi bilo po mojem mnenju vezati na uradna potrdila izvoznih certifikatov trgovskih zbornic v inozemstvu ter je te certifikate glavnim carinarnam pri ocarinjenju predložiti. Iz datuma je razvidno, ali je bilo blago res pred 23. marcem zunaj nabavljeno in plačano ali ne.

Na ta način se izognemo škodi, ki jo sicer utrpijo naši državljaní in ki bi znašala, ako ostane naredba kot je, v veljavi, mnogo milijonov, ter tudi namenu naredbe same ne delamo nasprotno.

2. Smoter naredbe moramo pozdraviti vsi, ki nam je za ozdravljenje našega gospodarstva. Ves luksus, vse neizogibno potrebno blago mora izginiti iz naših trgovin, ker naš gmotni položaj danes ni tak, da bi nam to dovolil. Bogata Anglija se omejuje sama na vseh koncih in krajih, in stalni motiv prvih angleških državnikov je, opozarjati na štedenje, varčljivost v uporabi vseh, tudi potrebnih predmetov, in na največje omejitve in zabranu razkošja. Ako veljajo te maksime za prvo velevlavst evropsko, veljajo za našo Jugoslavijo tembolj. Iz tega vidika sem že uvodoma poudarjal, da moramo biti vsi hvaležni ministru, da je sedaj, dasi pozno, vendarle izdal tako naredbo. Vendar pa je treba po preudarku, da bo naredba ostala dalje časa v veljavi in da bo tudi gospodarstvo moglo prenesti jo, posebno kolikor se tiče aprovizacije, s kritičnim očesom pregle-

dati posamezne postavke, ali so iste za življenje res izogibno nepotrebne. Cui sem od mož, ki so v aprovizaciji širokih mas delavni, da so gotovo postavke v naredbi, ki se bodo morale izpremeniti, ako nečemo, da pridemo prejalisej v krizo. Te postavke naj bi se izločile ter bi bila tukaj dolžnost naših aprovizacijskih faktorjev, vplivati na ministrstvo prehrane za lozadevne izpremembe. Še druge izpremembe bodo morale predlagati industrijske zbornice, kakor tudi trgovske komore ter je potrebno, da se skličejo ankete, ki naj snov preračetajo, da se predmeti, ki so za življenje neizogibno potrebni, izločijo iz prepovedi, drugi pa, ki eventualno niti niso v naredbi, še vstavijo.

Bila bi torej to nekaka retrogradna metoda, ki je sicer čudna, ali njen namen je v tem slučaju dober in končen uspeh je vse. Ako dosežemo, da bo naredba brez treslajev v našem gospodarstvu ostala v veljavi leto dni in še več, ako bo potrebno, sem uverjen, da bo naša valuta po tem času, ako zadostimo tudi drugim zahtevam, ki jih moramo staviti v tem pogledu sami na sebe, prej nego v enem letu enaka liri ali pa še boljša.

3. V zvezi z ravnokar navedenim je ono, kar pogrešam sedaj, ko je izšla naredba, namreč določba glede plačila našega izvoza. Je to zahteva, katero ponavljamo sedaj že dolgo časa ter smo prišli najprvo z njo mi Slovenci, za nami Hrvati, in kateri pritrjujejo tudi razsodni krogi v Srbiji. Fetiš naših ministrov je bil takozvana »zdrava valuta«. Prodajali smo svoje dobro blago najprvo za »zdrave« marke, potem za lire, potem za franke. Čemu rabimo to? Sedaj, ko je padla vsaka ovira glede ponarejenega novca, ko naših v tem pogledu dobrih kronkodinarskih novčanec res ni mogoče tako lahko ponarediti, pače v vo do tudi vsak ugovor glede ponarejenega novca, ki naj bi ga inozemstvo za naše blago utihotapljaló in uvažalo.

Naša zahteva, ki naj gre paralelno z izpremembo uvozne naredbe mora biti, da izda ministrstvo novo naredbo, da se vsa plačila za naš izvoz vršijo samo v kronkodinarskih novčanecih oz. v tej valuti, »humbug« zdrave valute naj se pa opusti.

Ako bomo to vpeljali, bomo tudi videli, da je mogoče, da naš bolni kronski dinar ozdravi, in da bodo tudi naši sosede z drugačnim pogledom gledali na naš boj za ozdravljenje naše valute, kakor pa se je to godilo dosedaj, ko posebno tujci naše finančne poizkuse nazivajo z imeni, ki jih raje ne pozavljam.

Razložil sem svoje pomisleke k tej naredbi, ki more v izpremenjeni obliki postati naša rešitev, in sedanjó finančno mizerijo odpraviti, ter konečno omenim še nekaj, kar se sedaj kolportira kot komentar k naredbi.

Razširjene so namreč govornice, da je v Srbiji silna množina finega angleškega blaga, in da se je vsled tega naredba glede prepovedi uvoza izdala tako hitro, in brez anketnih posvetovanj, kakor je to sicer vedno, češ, da je treba najprvo pospraviti to blago, in da je šele kasneje mogoče govoriti o uvozu. Ta govornica se mi zdi prazna ter mislim, da jo je najlažje ovrčiti s tem, da prihajajo srbski trgovci v čimvečji množini kupovat k nam blago, česar bi gotovo ne storili, ako ga imajo doma v izobilju, in ki jih morebiti enako velja, kakor pri nas nakupljeno. Njih stremljenja in težnje so enake z našimi, raditega mislim, da bodo podpirali naše zahteve po izpremembi naredbe in odpravi »zdrave valute«.

Besedo imajo trgovske komore in druge trgovske in industrijske organizacije, kakortudi konsumenti.

Velikonočni oklic in vabilo

Družbe sv. Mohorja.

Ljudje, ki so si dobri, si podarjajo za Veliko noč piruh ali pisanko, v znamenje prijaznosti, prijateljstva, ljubezni. Tudi Mohorjeva družba pričakuje pisanko za Veliko noč. Saj je bratovščina, ki šteje bratov in sester v oti in neoteti Jugoslaviji gotovo stotisoč. Ti so ji dobri in zvesti v bratovski ljubezni; zato se Družba upravičeno sme nadejati, da bo prejela od njih za Veliko noč pisanko, kakor ji gre:

Članarino 10 kron.

Prijazno vabimo in prosimo, priglasite se, v kolikor se še niste, vsaj ob velikonočnem času s pristopom in prispevkom. Nujno potrebujemo udnino, da moremo kupovati blago ter izplačevati zaslužek delavcem.

Knjige smo začeli že prirejati za tekoče družbeno leto; da ne bomo natiskovali jih premalo ali preveč, moramo prejkopre znati število družbenikov.

V dobi 60 letnega obstanka še Družba nikdar ni bila v večji bojazni in skrbi za nadaljni obstanek, nego sedaj ob času predraginje.

Z zahtev 10 kron letnine stopa Družba na plan! A še ta znesek si šteje preskromen; boji se, da ne bo mogla zmagati

z njim bremena prevelikih stroškov. Saj je ob sedanjih malovrednosti denarja 10 K komaj pol krome predvojnne vrednosti.

Le sami računajte, dragi Mohorjani, koliko stane danes isto, kar ste prodali ali kupili za 2 kroni prej, ko je bila udnina še po 2 kroni. Ali ne najmanj 40 in še več kron? Tolika nekaka bi morala biti sedanja letnina Mohorjeve družbe! Tudi srebrna vrednost krome je tolika: 20 do 25 papirnih za eno srebrno!

Mohorjeva družba pa hoče še poskusiti s pičlo polovico ene prejšnje srebrnice z 10 kronami. Prosimo le: Ne zapustite svoje vseslovenske bratovščine, ostanite ji zvesti, še ji pristopajte!

Nasproti ponuja Družba sv. Mohorja svojo pisanko: duhovne dobrote- ki jih načrtavajo postavbe:

1. a) Popolni odpustek za dan vstopa v bratovščino, ako se skesano spove in vredno prejme sv. Rešelo.

b) Popolni odpustek na smrtno uro vsakomur, ako se skesano spove in vredno prejme sv. Rešelo, ali pa če tega smrti ne more, skesano izpregovori presladko ime »Jezus«, ali pa v srcu pobožno vzdihne.

c) Popolni odpustek na dan sv. Mohorja proti običajnim pogojem.

7. Vsak dan se daruje ena sv. maša za družbene ude in sicer za žive in mrtve družabnike.

Razum duhovnih dobrot dobi vsak družbenik še petero knjig — ako nam dopusti draginja:

1. Dr. Anton Bon. Jeglič: »Na noge v sveti boj!« Druga knjiga: »V boj za krščanske resnice in čednosti!«

2. Dr. Jan. Ev. Zoré: »Življenje svetnikov«. 2. zvezka drugi del.

3. Dr. Herm. Vedenik: »Kako si obranimo ljubo zdravje?« 3. snopič.

4. »Slovenskih Večernic« 74 zvezek.

5. »Koledar Družbe sv. Mohorja« za l. 1921.

1. Leta 1918. je Družba izdala prevzvišene pisatelja prvo knjigo: »V boj za temelje krščanske vere!« Druga knjiga nas bode pozivala v sveti boj za krščanske resnice in čednosti. Kako pa je času primeren in potreben ta bojni poziv, žal, tudi v Jugoslaviji, pač čutimo le preveč. Prevzvišenemu knezu in škofu ni dovolj, da so se bili postavili nam na čelo v boju za politično Jugoslavijo, njim je še mnogo večjega pomena, da nas vodijo v boju za verno in čednostno, torej srečno in blagoslovljeno Jugoslavijo. Vodijo nas v boju za kraljestvo resnice, ljubezni in pravičnosti v sveti Cerkev, v kateri naj živimo svojemu najvišjemu, večnemu namenu v nebesih. Na noge torej v sveti boj tudi z nabavo goreče pisane lepe knjige!

2. Le polovico sečna meseca (februarja) je pisatelj g. dr. Zoré pri obilnem svojem delu utegnil spisati, a tudi Družba bi ne mogla več izdati zavoljo predragine. Drugo polovico »Življenja svenikov« prejmemo zdaj v drugem snopiču drugega zvezka. »Besede mičejo — vzgledi vlečejo«, bodi sad tega bogoljubnega čtiva.

3. S tem snopičem bode s prejšnjima dvema g. dr. Vedenik podal prvo knjigo Slovence, ki jih uči, kako se paziti, kako si ohraniti ljubo zdravje. Lani smo obečali dobiček stotakov, isočakov, ki jih ponuja leoniji 2. snopič. Pazljiv čitatelj bode našel in dvignil obečani zaklad. Prihodnji zadnji snopič bode učil, kako se ohraniti nekaterih najbolj navadnih bolezni ter bode razodel neko veliko zdravniško skrivnost. Naposled bode obravnaval one bolezni, katerim se izpostavljajo grešniki in grešnice zoper šesto zapoved. To grozno gorje posameznega človeka, družin, naroda in človešva sploh opominja na edino korenito protipomoč: neomadeževano čistost in čisti zakon.

4. V »Večernicah« bode prišel do besede zlasti priljubljeni pisatelj dr. Detela s svojim živim, naravnim in poučnim pripovedovanjem. Če še kdo in v koliko, bode odločile razmere.

5. Koledar Družbe sv. Mohorja za leto 1921. Letošnje leto bode več ali manj gradiva dala zgodovina časa; oglevalo časa bode. Ravnatj se bode moral seveda po obsegu, kolikor ga bo dopuščala denarna moč. Zeleli bi zanj drobnejših koristnih navodil za gospodarstvo in gospodinjstvo. Zlasti bi ugajale tudi smešnice in uganke. Pa dogodbe (epizode) iz zgodovine koroških bojev za osvoboditev Slovencev.

Darilo takšnih dvojih pisank bode vsak vprašanec, ki naj utrjuje in vzdržuje bratovsko in sestrsko razmerje med Družbo in njenimi člani in članicami.

Češka.

Klofáč o narodnostih.

Vojni minister Klofáč je imel 28. marca v Pragi govor, v katerem je obravnaval prasanje narodnosti v češki republiki. Antanta nas je podpirala, ker so jo naši astonniki v inozemstvu prepričali, da

smo element demokracije in reda v Srednji Evropi. Na nas je, da ne varamo tega zaupanja, da izpolnimo to svoje poslanstvo in da v tem duhu vladamo državo, v kateri je več narodnosti. Ne smemo rabiti metod, ki smo jih rabili v boju proti Avstriji. Ne želimo, da padejo naši politiki na Wolffovo stopnjo, ker preveč ljubimo svoj narod, da bi ga lahko miselno pripravili ob to, kar so nam izbojevale modrost Masarykova in hrabrost legijonarjev. Patriotična politika je izključno v tem, da se izogibljemo vseh napak, ki jih je delala Avstrija, nočemo končati, kot je končala Avstrija. Mi smo gospodarji, toda pravični gospodarji in ne bomo nikogar izzivali z Gesslerjevim klobukom. Naša naloga je, da smo bolj napredni in demokratični kot sosedne države. To je naloga našega nacionalizma, ki mora pokazati svojo državoustvarjačo moč in zmožnost.

Poljska.

Paderewski o notranjih razmerah v Poljski.

Dopisniku »New York Herald« je izjavil v Parizu bivši ministrski predsednik Paderewski: Prepričan sem, da nisem delal zastoj in da prihaja za Poljsko doba blagostanja in miru. Na svojem mestu sem se mnogokrat čutil pritisnjenega k tlom od napadov ljudi, za katere sem delal po svoji najboljši moči. Zavezniki, v katere sem zaupal, so se dali zapeljati in prijatelji, ki sem jih skušal zediniti, so se obrčali od mene. Paderewski je izjavil, da ne misli kandidirati za predsednika republike in da se bo zopet posvetil glasbi.

Poljska armada na ruski fronti.

»Temps« prinaša izjavo generala Henrysa, načelnika francoske misije v Poljski: Tekom dveh mesecev sem prepotoval vso boljševisko fronto v Galiciji, Podoliji in Voliniji in se v vseh zadovoljen v vsakem pogledu. Disciplinarnost je v vojski izvrstna, vojaštvo je dobro preskrbljeno z živežem in obleko, ker antantni transporti redno prihajajo. Poljske čete, ki so vedno pokazale veliko hrabrost, se nahajajo v dobrih postojankah, da morejo odbijati boljševiske napade. Boljševiki so poskušali napad na celi fronti, toda ne samo, da se je ofenziva popolnoma ponesrečila, ampak so Poljaki pri protinapadu zaplenili mnogo vojnega materiala. Boljševiki so zapravili mnogo sile in kljub temu, da žilavo presnavljajo vojsko, ne bodo mogli večkrat ponavljati podobnih podvzetij. Poljska vojska ima kljub težkočam, ki jih je morala premagati, velik uspeh in bo dobro izpolnila svojo nalogo na vzhodu, ako bo nadaljevala to pot.

Nemčija.

Komunistični požigalci.

Dunaj, 3. aprila. »Münchener Neueste Nachrichten« poročajo: Znani voditelj najradikalnejših komunistov, Hölz, je v svojem glasilu »Der Falkensteiner Anzeiger« izdal sledeči oklic: »Potem ko smo izvedeli, da se je od posameznih strani poudarjalo, naj se pošlje v Vogtland reakcionarne čete, da se zlomi vlada delavskega razreda in akcijskih svetov, razglašamo sledeče: Proklamacija splošne stavke, ustavljenje vseh obratov razen najpotrebnejših kot prvo odredbo. Če to ne bi zadostovalo, se morajo uničiti vsi stroji v obratih, in v najskrajnejšem in zadnjem slučaju se zažgo ali poženejo v zrak tudi vse vile in vse hiše posedujočih razredov, poslopja uradov in državna poslopja. Kot protiakrep proti morebitnemu ukorakanju čet se je stvoril odbor za požiganje, ki bo takoj začel svoje delovanje, ko se bodo čete bližale. Če se proti kakemu zastopniku delavstva ali proti delavcem sploh ali proti sodruhu Hölzu zgodi kak napad, začne delovati odbor požigalcev in bo obračunal s posedujočim razredom.« — Hölz je dal v Plauen nabit razglas, v katerem pozivlja meščanski svet, naj plača nekemu kavarnarju 100.000 mark, ki mu jih je Hölz zaplenil. Razentega zahteva, da plača meščanski svet 100.000 mark za snujočo se rdečo gardo, sicer naj si posedujoči razredi sami pripišejo vse posledice.

Dansko.

Ustavni boji.

Kodanj, 31. marca. Socialnodemokratska stranka je izdala oklic, v katerem pravi: »V bližnji bodočnosti moremo dobiti volitve. Volilno geslo je demokratizacija ustave, uvedba republike in ene same zbornice in uvedba splošne volilne pravice z 21. letom. V ustavo je treba upejlati enotnost, da ne bo nobena kraljeva samovoljnost motila mirnega dela parlamenta.« Konservativna stranka je enoglasno sklenila, izdati poslanico na narod, v kateri pravi: »Kralj je temeljem svoje ustavne pravice in v soglasju z parlamentarnim državnim običajem apeliral na ljudstvo. Konservativna stranka poziva vse trezne in patriotične državljane, da se združijo v varstvo proti državo ogrožujočim in razkrajajočim stremljenjem v delu.«

Amerika.

Wilson bo kandidiral?

»Politiken« javlja iz Newyorka: V kongresu je prebral demokrat Humphrey Wilsonovo pismo, v katerem izjavlja, da je pripravljen kandidirati pri prihodnjih volitvah za predsednika Združenih držav.

Za demobilizacijo državne uprave.

Belgrajska »Republika« objavlja predavanje Ljubomira Stojanovića o »Centralizaciji in decentralizaciji državne uprave«. Iz predavanja posnemamo: Centralizem je brez škode mogoč in upravičen le v prav najhujih, narodno, kulturno in socialno enotnih državah, kakor je bila predvojna Srbija. Pa še v njej je državna uprava trpela vsled prestroge centralizacije. Poslej pa so se razmere temeljito izpremenile. Obseg države se je počel vrteti in ako bi obdržali dosedanj upravn način, bi nastala velika zmeda in v kratkem času bi zastali vsi državni posli. Že sedaj se ta zmeda poleg vseh pokrajinskih vlad jako čuti, a kaj bi šele bilo, ako bi se vse osredotočilo v Belgradu. Nato našteva Stojanovič podrobno škodljive posledice centralizma, ki se več ali manj osredotočujejo v okorelem, brezdušnem birokratizmu, ki kakor mora leži na državi ter duši vsak razvoj, vsak napredek. Nasprotno so pa male uprave, ki jih ustvarja decentralizacija, gibke, urne, lahko dostopne nadzorstvu, prilagodljive razmeram in času; v njih more vsak posamezni uslužbenec pokazati in udeleževati svoje sposobnosti, svojo delavnost in znanje. Centralizirana birokratična uprava ubija v državljanih zanimanje za splošne stvari, ker jim ne daje prilike, da bi sami kaj delali, da bi sodelovali v pobudi in kontroli nad javnimi posli. Pušča jim le svobodo protesta a stvari same ostajajo vedno več ali manj pri starem. Vse govori za decentralizacijo. Ta naj bi se pri nas izvedla ako: Cela država naj se razdeli na več samoupravnih pokrajinskih oblasti z guvernerji in lastnimi skupščinami; guvernerja naj si volijo pokrajine same. Skupščina naj bi odločevala o proračunu za pokrajinske oblasti in ustanove; njena zakonodaja bi se morala gibati v duhu in soglasju z državnim ustavo in ne bi smela biti na škodo drugim pokrajinam. Narizorstvo nad pokrajinskimi zbori in reševanje sporov naj bi imelo državno sodišče. Skupne naj bi bile te-le stvari: Državna ustava, državni poglavar, državna skupščina, državna vojska na kopnem in na morju, zunanja politika, trgovinske pogodbe in carina, promet na suhem, rekah in morju, skupne finance za vzdrževanje teh panog državne uprave; dalje enoten denarni sestav, enoten trgovinski in obrtni zakon in morebiti še kak drug podoben zakon. Vse drugo naj bi spadalo v področje samoupravnih oblasti.

Politične novice.

+ Spor zaradi Reke, Zagrebški listi objavljajo domnevo, da je med pariškima delegatoma Pašičem in dr. Trumbičem prišlo do nesoglasja radi tega, ker da je Pašič menda za popuščanje v vprašanju Reke, za katero naj bi Jugoslavija dobila v zameno Skader. Sedanja vlada zastopa v reškem vprašanju stališče nepopustljivosti in zato vesti o nesoglasju med Pašičem in dr. Trumbičem niso verjetne, izključene pa tudi niso. Da je za državo Reka neprimerno večje važnosti kakor Skader, živ človek ne bo oporekal in je zato jasno, da v slučaju da bi bilo treba tu kaj žrtvovati, nihče ne sme odstopati od zahteve po Reki. V zunanjih vprašanjih je ves narod edin; naše zahteve glede mej so ravnatoko zastopali socialisti in komunisti kakor vse druge stranke, zato ker so naše zahteve pravične! V parlamentu glede jadranskega vprašanja in naših mej sploh ni bilo nikdar niti najmanjšega nesoglasja, niti najmanjšega pomisleka. Ako bi bila delegacija v Parizu razdvojena, sme pričakovati, da bi jo tudi ves narod obsodil, kakor bi že danes obsodil dr. Trumbič, ako bi vedel, da dr. Trumbič v Parizu igra dvojno vlogo, oficijelno kot delegat in privatno kot dr. Trumbič. Njegovo privatno mnenje, ki je v nasprotju s celim narodom, je bilo — vsaj enkrat — da je bilo ujedinenje Slovencev v kraljestvu SHS velika napaka; da že sedaj ima država zavoljo Goriške in Istre največje težave in da bo to tudi v bodoče največja zapreka za sporazum z Italijo, sicer pa da se Slovenci tudi po kulturnem in jezikovnem naziranju ter po čustvovanju razlikujejo od Hrvatov in Srbov. Se moremo li potem čuditi, da taktika naše pariške delegacije ni bila dobra? Ves narod misli in govori drugače! Morejo in smejo mirovni delegati drugače misliti?

+ Kupovanje z dušami. Socialistični poslanec Knežević, ki sta ga voditelja Bukšeg in Korač izključila iz stranke, ker ni hotel pomagati, razbiti parlamenta, urloba

čuje sledeče zanimive podatke: »Ker sem bil energično nasproten pajašenju z meščanskimi strankami za ministrske stolce, je Divac (Bugšekov zaupnik) gledal, kako bi se me oprostil in kako bi me v stranki onemogočil. Ko nič drugega ni pomagalo, se je lotil Divac tako nepoštenega sredstva, da se take sleparije nisem nikdar mogel nadejati od človeka, ki sem ga tako spoštoval, cenil, tako ljubil, — skušal je, korumpirati me! Najprej so mi ponujali razna uradniška mesta, ko sem jaz to vedno odbijal, so mislili, da nisem zadovoljen z majhno službo in so mi lepega dne naznanili, da sem postavljen za nadzornika v ministrstvu prehrane. Mislili so, da bo siromašen pekovski delavec onemel od radosti, ko bo to čul in da jim bo padel pred noge. Ko sem ugovarjal, da nimam za to mesto potrebne šolske kvalifikacije, so odgovorili, da mi ne bo treba ničesar delati, dobival bom plačo iz državne blagajne in bom hodil na agitacijo za stranko. Jaz tega nisem mogel verjeti, preveč sem cenil g. Divca; toda on mi reče, naj samo grem h načelniku ministrstva in naj sprejem posle. Da bi izbegnil zadregi, sem obljubil, da bom to storil za dva, tri dni, ko premislim in sem odšel iz urada, v katerega se nisem več vrnil. Tudi h Divcu nisem več šel, ker sem se sramoval njegovega postopanja, ampak po nekem uradniku iz ministrstva sem mu sporočil, da ne sprejem ponujenega mesta.« K temu dokumentu, kako so skušali socialnodemokratski ministri kupovati duše, ni treba pač nobene opombe. —

+ Položaj v Beogradu. Belgrajska

»Politika« piše o notranjem položaju med drugim nastopno: Predsednik ministrskega sveta Stojan Protič je prejel od g. Milorada Draškovića v imenu demokratske stranke pismo, v katerem ta naznanja, da se ne more spuščati več v nobena pogajanja s parlamentarno zajednico, dokler vlada Stojana Protiča ne poda ostavke. O tem najnovejšem koraku demokratske zajednice je danes sklepal ministrski svet. Regent prestolonaslednik Aleksander ni pozval večraj nfti enega politika na posvetovanje. Dr. Josip Smolaka, predsednik udruženja poslancev izven strank, je odpoval za nekoliko dni v Zagreb, kjer se ravno sedaj dovršava njegova knjiga o načrtu ustave za kraljevino SHS. Od slovenskih in hrvatskih ministrov ostane v Belgradu za velikonočnih praznikov samo dr. Ivan Krnic ter ne bo do bodoče srede nobenih posvetovanj o rešitvi sedanje politične krize. (LDU)

+ Denunciacije. Ko je oktobra l. 312

po Kr. zmagalo s Konstantinom krščanstvo nad Maksencijem in poganstvom, se je okoli mladega Konstantina v Rimu začela gnesti tolpa ljudi, ki so črnili vse, kar je prej služilo Maksenciju. In kaj je storil mladi Konstantin? »Prvi zakon, ki je prišel iz Konstantinove pisarne, je zagotovil razburjenim prebivalcem Rima, da se jim ni treba bati nobenih novih smrtnih obsod in konfiskacij. Konstantin je bil trdnostno sklenil, da ne bo uradnikov, ki so bili zvesti prejšnjemu gospodarju, čeprav v zločinski pregorečnosti, zato kaznoval. Le nekaj najhujših je zadela zaslužena kazen; pač pa je postavil v prejšnje službe mnogo uradnikov, ki jih je bil še Maksencij imenoval, a so bili izgubili svoje službe, ko so se vsi odloki prejšnjega vladarja proglasili za neveljavne. Nekteri so bili sicer nevredni vzpostavitve v prejšnjo čast in službo; a Konstantin jih je branil vsaj pred ovaduh in tožniki s tem, da je s svojim prvim ediktom za vse kriminalne denunciacije določil smrtno kazen.« (Prim. Otto Seeck, Gesch. des Untergangs der antiken Welt, Berlin, 1910, I. str. 139.) S tem je za prvi trenutek pomiril duhove...

+ Bodoči jugoslovanski ženski kongres v Zagrebu in Slovence. Zagrebško »Narodno Djelo« priobčuje pogovor z gospo Tavčarjevo, ki se tačas mudi v Zagrebu v stvari bodočega jugoslovanskega ženskega kongresa v Zagrebu. Ga. dr. Tavčarjeva je predvsem naglasila veliko delo slovenskega ženstva za jugoslovansko misel. Slovensko ženstvo zastopa sicer v gotovih vprašanjih različno mnenje, a na splošno nosi naše narodno in človekoljubno delo pečat vzajemnosti. Zagrizenosti ali medsebojnega sovraštva ne poznamo. V tem pravcu žele Slovenke služiti tudi interesom jugoslovanskega ženstva. Lanski belgrajski ženski kongres je razbil vsled nezadostne priprave in nestrpnosti v samih malenkostih in je ugledu ženstva več škodil nego koristil. Za tak kongres je treba temeljite priprave, treba zaslišati vsa mnenja in na tej podlagi določiti skupne cilje in sklepe. Slovenke smo želele, da bi se tako ravnalo vsaj pri pripravi letošnjega zagrebškega ženskega kongresa, a kakor vse kaže bo tudi ta kongres samo drugo izdanje belgrajskega Zagrebško Demokratsko udruženje jugoslovanskih žena nam je dan kongresa kratkomalo naznanilo: 5. maja; predkonferenca je bila napovedana na 21. t. m. Slovenke smo bile tedaj zadržane radi »Matic« in smo prosile, da bi se konferenca za dva dni preložila. Ko smo nato

dospele v Zagreb, smo zvedele, da se je konferenca že vršila in da se kongres vrši nepreklicno 5. maja. Program pa še ni določen. Bojim se, da bo kongres zopet zgrešil svoj cilj. Za svojo osebo se ne morem udeležiti zbora, ako ne vem, o čem bo razpravljalo. Slovenske ženske organizacije bodo sklepale o vdeležbi na svoji prvi seji; kakšen bo sklep, ne vem. — Kakor se vidi, igra Demokrasko združene jugoslovanskih žena med ženstvom isto vlogo nestrpnega in oholega samozvanca kakor Demokraska zajednica na političnem poprišču.

— **Angleški kredit za izvozno trgovino.** Angleška vlada je odobrila predloženi ji kredit v znesku 26 milijonov funtov sterlingov za podporo svoje izvozne trgovine z Jugoslavijo, Finsko, Poljsko, Čehoslovaško, Rusijo in z baltičskimi državami.

— **Lloyd George proti socializmu.** Na velikem shodu parlamentarnih liberalcev je imel Lloyd George velik programatičen govor. Baval se je z izidom volitev in poudaril, da je vlada ene same stranke nemogoča in je zato koalicija nujno potrebna. Zgoditi bi se moglo, da bo imela delavska stranka pretežno večino, če bodo nedelavske stranke oslabiljene, koalicijski liberalci in narodni demokratje so pri zadnjih volitvah dobili 43.000 glasov, unionisti 124.000, torej koalicija 167.000 glasov. Delavska stranka je pa združila 146.000 glasov. »Nevarnost je,« pravi Lloyd George, »da bi v trenutku, ko je treba silne in trdne vlade, dobili slabo socialistično vlado, ki bi bila izročena na milost skrajnih elementov.«

— **Razmerje strank v novem nemškem kabinetu.** Pri sestavi novega kabineta v Nemčiji se razmerje med zastopstvom strank ni izpremenilo, izpremembe so nastale samo glede zasedbe posameznih resortov. Večinski socialisti imajo 4 ministre, centrum 4 in meščanski demokratje 3. V novem pruskem ministertvu sede 4 socialni demokratje, 2 demokrata in 2 zastopnika centra. Neodvisni socialisti se niso udeležili ne sestave državnega in ne pruskega kabineta.

Shod zaupnikov VLS.

Tajništvo stranke je razposlalo vsem naznanjenim zaupnikom vabila na shod zaupnikov 8. aprila t. l. v Ljubljani. Če kak zaupnik vabila ni prejel, naj kljub temu pride in se pred shodom zglati v »Uniomovi« dvorani pri predstetstvu.

Tajništvo VLS.

Dnevne novice.

— **Blagoslovljene velikonočne praznike vsem sotrudnikom, naročnikom, bralcem in prijateljem želi uredništvo in upravnštvo.**

— **Konferenca gg. dekanov se bo vršila v četrtek dne 8. aprila, ne pa v sredo dne 7. aprila.** — Ordinarijat.

— **Osebnosti vesti.** Minister narodnega zdravja je imenoval: a) pri knjigovodstvu zdravstvenega odseka za Slovenijo in Istro: rač. svetnika Frelaha Ivana za višjega rač. svetnika in predstojnika knjigovodstva zdravstvenega odseka v VII. činovnem razredu; rač. svetnika Kalina Tomaža Ivana za višjega rač. svetnika v VII. činovnem razredu; rač. oficijala Adamiča Alojzija in Hartmana Franceta v isti lastnosti v X. činovnem razredu; nadz. upravitelja Stegnarja Josipa v isti lastnosti v VIII. činovnem razredu; b) pri upravitelstvu občne javne bolnišnice v Ljubljani: rač. svetnika Logarja Hinkota za upravitelja v VII. činovnem razredu; rač. nadoficijala Dolžana Jankota za rač. revidenta v IX. činovnem razredu; rač. oficijala Habijana Jankota v isti lastnosti v X. činovnem razredu; pis. nadoficijala Gamorca Franceta v isti lastnosti v IX. činovnem razredu; pis. oficijala Kržana Pavla v isti lastnosti v X. činovnem razredu.

— **Slomškova zveza.** Sestanek članov Slomškove zveze je bil kaj prijeten. Zbralo se nas je vkljub slabemu vremenu 46. Živahno se je debatiralo o ujedinenju in se obsojali oni, ki ujedinenje ovirajo. Rešitev se pričakuje od podeželskega učiteljstva, ker ljubljansko je odpovedalo. Poleg drugih zadev se je razpravljalo tudi o razmerju med duhovščino in učiteljstvom ter stavilo nekaj umestnih nasvetov. Sestavili se je tudi program v glavnih obrisih z zborovanjem v Mariboru. Tudi se je sklenilo urgirati višji šolski svet radi zvišanja draginskih doklad. Tozadevno vlogo je Slomškova zveza že meseca februarja odposlala, odgovora pa še ni dobila. 8. t. m. bo zborovala ribniška podružnica, 15. t. m. pa radovijska. Kakor lansko leto, tako se nam obeta tudi letos živahno društveno življenje.

— **Župna cerkve na Ježici pri Ljubljani** je dobila za praznike dva nova bronasta zvonova v teži 860 kg in 277 kg. Viliha ju je ljubljanska livarna. S to nabavo, ker je srednji zvon ostal še iz vojske, se je ta župnija kot orva na Kraniskem povzela

la do svojega predvojnega zvonjenja bronastih zvonov. Visoke stroške so pokrili požrtvovalni domači župljani, pred vsemi se pa odlikuje g. Anton Vilfan p. d. Aleš, občeznani gostilničar na Ježici.

— **Veliko nevarnost, ki preti našemu narodu** po lažnjih prerokih, opisuje izvrstno pisan uvodni članek v zadnji številki »Bogoljuba«. Beseda pisateljeva je odkrita in jasna, prožeta od ognja resnice in poštenja. Vsled izredne zanimivosti poljudno obdelane snovi bi bilo potrebno, da berejo ta članek vsi, predvsem pa tisti, katerim je treba odpreti oči. Zato se je ponatisnil v posebni brošurici, ki obsega 30 strani. Cena brošurice je 1 K (10 izvodov skupaj 8 K). Na debelo jo razpošilja »Katoliška liga«, Ljubljana, Mestni trg 8/I.; na drobno jo razprodaja Ničmanova prodajalna. — Sezajte pridno po knjižnici in skrbite, da pride v roke tudi tistim, ki so je najbolj potrebni! Komur je za spoznanje in resnico, bo prav razumel pisatelja, nasprotovali bodo le oni, ki se čutijo prizadete in se vedoma ustavljajo resnici!

— **Družba sv. Cirila in Metoda za Istro** je imela 30. marca t. l. v Hrpeljah svoj občni zbor. Poročila naglašajo, da je italijanska vojska mnogo družbinih šolskih zgradb porabila za vojašnice, magacine in podobne svrhe. Vse zgradbe so v zelo slabem stanju, oprava uničena. Dosedaj se ni še otvorila nobena družbina šola. Skupščina je sklenila, da se sedež družbe prenese iz Voloske-Opatije v Trst. Za predsednika je bil izvoljen dr. Slavik, za podpredsednika dr. Nrevič. Sklenili so napraviti pri okupacijskih oblastih vse korake, da se družbine šole čim prej ovršijo.

— **»Uvod v krščansko sociologijo«,** spisal dr. Aleš Ušeničnik, je izšel kot 2. zvezek knjižice »Naša pota«. Založila Slov. kršč. soc. zveza. Naj ne bo našega somišljenika, ki si ne bi omissil te za danje čase tako prepotrebne knjižice. Cena je z ozirom na današnje razmere zelo nizka, izvod stane le 8 K, s poštnino 8 K 50 vin. Naroča se pri »Slov. kršč. soc. zvezi, Ljubljana, Jugoslov. tiskarna. Naročila se izvršujejo le, če se pošlje denar naprej.

— **Iz uradnega lista.** Sprejemanje novicev in finančno stražo za območje delegacije min. financ za Slovenijo je začasno ustavljeno. — Stokronskih bankovcev državne blagajne po 10. aprilu ne smejo več sprejemati v plačilo, lahko se pa še zamenjajo pri vseh davčnih uradih, finančni deželni blagajni in pri podružnicah Avstro-ogrske banke v Ljubljani in v Mariboru do vštete dne 15. aprila 1920. Po 15. aprilu se 100-kronski bankovci tudi izjemoma ne bodo več zamenjavali.

— **Iz Velikega Bečkereka poročajo,** da je umrl srbski narodni borilec v Vojudini Mihaeljo Polit-Desančić v 87. letu starosti. Na željo njegove hčere so truplo prepeljali v Temišvar, kjer je bilo pokopano 1. t. m. na srbskem pokopališču. Pokojnik je skoro vse svoje življenje prebil v težkih političnih bojih proti Madžarom in Nemcem.

— **Višnja gora.** Izobraževalno društvo priredi na Velikonočni ponedeljek pop. ob 3. uri igro: »Divji lovec«. (K)

— **Iz Višnje gore.** Iz različnih razlogov napadajo našega novega župana. Najpoglavitejše je pa to, ker hoče za vse enako pravico, da ne bodo plačevali le ljudje bledih lic in praznih trebuhov, temveč tudi ljudje rdečih lic in polnih trebuhov. Zato hoče iztirjati od največjega bogatina v mestu še tisto vsoto, katero je dolžan za šolo. In prav ima, če mora ubog čevljar dati svoj prihranek, zakaj bi ga ne dal tudi ta, ki pri eni kupčiji zasluži tisoče.

— **Katoliška liga.** Na splošno željo javljamo, da se je odbor »Katoliške Lige« sledeče konstituiral: predsednik: Josip Debeljak, podpredsednik: dr. Matija Lavrenčič, tajnik: iur. Zvonko Dokler, blagajnik: ravn. Anton Dokler, odborniki: dr. Marko Natlačen, dr. Josip Mantuani, Franc Lavtizar, phil. Josip Hacin, Anton Komlanec, svet. Janez Kalan, p. Florijan Ramšak. V nadzorstvo so bili izvoljeni gg. dr. Anton Breclj, dr. Franc Perne in p. Viktor Kopatin. (K)

— **Koprivnik v Bohinju.** Dne 26. pr. m. je peljal Janez Torkar iz Gorjuš p. d. Voglar narejen voz v Gorje. Nazaj grede se je nekoliko pomudil na Bohinjski Beli in je prišel s Sušnikovim Jožem okoli 9. ure na Gorjuše in oddal konja svojemu bratu nazaj. Na vrh Jame je nekoliko padel in se poškodoval, vendar je šel še z njim proti svojemu domu. Medtem se je Sušnikov ločil od njega, sam pa je hotel še k bratu, češ, da je pozabil še nekoliko moke na vozu. Na potu se ga je lotila bolezen, ki jo je že parkrat občutil prej — zaostal je komaj pet minut od doma od Obada navzgor. Tam ga je najbrže zadela kap, zakaj drugo opoldne šele so ga dobili brez zavesti vsega omrzlega. Prinesli so ga domov, polagoma se je zavedel in ravno ko so hoteli po gospoda za previdenja, jim je umrl. Bil je ravno v petek zjutraj z drugimi vred pri sv. zakramentih — to naj tolaži ostale domače. Dolgo časa je bil cerkveni pevec. Naj počiva v miru!

— **Koledarčki »Slov. kršč. sociološke Zveze«** različnih letnikov. Ponudbe z na-

vedbo cene in številko letnika naj se pošljejo na tajništvo »Slov. kršč. soc. Zveze«, Ljubljana, Jugoslov. tiskarna, III. nadstr.

— **O umoru na Jezerskem** smo izvedeli še sledeče: Orožnika Rudolf Puhar in Jakob Hročak, orožniške postaje pliberske, sta patrolirala na povelje komandanta pri gostilni pri »Hrustu«, kjer sta izvedela, da je pil tam neznan mož. Sledila sta mu na cesti proti Prevaljam, dohitela neznanega moža, ga ustavila in aretirala. Ko je orožnik hotel preiskati neznanega moža, je potegnul ta vojaško armadno brzometno pištolo, katero je nosil za pasom in je ustrelil na orožnika Hročaka, katerega pa ni zadel. S pištolo je udaril podstražmojstra Puharja po glavi in ga lahko ranil. Zandarja sta sunila moža z bodalom v levo nogo, nato je izpustil pištolo. Mož se piše Mercina. Priznal je, da je oropal in umoril jezerskega postiljona. Našli so pri njem 305 K, beležnico, žepno uro, nož in pištolo s 4 naboji. Hvala vrlima orožnikom, da sta ukrotila in aretirala nevarnega roparja in morilca!

Ljubljanske novice.

lj **Umrli so v Ljubljani:** Ljuba Fik, učiteljica, 47 let. — Pavla Keržič, posestnikova hči, 1 leto. — Marijana Rozman, hiralka, 30 let. — Marija Gorjanc, rejenka, 8 mesecev. — Avgust Weber, pivovarniški uradnik, 68 let. — Marija Čemažar, bivša šivilja, 54 let. — Ana Kobe, delavčeva žena, 38 let. — Damjan Frankovič, sirta, 10 let. — Leonora Alter, vdova ministrskega uradnika, 67 let.

lj **Narodna Galerija** v Kresiji, Šolski drevored št. 2, bo odprta na velikonočno nedeljo od 10.—12. ure občinstvu. Vstopnina 2 K za osebo.

lj **Velikodušen dar.** Gospod Fr. Stupica, trgovec z železnino in poljedelskimi stroji v Ljubljani in soproga, sta povodom 25 letnega obstanka svojega podjetja naklonila »Jugoslovanski Matiji« večji znesek, tako da sta postala v smislu društvenih pravil društvena dobrotnika. Ta rodoljubni čin čislane trgovske obitelji, najtopleje priporočamo v posnemanje.

lj **Triperesna deteljica v noči na 1. april.** Prijatelja leposlovca in publicista P. in D. sta se v noči na 1. april t. l. prav dobro zabavala v dragi D. sobici nekega ljubljanskega hotela. Ko je odbila ura duhov se jima je stožilo po svojem prijatelju G., ker tvorijo P., D. in G. neločljivo troperesno detelico. In obiskala sta ga. G., kateri je sladko spal, ni bil čisto nič prijetno iznenaden, ko sta prijatelja prihrumela k njemu, in je ves prestrašen vprašal: »Ali gori?« — »O ne! 1. april je!« — G. si prijatelja natančneje ogleda in mirno pravi: »Pa sem le imel prav, kajti v vaših glavah je strašen požar.« — in je zapel svojo priljubljeno: »V Belemgradu.«

lj **Sovražnika v Ljubljani.** Na veliko soboto ob pol 11. uri dopoldne se je okoli Zmajevnega mostu zbrala gromadna tolpa naroda in se je vedno bolj in bolj večala, tako da je zastavila oba nasipa Ljubljaniče nižje mosta. »Nekdo je v vodo pal!« so kričali otroci in bežali na mesto nesreče. Lepo oblečen gospod je pridiral od nekje z lestvico, se spustil po nasipu k vodi, položil lestvico črez protok in zlezal po nji na mal otok sredi Ljubljaniče. Gledalci so nepotrpežljivo čakali, kaj bo, ker ni bilo ničesar videti. Naenkrat je gosp. pokleknil v travo in se upognil, segel pod skalo in izvlekel lepega, črnega, dolgodlakega — psička. Potem je segel drugič, no, hitro je umaknil roko; isti hip je pa skočil izpod skale v deročo Ljubljaničo velik lisičje-rujav maček in splaval na drugo stran, kjer se je med bodičevjem ustavi in gledal od tam začuden množico.

lj **Z Vodnikovega trga.** Pogon detektivov I. oddelka za žepne tatove je dosegel uspeh, da se ni zadnje dni velikega tedna nobena žepna tatvina več izvedla. Banda žepnih tatov, katera je pohajala Ljubljano, se je vozila k nam približno pol leta. Stela je tri moške in tri ženske. V zaporih čakajo zdaj sodbe, ki bodi ostra, ker so bili okradeni večinoma — reveži!

lj **Tatvine.** Ukraden je bil na veliko soboto Jeri Sever iz Savelj na Marijinem trgu mlekarski vozček, vreden 2000 kron. — V časih, ko tako primanjkuje petroleja, so ukradli dozda še neznan zločinec iz dvorišča na Tržaški cesti 13 zaboj ameriškega petroleja. — Francetu Šmidu je bil ukraden mesarski voz, vreden 1800 K.

lj **Hazardiranje; delavec zaigral 15.000 kron.** Na policijo so privedli l. 1866 rojenega delavca Franca Urha, ker je hazardiral. Na policiji se je razvil med Urhom in poslušočim kriminalnim komisarjem sledeči razgovor: »Vi ste zaigrali v gostilni pri Živcu 15.000 kron?« — »Da, gospod!« — »Kaj ste po poklicu?« — »Delavec.« — »In koliko denarja ste imeli?« — »Da, delal sem v šumah v Slavoniji; pred vojsko sem se izselil v Ameriko, kjer sem delal v rudokopih. V domovino sem se vrnil z 2000 dolarji. K igri sta me spravila 18-letni Anton Zajec in 21-letni Ferdo Kerin. Ne znam dobro marjašati, pregovorili so me pa, da smo igrali »ajns«.« — »In s takimi fatalnimi greste igrat predvedane

hazardne igre, dasi niti kart dobro ne poznate!« je upravičeno ogorčeno vzkliknil poslušoč kriminalist.

lj **Premog je kradel** na glavnem kolodvoru Peter Žižmond. Detektivki kolodvorske ekspoziture so Žižmonda aretirali in izročili sodišču, ker je kradel premož iz vagonov in ga ni pobiral po tleh, ker se pobiranje premoža od tal ne smatra za tatvino.

lj **Med literati.** Literat B. literatu P: »Napiši mi hitro humoresko.« — B.: »Je ne znam.« — »Ali nisi še nobene humoreske napisal?« — »Že, toda bile so brez humorja.«

Najnovejša poročila.

Proglas regenta Aleksandra.

LDU Belgrad, 2. aprila. Presburo počroča uradno: Ministrstvo za vojno in mornarico objavlja nastopno naredbo vrhovnega komandanta z dne 31. marca t. l.:

»Junaki! Odredil sem, da se vrne v redno stanje tudi oni del vojske, ki še ni demobiliziran. Skoro bo 6 let, kar sem proglasil splošno mobilizacijo, predno ste se odpočili od vojn l. 1921 in 1913, ki so prinesle svobodo samo enemu delu našega naroda. Odzivajoč se enodušno mojemu pozivu in zbirajoč se pod tedaj že proslavljenimi zastavami, ste se zavedali težke naloge, ki nas je čakala, ko je bilo treba braniti ogroženo svobodo in čast našega naroda. Zavedali ste se, da sem vas pozval v usodno borbo z velikim premočnim sovražnikom, ki naj bi uničila pridobitve naših dedov, očetov in tudi naše ali pa prinesla svobodo tudi ostalim našim zasužnje-nim bratom preko Drine, Save in Donave ter izpolnila sveto misel osvoboditve in zedinjenja vsega našega naroda. To borbo na življenje in smrt ste vi junaki častno sprejeli z nečuvno hrabrostjo in nadčloveškim samozatajevanjem ter napisali s svojo krvjo najsvetlejšo listo naše zgodovine. Slavne bitke na Ceru, pri Rudniku, krvavi boji l. 1915, znamenite borbe na solunski fronti, pri katerih ste prelivali dragoceno kri in osvojevali stopnjema skale in stene, junaško zavetje Kajmakčalana, prehod preko Črne reke in osvoboditev Bitolja, najslavnejši in nečuvni prelom solunske fronte l. 1918 z iskrenim preganjanjem sovražnika do njegovega popolnega zloma, so vojna dela, ki se jim danes divi naš prijatelj in neprijatelj, dela, ki bodo v svetovni zgodovini vedno živela in ki bodo služila daljnim pokoljenjem kot primer junaštva, rodoljubja in ljubavi napram domovini.

Vaše nadčloveško trpljenje in muke povodom prehoda preko albanskih gora in prepadov, ko v vas niti trenutek ni omahovala ali se zmanjšala ljubav napram svobodi, se bodo v bodočnosti dogodkov v svetovni zgodovini vedno beležile kot značilen nauk, da je ljubav malih za svobodo jačja sila nego nasilje velikih in močnih. Kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki je nastalo iz teh vaših težkih naporov in iz te vaše divne požrtvovalnosti s krepkim sodelovanjem čet naših zaveznikov in naših jugoslovanskih čet iz vseh krajev, je danes naše ujedinjeno kraljestvo. Ponosni se vračate domov, ker ste vestno izpolnili naše misli, ker ste ustvarili veliko zgodovinsko delo, jaz pa hočem deliti z vami ta ponos, izjavljajoč vam kot vrhovni komandant svoje priznanje, ki pripada vojakom, kateri poveljujejo, ki služijo in bo vedno služila za primer hrabrosti, požrtvovalnosti in rodoljubja. Junaki! Vrnite se domov in pripovedujte svojem o trpljenjih in mukah, ki ste jih pretrpeli, da bodo pozna pokoljenja znala ceniti svobodo, ki ste jo tako drago plačali. Vrnite se domov in pravi- te svojim o veliki borbi in žrtvah, ki ste jih doprinesli, da bi so pozna pokoljenja ponašala z vami in vašimi deli. Ne vračate se vsi domov. V težkih in dolgotrajnih bojih je mnogo vaših tovarišev, mojih vrlih častnikov, podčastnikov, kaplarov in redovov padlo, ki jim gre slava. Na njihove grobe kažejo danes in bodo kazali stoletja kot najslavnejša, kajti našo svobodo so odkupili s svojo smrtjo. Kadar se vrnete domov, sporočite roditeljem in sirotam svojih drugov moj pozdrav, recite jim, da je tudi moja solza kanila na grob njihovih drugov ter jih prepričajte, da je njihova žalost — žalost vsega našega naroda, njihova slava slava vsega našega naroda. Spominjajte se, junaki, teh svojih tovarišev in povejte njihovim mladim, kako so umirali, da bi se pozna pokoljenja spominjala, kako so slavno služili domovini. Po naših krvavih poljih in gorah so tudi grobovi mnogih vaših vojnih tovarišev in sinov naših blagih in plemenitih zaveznikov, ki so nam v najtežjem trenutku priskočili na pomoč. Čuvajte jih, junaki! Čuvajte spomine nanje in obiščite grobe onih, ki so daleč od domovine, daleč od svojih domov, položili življenje za nas in našo narodno stvar. Hvala in slava jim!

Junaki! Vrnite se domov k svojim, ki vas že davno pričakujejo v skrbeh, vrnite se k domačim noslom, ki čakajo že davno

naše vredne roke. Vrnite se k državljan-
skim poslom kakor ste vzvišeno služili voj-
nemu pozivu. S svojo hrabrostjo ste izvo-
evali svobodo. To dragoceno pridobitev
šujajte s svojimi vrlinami. Osvobojeni smo
in zedinjeni z istorodnimi brati Hrvati in
Slovenci, toda pred nami je še velika in
težka naloga, da to veliko delo dogradimo
in dovršimo. Od naših bratov, s katerimi
boste sedaj bivali pod istim krovom, nas
tudi razdvajale samo državne meje, globo-
ke reke in visoke planine, razdvajali, od-
tujevali in razmetavali so nas še bolj oni,
ki so svojo moč gradili na naši neslogi.
Meje smo pogazili, zmagali smo in daleč
prodrli s svojo močjo in hrabrostjo. Sedaj
pa je treba po modrosti zbrati raztresene
dele, prisvojiti odtujene, da nas v svobodi
se bo kak nespornost oriral pri napredku
življenja, ki smo ga zaslužili kot nagrado
za naše velike napore. Neprijatelj je zapu-
stil za seboj svoje slabo. Treba nam je
razdrto dvigniti, poškodovano vzdržati,
pogrešeno odpraviti, opuščeno obnoviti,
toda vse to moremo storiti le s slogom in
edinstvom, samo z modrostjo in delom, sam-
o z iskrenostjo napram domovini, namreč
ljubavjo, ki so jo pokazali na Ceru,
Kajmakčalanu in na vseh drugih bojišjih,
kjer ste se proslavili v hrabrosti. Tako
pojmujoc svoje državljanske dolžnosti, bo-
ste dogradili skupni dom in dovršili veliko
osvobojenje in zedinjenje Srbov, Hrvatov
in Slovencev ter zgradili za življenje zgrad-
bo svojih velikih in nadčloveških naporov,
živeli moji divni zmagoslavni junaki!

Aleksander, I. r.

JADRANSKO VPRAŠANJE.

LDU Beograd, 2. aprila. »Tribuna« pi-
še v uvodniku o jadranskem vprašanju:
Glede tega važnega vprašanja stojimo še
pred odločitvijo. Ne more se že zagotovo
znati, v kaki smeri in kdaj bo padla odlo-
čitev. Upamo, da se bo v tej stvari sklenila
odločitev v sporazumu z vsemi činitelji,
ker to ni strankarska, temveč narodna
stvar. Rešitev mora biti taka, da se zava-
rujejo naši narodni interesi.

LDU Zagreb, 3. aprila. Zagrebška aka-
demski omladina je poslala včeraj presto-
lonasledniku Aleksandru nastopno brzo-
javko: »Vaše Visočanstvo! V poslednjem
trenotku rešitve jadranskega vprašanja je
nastala vest, ki ji ne moremo verovati, da
je nanreč kraljevska vlada pristala na to,
da žrtvuje Reko in ozemlje Istre pri Reki
in Voloski za albanske kraje okoli Skadra.
Akademski omladina vseučilišča v Zagre-
bu, opirajoč se na Vašo kraljevsko obeta-
nje, ki nam je bilo dano, upa, da boste za-
stavili ves svoj ugled v tujem svetu za pra-
vično rešitev jadranskega vprašanja. Pro-
simo Vas, da nikakor ne dopustite, da bi
s kakršnikoli korakom naše vlade padlo
v robstvo še 100.000 našega naroda, ki živi
vzhodno od Reke. Brez Reke nam je vse
gospodarsko življenje za desetletja onemo-
gočeno. Ne pristajamo na to, da se z najza-
vednejšim delom našega naroda trguje.
— Akademski omladina vseučilišča v Za-
grebu.«

NALOGE PARLAMENTA.

LDU Beograd, 2. aprila. »Tribuna« po-
roča: Ko se parlament po velikonočnih
praznikih sestane, bi imel rešiti tri važna
vprašanja, in sicer: 1. proračunske dva-
najstine; 2. volilni zakon in 3. zakon na
vojne dobičke. Ta vprašanja se morajo v
svrhu pomirjenja vseh patriotskih elemen-
tov v državi rešiti brez odlašanja.

STAVKA BELGRAJSKIH MESARJEV.

Beligrad, 3. aprila. Vprašanje o stavki
mesarjev še ni rešeno, ker so predlogi
občine in predlogi mesarjev ne strinjajo.
Občinski odbor je sklenil, da mesarji ne
smejo prodajati mesa drugače, kakor po
cenah, ki jih je določila občina.

LDU Beograd, 3. aprila. Potrjen je
sklep mestnega odbora, s katerim se re-
kvirirajo mesarjem njihove mesnice, na
katerih bo občina prodajala v lastni režiji
meso.

POSLANISKA KONFERENCA.

LDU Pariz, 2. aprila. (Brezlično.) Po-
slaniška konferenca se je sestala v sredo
zjutraj pod predsedstvom g. Julija Cambona.
Pri tej seji je podal svoje poročilo ge-
neral Nollet, predsednik medzvezniške
kontrolne komisije.

ADMIRAL TROUBRIDGE V JUGO-
SLAVIJI.

LDU Beograd, 3. aprila. V Novi Sad
je dospel s posebnim parnikom angleški
admiral Troubridge, poveljnik zavezniških
pomorskih sil na vzhodu. Z njim so tudi
drugi člani mednarodne podonavske ko-
misije.

Prosveta.

pr Babilon. Na velikonočni ponedeljek
se vrši v Ljudskem domu predstava burke
»Babilon«, ki so jo igrali že parkrat z ve-
likim uspehom. Predstava se začne ob pol
8. uri zvečer. Vstopnice se dobe v ponedel-
jek cel dan v Ljudskem domu.

pr Ivan Cankar: Moje življenje. Nova
Cankarjeva knjiga je izšla. Namenil se je
bil pisati svoje življenje, spisal je 14 po-
glavij in jenjal. Prva poglavja so pisana
preprosto, iskreno in zanimivo; od po-
glavja do poglavja pa se pogloblja in v
njih vidimo Cankarja poznejših let, kot
smo ga navajeni gledati v »Podobah iz
sanj«, ko skuša z boleznimi nemirom
zgrabit v dno življenja in njegove skriv-
nosti, ko biča sebe in druge in se obtožuje
do golega. Kaj pravi v zadnjem poglavju?
»Bilo bi treba nadčloveške moči, nadčlo-
veškega samospoznanja, bilo bi treba ne-
usmiljenja do sebe, da bi človek docela
razgall svojo dušo pred svetom, da bi jo
pokazal v nežni rasti, razkril najtanjše
korenine svojega bitja, otipal brez sramu
in brez strahu vse zgodnje kalli poznejših
zmot in grehov. Toliko moči jaz nimam,
niso je imeli možje, ki jim do kolen ne se-
žem.« Dalje: »Če se je takim možem roka
tresla, ko so risali svoj obraz, kako bi se
ne tresla meni. — Novelist ne more pi-
sati o svojem življenju. Če je kaj prida, je
vsaka novela za njega samega kaplja nje-
gove krvi, poteza na njegovi podobi.« Še
to: »Nekdo mi je rekel, da si pišem nekro-
log, nekdo drugi pa mi je kar očital, da si
pojem slavo ob živem telesu...« Ivan Can-
kar ni nadaljeval svojih spominov, ki bi
bili radi načina, kot jih je pisal za nas sil-
no dragoceni. Ni zaznamoval datumov, ni
pisal dogodkov po kronološkem redu, on
nam je pisal svoj roman, razodeval je taj-
nosti svoje duše. V teh štirinajstih poglav-
jih srečamo ministranta Jokca, Kurenta,
Mateja; ta ali ona poteza njegovih juna-
kov se nam zdi jasnejša. Zdi se mi, da po-
tem, kako je on znal gledati človeško dušo
in razvozljati njene čudežne uganke, je
zelo sličen Dostojevskemu. Morda mi bo
kdo ugovarjal, a če ga vprašam, naj mi
pokaže človeka, ki je bolj globoko videl v
gubice človeškega srca, mi bo težko našel
katerega. Tudi glede opazovanja otroške
duše je bil neprekosljiv in toliko kot on
me je zadovoljil edino še Rabindranat Ta-
gore. Berimo ona mesta, ki govore o me-
sarjevih hlohlih, o pogovarjanju na topli
peči, o enajsti šoli pod mostom, o tatvini
suhih hrušk. Bil je odkrit sam o sebi do
neusmiljenja. Ta vrlina, ki uposablja člo-
veka za umetnika, je pri nas že od davna
slabo zapisana. Najlepše pa so one črtice,
v katerih opisuje Ivan Cankar svojo ma-
ter, poleg »Podob iz sanj« najlepše, kar je
Cankar sploh napisal. Nekaj silno mehkega,
z globoko otroško ljubeznijo prežetega
je v njih; kot ljubezen ljudi, ki jih ni zdru-
ževala samo kri, ampak tudi trpljenje in
še stotero nam neznanih in zagonetnih ve-
zi. Nelepo bi bilo, če bi zapisal še katero
besedo o tem, ker se ne dá opisati ne le-
pota teh črtic in ne lepota te ljubezni.
Spomnim se samo na zadnje literarne pre-
pire o Cankarju in mislim: te črtice bom
radi njih lepote bral desetkrat, ko tega ali
onega opisa ne bom bral niti enkrat, ker
ne čutim potrebe za to. Če ne drugje, pri
Cankarju bi se bilo treba učiti srčne kul-
ture. Z bolešno simpatijo se prevzema za
vse teptane in zatirane; z ljudmi in z na-
ravo govori in brani žrtve pred krivo člo-
veško pravico, ki sega po tujem življenju
kar tako, za šalo. V tem pogledu so nekaj
čudovitega njegove črtice: Lisjak, Kaka-
duj, Firbec in druge. Glasen, v nebo vpli-
joč protest je v njih. Kako čudovit je fi-
nale »Tuje življenje«, ki človeka s svojim
krepkim občutjem pretrese v dno duše.
Mislim, da ni Ivan Cankar v nobenem svojih
del tako jasno razgrnil svoje duše, kot
tu in v »Podobah iz sanj«. Zato je ta knji-
ga lepa, še vedno dragocena in vredna
Cankarja, dasi bi »Istrskega vola« ne že-
leli poleg drugih. Knjiga je izšla v lepi ob-
liki; vezani izvodi imajo njegovo sliko.

pr Bob za mladi zob. Pesmi za mladi-
no. Zbral Cvetko Golar. Založila Jugoslo-
vanska knjigarna. V Ljubljani 1920. Na-
slovno risbo risal Maksim Gaspari. Knji-
ca obsega 84 strani in je lepo vezana ter
stane 12 kron z draginjno doklado vred.
Pesmi so zbrane od najrazličnejših pesni-
kov. Po teh pesmih ne moremo soditi, po
kakem pravcu je Cvetko Golar zbiral te
pesmi, zdi se mi, da nam ni hotel podati
niti najboljših, zakaj vsaj pri Zupančiču se
ni držal tega, tudi nam ni podal antologi-
je, ker je izpustil tega ali onega, ki bi ven-
dar le spadal v njo. Pa naj je nameraval
že karkoli, on in založništvo so nam po-
dali knjigo, ki bo gotovo poleg Zupančiče-
vih zbirk ena najlepših mladinskih zbirk
in jo moremo samo toplo pripraviti z že-
ljo, da se razširi med našo mladino kar
najbolj. Na prvem mestu v zbirki je pesem
Ivana Cankarja »Pes, maček in miši«, ki
je pripovednega značaja in se odlikuje po
svojem živem slogu. Izmed Zupančičevih
pesmi srečamo v ti zbirki po večini one,
ki so bile svojočasno v »Pisanicah«, razen
»Žabe«, ki nam je znana iz »Cicibana«.
Ker so »Pisanice« že davno pošle in nam
so te pesmi znane le še iz šolskih čitank,
je prav, da jih zopet srečamo v ti zbirki,
le da pogrešamo še to in ono lepo med
njimi. Pesmi kot so »Divji mož«, »O Indiji
Koromandiji«, »Kum Jarneko«, bo naša
mladina vedno rada prebirala. Odveč bi

bilo, da bi govoril o Fr. Levstiku in o nje-
govih mladinskih pesmih. Mislim, da je v
nekem oziru še danes nedosegljiv. Mnogo
talenta za mladinske pesmi je imel tudi
Ljagotin Kette, ki se je podpisoval Siluška
Lahna nagajivost in humor vejeta iz
njih, njegov slog je gladek, lep in tekoč
— Zdi se mi tudi, da ima Vida Jerajeva
v nekaterih pesmih, ki so namenjene mladi-
ni, več sreče kot v pesmih, ki niso nam-
enjene mladini. Le poglejmo »Pevca«,
»Kralja Matjaža« in »Uspavanko«. Zdi se
po ti edini pesmi, ki je v zbirki, ne more-
mo soditi. On je pisal že mnogo, pisal tudi
preprostobesedno, a vendar mislim, da ta
pesem ne bo ena njegovih najboljših. Go-
larjeve mladinske pesmi so med najbolj-
šimi v ti knjigi, dasi popolnoma odgova-
rjajo njegovi pesniški individualnosti. Ka-
ko čudovito se ravno v teh pesmih kaže
pesniška posebnost vsakega posameznik-
ov: Levstika, Zupančiča, Ketteja, Jeraje-
ve, Golarja. Sižéji, ki jih obdelava Golar,
sejajo preveč v liriko narave in do te
otroška duša nima toliko dostopa, dasi
so pesmi same na sebi dobre. V misli imam
»Poljsko pesem«. Boljša bo »Svatba na
poljanu«. Ne ugaja mi »Komar«, ki bo za
otroka prav malo zanimiv. »Ptičja svatba«
mi je zopet bolj pri srcu. Prav lepa pa je
»Konja jezdi«; za to pesem sem mu hval-
ležen. Tudi »Boj dveh palčkov« je dobra,
le da se mi zdi iztrgana iz celote; ne vem,
če imam prav, a zdi se mi tako. Murnovi
»Vlahi« so dobri, lepa a težja je »Zimski
večer«; »Miši« od Simona Jenka je dobra.
Isto velja v glavnem tudi za Pugljevo pe-
sem. Zelo smo veseli narodnih mladinskih
pesmi, ki so v zbirki. Mnogo smo jih znali
že na pamet, par nam je čisto novih. Mi-
slim, da je narodna mladinska pesem in
pripovedka najbolj čisto in najbolj pravo
merilo, kakšno naj bo naše mladinsko slo-
vstvo. Ta knjižica je vsekakor lep donesek
k našemu mladinskemu slovstvu, ki ga je
obogatila za lep dar. Naj mladina seže po
njem! — Omenim naj samo še nerodnost,
ki se je zgodila v tiskarskem oziru na 65.
strani. Naslovna slika se je M. Gasparju
posrečila izborna.

pr Razstava planinskih slik v Jakop-
čevem paviljonu. Ta razstava, o kateri bo-
mo poročali še obširneje, je zanimiva in
vredna, da si jo vsakdo ogleda. Razstav-
ljene so slike, umetniške fotografije in pi-
rotski izdelki (preproge) v treh prostorih.
Med slikarji je zastopan zelo bogato g. Ko-
želj s svojimi, po večini malimi slikami, ki
so polne planinske vedrosti in solnca. Zani-
mive so slike od V. Hodnika, ki se odli-
kujejo po svojem občutju in tehniki. Pre-
senetljivo lepe so nekatere umetniške foto-
grafije, posebno one iz visokih planin in
zimske pokrajine. Veliko slik in sličic (tu-
di fotografij) je že razprodanih. Za danes
priporočamo razstavo slavnemu občinstvu
v obisk; podrobno ji bomo posvetili pozor-
nost pozneje.

Cerkveni vestnik.

c Tržič. Tukajšnja župna cerkev je
dobila dva nova jeklena zvonova, večji
tehta 3000 kg, manjši 1200 kg. Prvi z gla-
som B drugi D. V soboto so jih prepeljali
Dolinci z osmimi konji iz Jesenic. Belo
oblečene deklice, orlovski naraščaj, Orli v
krojih, Orlice so šle dobre pol ure naproti
in so oba zvonova kar najlepše ovenčale.
Nepregledna množica je pričakovala v tr-
gu dolgi in lepi spreved. Med pokanjem
sopičev in pritrkovanjem drugih zvonov je
dospel spreved do župne cerkve, kjer so
bili zbrani g. patron Gassner, župan Fr.
Ahačič, cerkvena ključarja, zastopniki
vseh katoliških družb in organizacij. Po
kratkem nagovoru g. duh. svetnika Poto-
karja se je izvršil ob svitu lučic blagoslov
zvonov, ki sta se na cvetno nedeljo obe-
sila v stolpu. Veliki zvon je dosedaj naj-
večji, kar se jih je vilo na Jesenicah in
ima po mnenju strokovnjakov jako fin in
močen glas.

Dijaški vestnik.

d »Zora«, god. XXII., broj 4. in 5. več
je izšla. Naši listovi trpe doista od ne-
sređenih socijalnih prilika. Sreča je bar
to, što je za štrajka u Ljubljani izlazila
»Luč«, a za štrajka u Zagrebu »Zora«.
»Zora« je krasno uređena i upravo šare-
na od lepih članaka i umetničkih sastava-
ka. Trebalo bi samo više suradnje svih jug.
kršč. studenata. Zato treba da se i svak
organizovan drug predplati na »Zoru«.
»Zora« izlazi jedamput mesečno, za ðake
stoji godišnje 10 K, za ostale 20 K. Pred-
plata se šalje upravi »Zore«, Ljubljana,
Jugoslavenska tiskara, rukopise prima
uredništvo, Ljubljana, Jugoslavenska ti-
skara.

d »Luč« — god. XV., broj 8. i 9. —
Nakon tiskarskog štrajka izlazi i ovo or-
ganizatorno glasilo J. K. D. L., no, nipošto
prekasno. Gradivo je pomno probrano i
veoma aktuelno. Uvodnik je posvećen na-
šem nezaboravnom pok. dru Rogulji, a u
drugom se članku kritikuje t. zv. »ob-
novni pokret«. Osim toga su pune vrlo
poučna gradiva i rubrike: Akademski.

Bogoslovski, Srednjoškolski i Zenski ves-
nik, te rubrike Dački Svet — u kojoj je
prikazano stanje kršč. pokreta među
daštvom drugih naroda —, Književnost i
umetnost i Vesti. »Luč« izlazi dvaput me-
sečno, za ðake stoji godišnje 8 K, za ostale
12 K. Uprava »Luč«, Zagreb, Kaptol 27.

Orlovski vestnik.

Telovadni odsek »Orlice« Moste po-
novi na veliki ponedeljek ob pol 8. uri
zvečer igro »Tonica«, dramo v šestih sli-
kah, Režijo vodi France Zorin. Vstopnice
se dobe v predprodaji v Društvenem Do-
mu v Mostah. Vabimo vse prijatelje na-
šega odseka, da si ogledajo našo prir-
editiv. (k)

Turistika in šport.

Slovenski dirkalni klub v Ljubljani, se
je ustanovil dne 19. marca t. l. Namen
kluba je pospeševati konjerejo, posebno v
Sloveniji, z prirejanjem dirk, tekem, raz-
stav itd. Ustanovnina se je določila na
1000 K, članarina pa na 150 K letno. Vod-
stvo kluba je v strokovnjaških rokah in že
spodaj navedeni program letošnjega leta
nam jamči uspeh tega za narodno gospo-
darstvo potrebnega športa. Ni nam potre-
ba posebej omenjati, kako visoko so drugi
narodi, kakor n. pr. Angleži povzdignili
svoj svetovni ugled ravno s sličnimi prire-
ditvami. Zato moramo z veseljem pozdrav-
ljati ustanovitev tega kluba, ki si je nadel
nalogo, da zorje na tem polju ledino. Pro-
gram za prirejanje letošnjih dirk je zelo
obširen, to pa zato, da se lahko vsakdo
udeleži dirk in se s tem že v začetku zbu-
di zanimanje za konjerejo, ker le to je glav-
na podlaga za nadaljni razvoj te športne
panoge. Pri vseh teh dirkah se bo poseb-
no oziralo na domače konje. Program dirk
je v obče sledeči: 23. maja: vozna dirka,
24. maja: galop dirka, 13. junija: vozna dir-
ka, 20. junija: vozna dirka, 29. junija: ga-
lop dirka, 18. julija: jugoslovanska vozna
dirka (glavna dirka), 1. avgusta: jahalni
konkurs hippique (razstava jahalnih konj
pod jezdecem, skakanje, Championat che-
val d' arme, obstoječ: a) šolsko jahanje,
b) ježa povprek 25 km, skakanje čez 4 za-
preke), 15. avgusta: vozni konkurs hippique
(razstava vpreženih konj, vožnja z za-
prekami), 8. septembra: končna vozna dir-
ka. Spored posameznih dirk in dan se bo
razglasil najmanj 4 tedne poprej. Omenja-
mo, da so priprave za dirke v najboljšem
teku in se je z delom na vojaškem vežba-
lišču za napravo udobnega dirkališča že
pričelo, za kar gre v prvi vrsti zahvala
g. generalu Smiljaniću, komandantu Drav-
ske divizije, ki klub toplo podpira v vsa-
kem oziru.

Gospodarstvo.

g Zadruga zidarskih mojstrov. Mestni
magistat kot obrtna oblast sklicuje v
Ljubljani na podstavi določila § 119. a)
obrnegega reda ustanovno zborovanje za-
druge zidarskih mojstrov za Slovenijo dne
25. aprila 1920 ob 10. uri dopoldne v dvo-
rani mestnega magistrata v Ljubljani. —
Dnevni red zborovanja je: 1. Naznanilo
obrtne oblasti glede konstituiranja zadru-
ge. 2. Volitev načelstva. 3. Slučajnosti. —
K temu zborovanju se vabijo zidarski moj-
stri iz cele Slovenije.

g Južna železnica. V Beligrad je dospel
glavni ravnatelj južne železnice, Fall, ki se
bo pogajal z našo vlado radi vplačila 3 mi-
lijone 100.000 frankov v skupni fond za
juž. železnico, katera potrebuje za ozdrav-
ljenje svojega položaja 12 milijonov fran-
kov. Južna železnica zviša svoje tarife, in
sicer pri osebnem prometu za 50 odstotkov,
pri blagovnem pa za 100 odstotkov.

g Trgovski odnošaji z Rumunijo. Po-
gajanja naše vlade glede trgovskih odno-
šajev z Rumunijo so dovršena, trgovske
zveze med Jugoslavijo in Rumunijo so
torej vzpostavljene. Rumunija nam bo do-
bavljala predvsem mineralna olja.

g Poljski denar. Poljska vlada je od-
redila, da je odslej poljska marka zakonito
plačilno sredstvo v področju cele poljske
republike. V krajih, kjer se je doslej plače-
valo z avstrijsko krono, se ta denar zame-
nja, more pa se plačati tudi v dosedanjih
kronah. Relacija med poljsko marko in
krono je 100 mark za 70 kron.

Javna zahvala.

Potpisani si usojam izreči javno zahvalo
gosp. dr. Fran Minažu, asistentu deželne
bolnice, kateri je s težko in nevarno operacijo
rešil življenje moji soprogi, in za njegovo na-
daljno požrtvovalnost in trud med boleznijo.
Priporočam gospoda doktorja vsakemu naj-
toplejše.
Ljubljana, dne 3. aprila 1920.

Oskar Schiller.

Večja stavbena parca v mestu
Ljubljana se želi kupiti. — Ponudbe sprejema
uprava »Slovenca« z označbo kraja in
cena za kvadratni meter pod št. 1297.

Imate bolečine? V obrazu? V celem telesu? Vaše mišice in živci vam odpovedujejo? Poizkusite pravi Fellerjev Elza-fluid! Bodete se čudili! 6 dvojnatih ali 2 veliki steklenici 36 K.

Ali trpite na počasni prebavi? Na slabem apetitu? Zaprtju? Proti temu pomagajo prave Fellerjeve Elza-kroglice! 6 škatlic 18 K. Prava želodec okrepujoča švedska tinktura 1 steklenica 15 K. — Omot in poštnina posebej, a najceneje. — Eugen V. Feller, Stubica donja, Elza trg št. 134, Hrvatska.

Podkovski kovač in kolar se išče, Hrana in stanovanje v hiši. Plača po dogovoru. Vpraša se: Cesta na Kodeljevo št. 8.

Rezar za rezanje žrebcev od 15. 4. do 31. 5. se pripravlja. Obreže letno do 200 žrebcev brez nesreče. Jakob Mohorič Podreče št. 18, p. straž šče pri Kranju.

Vila v bližini Kamnika se zamenja s hišo v mestu Ljubljani, ki bi bila pripravna tudi za trgovino. Ivan Zargi trgovec v Kamniku.

Išče se večša kuharica, vajena tudi in zanesljiva domačih opravil. — Sprejme se tudi izurjena sluškinja zmožna vsega domačega in poljskega dela. Mesto jako ugodno. Plača po dogovoru. Zglasiti se je pri Stavbeni tvrdki Ivan Ogrin, Ljubljana, Grubarjevo nabrežje št. 8.

Semena za vrli kakor peteršilj, solatno peso, maraton cvetlice v najlepši izbiri na debele in drobno priporočila SEVER & Komp. Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Štev. 6740. ref. X.

Razglas.

V zmislu § 53. občinskega reda razglašam podpisani mestni magistrat, da so računski sklepi mestne občine za čas od 1. julija 1918 do 30. junija 1919 in sicer

mestnega zaklada, ubožnega zaklada, zaklada meščanske imovine, mestne pehotne vojašnice, mestne klavnice, mestnega vodovoda, amortizacijskega zaklada mestnega loterijskega posojila, mestne elektrarne, mestne plinarne, mestnega pogrebnege zavoda, mestne zastavljalnice, mestne priprave in zaklada splošnih ustanov dogotovljeni ter bodo občanom 14 dni, t. j. od 1. do 15. aprila 1920 v prostorih mestnega knjigovodstva na vpogled. O morebitnih ugovorih razsojal bo občinski svet.

Mestni magistrat ljubljanski, dne 31. marca 1920.

Odvetnik

Dr. VILJEM KREJČI

je otvoril svojo odvetniško pisarno v Ljubljani, Wolfova ulica 5. I. nad.

Telefon št. 401. Pošt. cob. račun št. 11.747.

Zajamčeno pristno spodnje štajersko

VINO

belo in rdeče, letnik 1919 nudi na vagone po cent od 14 naprej M. Missia, trgovina, GABERNIK — POLJACANE.

Naprodaj imam

2 KOBILI

bohinske pasme, 1 stara 6 let, breja, fuxa, 1 stara 1 leto, rujava. Obe kobilici sta prvovrstni. Cena po dogovoru. Poizve se pri Antonu Kržišniku, posestniku v Žirovnici. (Gorenjsko).

Podružnica v Logatcu.

Innocente Mangili

spedijska tvrdka. Anonimna družba 5.000.000 lir kapitala Sedž v Milanu. Sprejme vse spedijske posle za uvoz in izvoz, kakor tudi na turgu.

Rimske TOPLICE

Najmočnejši zdravilni akrotovorelec slovenske Štajerske, 36-2 do 37-5 stopinj C. deluje kakor Gasteinske Toplice itd. proti protinu, revmatizmu, ženskim in živčnim boleznim slabostim, ranam, influenci in njenim posledicam. Blago sub-alpinski podnebje, izvrstna oskrba, cene ugodne. Železniška zveza od Zagreba 3 ure, od Ljubljane 2 uri. Pojasnila daje na vprašanja brezplačno.

Ravnateljstvo kopalnice postaja RIMSKE TOPLICE.

Kocete obdržati svojo lenoto? Kocete meti kakor bar-un mehko kozo? Nocete sonenih par možev in ogrcev?

Uporabljajte Fellerjevo pravo Elza obrazno, kozo obvarujočo pomado! Občudovani bodete! Zavidani! 1 lonček 9 K, No. III močnejše vrste 12 K. K temu Fellerjevo najfiniješe lilijno-mlečno milo 16 K.

Hoče's imeti lepe, zdrave lasse? Fellerjeva prava Elza Tannochina pomada za rast las doseže bujne lasse! Zaprči prha, prerano osivenje. Zabrani plešo! 1 lonček 9 K, No. III 12 K. K temu močno terovo milo za umivanje glave 8 K. Šampon 1 K. Mazilo za brko 2-50 K in 3- K.

Mušijo Vas kurja očesa? Fellerjev pravi turistovski obliž učinkuje brez bolečin hitro in zanesljivo. — Nobenih kurjih očes več! Nobenih žuljev! Nobene trde kože! Mala škatljica 4- K, velika škatljica 6- K. — Zelite še kaj? Fellerjeve Elza umivalne pastilje (Kolonjska voda) 1 škatlja 7 K. — Fellerjev usipalni prašek proti potenju, 1 škatlja 6 K. — Fellerjev mentolni črtnik zoper glavo- in zobobol 1 škatljica 4- K. — Fellerjev Elza fluid 6 dvojnatih ali 2 veliki steklenici špecijski 36 K. — Najboljši parfum z najfinijim duhom od 8 K naprej. Najfiniješe Hega-puder Dr. Kluger, bel, roza in rumen, 1 velika škatlja 12 K. — Močna Francovka v steklenicah po 8 K in 22 K. — Omot in poštnina posebej a najceneje. — Eugen V. FELLER, lekarnar, Stubica Donja, Elza trg 134. Hrvatska.

Premogovnik išče

popolnoma izurjenega računovodja

s takojšnjim vstopom. Mora biti popolnoma izvežban samostojen korespondent v slovenskem in nemškem jeziku. Prošnje z navedbo starosti in doseganega poslovanja je vpslati upravništvu časopisa z označbo: Računovodja za premogovnike.

Koroška Gospodarska družba sprejme takoj proti dobri plači

samostalnega knjigovodjo in samostalno korespondentinja

starejše, zmožne moči. — Zglasiti se je v pisarni družbe, Ljubljana, skladišče Balkan.

Brinjevo olje in brinjev cvet

Prodajam vse vrste žganja, pristno staro vino, vse špecijsko in kolonialno blago po najnižjih cenah. Trgovina M. Rant v Kranju.

Zdravilišče Slatina Radenci

letos zopet odprto! Sezona od 1. jun. do 15. sept.

Zdravijo se: mehurne in ledvične bolezni, protin (Gicht) in posebno kamenček (Sand u. Gries), katarne in želodčne bolezni in diabetes (Zuckerharnruhr).

Zdravilna sredstva: železne, alkalično-mineralne in naravnne ogljično-kisele kopelji, masaža, hydropatične procedure, parne kopelji. Pitna zdravitev z alkaličnimi slatinami, med temi je Radenski zdravilni vrelec najmočnejši vseh poznatih natron-lition vrelcev, ki se odlikuje posebno radi svojega sluz raztvorjajočega in kisline zatirajočega učinka.

(Radenski zdravilni vrelec nadmašuje svetovnoznane vrelce v Vichy, kakor tudi Bilinsko slatino).

Bolniki z nalezljivimi boleznimi in izrecno jetiko se ne sprejemajo! Vprašanja in naročbe stanovanj se ravnaajo na

Zdravilišče Slatina Radenci (poprej Bad Radein) okraj Ljutomer.

Konfekcijska Ivornica, družba z o. z. sprejme takoj krojaške pomočnike

ki so bili že zaposleni, ali bili celo predelavci (mojstri) v kaki konfekcijski tovarni z mehaničnim obratom. Pisemne ali ustmene ponudbe na K. Pučnik, Ljubljana, Sodna ulica št. 3 ali Jos. Rojina, Ljubljana, Aleksandrova cesta.

IŠČE se za takojšnji nastop lesni strokovnjak

eventuelno čvrst upokojen gozdni uradnik za nakup lesa. Ponudbe se prosijo pod Trboveljska premožekopna družba, odd. za les, Ljubljana, Knafljeva ulica št. 13. 1302

Preko Havre in Rotterdam v Ameriko

traja vožnja po morju samo 6 dni.

Natančnejša pojasnila daje konces. potovalna pisarna Ivan Kraker v Ljubljani Gosposvetska cesta št. 13 (Kolizej).

Novi tečaj za slovensko stenografijo, nemško stenografijo, strojepisje, slovensko korespondenco, nemško korespondenco, računstvo, slovensko knjigovodstvo, nemško knjigovodstvo, slovensčino za začetnike, broščino, nemščino za začetnike, leopisje in cirilico začnejo dne 3. majnika 1920

Zasebni učni zavod Legat v Mariboru, VETRINJSKA ULICA 17/L. Obširni prospekti brezplačno, telefon št. 43/VIII.

KUPUJEMO in PRODAJAMO na debelo: koruzo, pšenico, žito in deželne pridelke, banatsko moko, mast, slanino, suho meso.

ZASTOPAMO tvrdke mnogovrstnih strok tu in inozemstva, na primer: tvornico strojev in orodja, papirja, tkanine, tvornico testenin, (makaron, fidelin, rezanc itd.) tvrdko "Robert Metzger i dr. Wien", ki razposoja vagonce, cisterne za prevoz vina, petroleja.

Ponudbe in vprašanja glede vsakega blaga brez razlike izvolite nasloviti na: "UZORNIK" komisijari: BRACA GURSKY, ZAGREB Berislavičeva ul. 2. Brzjaviti: "Uzornik, Zagreb". Telefon: 12-28.

Novost! Otvoritev Novost! pri krojevalne šole v Ljubljani.

Pri krojevalni tečajih bodo trajali od 3-12 tednov in sicer od 1. in 15. vsakega meseca. Poučevalo se bode teoretično in praktično po najnovejši moderni metodi splošne garderobe za dame in gospode.

Po končni skušnji se bodo udeležencem izdajali po zmožnosti spričevala. Začasno se vršijo samo večerni tečaji. Istotam se nahaja špecijski krojaški modni atelje za dame in gospode. Izvršuje se samo prvovrstno delo.

Se ujudno priporočava in beleživa Verdnik & Žnidar Ljubljana, Poljanska cesta 12.

DANICA krema za čevlje

Dobiva se povsod!

Brzjavni naslov: CEMIA - Zagreb. Telefon: 5-46.

SLAVIA tovarna kemičkih proizvoda d. d., ZAGREB, Ilica 213.

Za dvakratno objavo v tednu se računa 8 kron.)

Priporočajo se sledeče domače tvrdke:

Za dvakratno objavo v tednu se računa 8 kron.)

ELEKTROTEHNIKA
»Svetla«, Mestni trg 25.
Verbajš A., Linhartova ulica 4.

GRAMOF. IN GODBENI AVTOM.
Rasberger A., Sodna ulica 5.

JAVNA SKLADIŠČA
»Balkan«, I. Ljublj. javno sklad.,
Dunajska c. 33. (Tel. 366.)

KAVARNE
»Zvezda«, Ivancič J., Kongres. trg

KLEPARJI
Korn T., Poljanska cesta 8.
Remžgar & Smerkol, Flor. ul. 13.

Naročajte „Slovenca“!

KNJIGARNE
Jugoslav. knjigarna, Pred škofijo.

KNJIGOVEZNICE
Knjigovoznica K. T. D., Kopit. ul. 6.

KONFEKCIJSKE TRGOVINE
Olup Josip, Pod Trančo.
Schwab & Bizjak, Dvorni trg 3.

KROJAČI
Gestrin Ferd., Poljanski nasip 8.

LEKARNE
»Pri Mariji Pomagaj«, Reslj. c. 1.

MANUFAKTURNE TRGOVINE
Petkosig Jos., Stari trg 4.
Schuster Anton, Stritarjeva ul. 7.

MIZARJI
Bizjak Peter, Spod. Šiška 136.

MODNI SALONI
Götzl Marija, Zidovska ul. 8 in 7.

MODNE TRGOVINE
Kunovar Ivan, Stari trg 10.
Magdič Pavel, Aleksandrova cesta.

OPTIKI
Jurman Karol, Selenburgova ulica.

PARFUMERIJE IN KOSMETIKA
»Uranus«, Mestni trg 11.

POPRAVILA GRAMOFONOV IN GODBENIH AVTOMATOV
Rasberger A., Sodna ulica 5.

RESTAVRACIJE
»Perles«, Prešernova ulica.

SOBNO SLIKARSTVO
Zuran Martin, Mestni trg 12.

STAVBENA PODJETJA
Černe Andrej, Sv. Petra cesta 23.
Treo Viljem, arhitekt, mestni stavbenik, Gosposvetska cesta 10.

SPEDIČIJSKA PODJETJA
»Balkan«, Dunaj. c. 33. (Tel. 366.)
Uher F. & A., Selenburgova ulica 4. (Tel. 117.)

TRGOV. Z URAMI IN ZLATNINO
Černe Lud., Wolfova ulica 3.

TRGOVINE S KLOBUKI
Čadež Guido, Mestni trg 14.

TRGOVINE S PAPIRJEM
»Uranus«, Mestni trg 11.

TRGOV. Z DEŽN. IN SOLNČN.
Mikuš L., Mestni trg 15.

TRGOV. Z ZELEZ. IN POLJED. STROJI
Zalta & Žilič, Gosposvetska cesta 10. (Mar. Ter. cesta.)

ZALOGE POHIŠTVA
Fajdiga Filip, Sv. Petra cesta 17.

Sirite „Slovenca“!

Novodošlopripravilo KADILO
se dobi v vsaki množini po nizki ceni pri svečarju J. ŠOPAGU v Ljubljani, Gosposvetska cesta številka 90.

Vzgojiteljice!
Nemško govorečo gospodično iz dobre rodbine, zdravo, zmožno jezikov (francosko ali angleško), se išče k 4 otrokom boljše krščanske rodbine na Hrvaškem. Absolvirana vzgojiteljica otroškega vrta ima prednost. Dobra hrana in stanovanje. Nastop takoj. Ponudbe s sliko, zdravim, spričevalom in navedbo željene plače se prosit pod Vzgojiteljica na Anončno ekspedicijo Al. Matelič, Ljubljana, Kongresni trg 3/1.

Slamnike in klobuke
vseh vrst sprejema v popravilo FRANJO GERAR, tovarna slamnikov v Stob. pošta Domžale pri Ljubljani. — V Ljubljani se sprejemajo isti pri tvrdki Kovačević i Tersan v Prešernovi ulici št. 5, kjer so tudi najnovejši vzorci na razpolago.

Terdka Rudolf Nieferrgal
Maribor, Koroška cesta 1.

Priloga vedno bogato izbiro manufakturnega in modnega blaga.
Zmerne cene! Solidna postrežba! Prepričajte se!

Modna trgovina BLED.

Prodajalna pripravna za modno trgovino v središču tuiškega prometa se odda. — Naslov pri upravnistvu tega lista pod št. 1301.

Vsakovrstne **Slamnike,**

različne vrste, predpasnike, slamnate šolne in druge pieterske izdelke priporoča po primerni ceni gospod trgovec FRANJO GERAR, tovarna slamnikov, Stoba pošta Domžale pri Ljubljani.

„Vardar“
I. Jugoslovenska tovarna sladne kave Jovo Gigović, Nova Gradiška, Slavonija dobavlja v vsaki množini

sladno kavo
znamka „Vardar“
v zavitkih po 200 in 500 g, v originalnih zabojih po 50 kg neto, po najnižji ceni, franco vsake železniške postaje.
Skladnice za Slovenijo:
Jovo Gigović
Maribor II, Gl. trg 20.

„Vardar“

Daruvar Mineralno in blatno kopališče.
(Slavonija.)
Postaja južne železnice.
Radioaktivni topli vrelci. — Najuspešnejše lečenje: revmatizma, ischiasa, posledic raznih bolezni, ženskih bolezni, slabokrvnosti in obče slabosti.
Ugodno letovišče. — Dobra oskrba.
Celo leto otvoreno. — Glavna sezona od maja do septembra.

Več dobrih **gozdnih tesačev** sprejme takoj za celoletno dobo proti dobri plači Franc Pust tesarski mojster Ljubljana.

Slivovko - tropinovec - rum brinjevec - cognak medicinal olje namizno - kavo - rižov - škrob - kis i. t. d.

priloga tvrdka **GREGORC & VERLIČ**
veletrgovina kolonijalnega blaga — Ljubljana.
Pri vagonem odjemu žganja trgovcem znaten popust.

Skabotorm se zopet dobi! proti srbečici, garjam, lišajju, kožni izpuščajem zabijavajte vasi najbizij! Izbirni priznani zdravniško priporočeno
Dr. FLESCHEVO izvorno **SKABOTORM-MAZILLO.**
ma se ne barva, brez duha, Dobiva se v vseh lekarnah.
Glavna zaloga za Ljubljano in okolico:
Ribarč Sušnik »pri zlatem jelenu« IV., Marijski trg.

Odda se pod zelo ugodnimi pogoji v novoustanovljenem oficirskem domu v Mariboru

restavracija in kavarna v najem.

Pismene ponudbe do 10. aprila poslati adjutantur 43. pešpolka v Mariboru, kjer se dobe potrebna pojasnila.

Vrtnarja
dobrega, solidnega za gojitev cvetic na debelo, išče delniško društvo v Splitu Sprejem, odnosno nastop službe takoj. Ponudbe in spričevala naj se pošljejo na prof. Bradanović, Split, Smodlakinina ul. ca 32.

Eterično jelkino olje rekt. in **Jelkin-ekstrakt** — pripravam lekarnam, drogerijam, zdraviliščam itd.
Malinov sok (succus) prozorno čist, na drobno in debelo onim, ki razpolagajo z sladkorjem.
Sadne esence in kompozicije za izdelavo pokalite so vedno razpoložljive za sodavilčarje. 600
Potnik Srečko,
Ljubljana, Stomžarova ulica 27.

DRVA
suha, mehka in trda, žagana in cepljena, dobavi in pripelje na dom Srebotnjak Kolodvorska ul. 31.

Inženier Dr. Miroslav Kasal
oblastveno poverjeni stavilni inženier
Ljubljana, Hilsbergova ulica št. 7.

Povečane slike
do naravne velikosti, kakor tudi oljnatih portrete na platno izvršuje umetniško po vsaki fotografiji **Davorin Rovšek** prvi fotografski in povečevalni zavod Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 34 a

KOLONIJALNO
Najboljše doba na debelo **FRUCTUS**
d. d. za promet zem. proizvodov, kolonijalnim in drugim blagom preje **Izidor Scholler-a sin**
(ustanovljeno 1883)
Zagreb, Vlačka ul. 12.
Telefon 106. Brzjavlj: Fructus.
SPECERIJSKO
BLAGO

Ljudska posojilnica
v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6
obrestuje hranilne vloge po čistih **3%**
Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon evstotisoč kron rezervnih zakladov.
Posojila se dovoljujejo na osebni kredit (proti menici) na hipoteke in v tekočem računu.
Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Sprejemata se takoj proti dobri plači: Korespondentinja, samostojna pisarniška ženska moč,
zmožna slovenske in nemške korespondence, stenografije in strojepija ter
ki je izveščana špecijska prodajalka in bi bila večja v občevanju s strankami pri engros prodaji.
Ponudbe le prvovrstnih moči naj se vpošljejo na naslov: Ljubljana, poštni predal št. 131.

Velika razprodaja! Ugodni nakup!
Radi pomanjkanja lokalnega prostora, razprodaja se vsakovrstno umetno cvetje, kakor veliko množino mirtnih vencev in šopkov, vsakovrstno perje, aradžmarji, palme, šopki za cerkve in svilnate cvetlice vsake vrste.
Krasni nevestni pajčolani, nevestni šopki.
Izdelovalnica umetnih vencev.
Cvetličarna VIKTOR BAJT, Ljubljana,
Selenburgova ulica št. 6.

Večja zavarovalna družba sprejme potovalnega uradnika.
V tej stroki izveščani imajo prednost. Ponudbe z opisom dosedanjega službovanja ter z navedbo zahtevkov je nasloviti na poštni predal 4, Ljubljana.

Jadransko hotelsko in kupališčno dioničarsko društvo
Sušak-Reka, Zvonimirova ulica 102
Lastnik sledečih hotelov in sanatorijev:

Hotel Pension „SPERANZA“ „IMPÉRIAL“ Opatija.	Sanatorij in veliko morskó kopališče „THERAPIA“ Crikvenica.	Palace-Hotel „MIRAMARE“ Crikvenica Telefon Interurb. 11.
Hotel-Pension in morskó kopališče „JADRAN“ Sušak-Reka Telefon Interurb. 2-14	Vsi hoteli in sanatoriji so najmodernejše in z vsem komfortom urejeni. — Oskrba izvrstna. — Otvorjeni akoci celo leto. — Vse naročbe prejema in daje pojasnila za Crikvenico uprava hotela „MIRAMARE“ v Crikvenici; za Novi: uprava hotela „SAN-MARINO“ v Novom; za Sušak: SREDIŠNJI URED DRUŠTVA, SUŠAK-REKA.	Hotel-Pension „SAN-MARINO“ Novi Vinodolski Telefon Interurb. 5.
Hotel-Pension in morskó kopališče „JADRAN“ Bakar.	Naslov za brzojav: Jadransko društvo Sušak-Reka. Interurban telefon šte. 9-8-9.	Hotel-Pension in veliko morskó kopališče „LISANJ“ Novi Vinodolski.

Proti: Sladkorni bolezni, bolezni jeter in ledvic, oteklini želodca in čreves, kroničnemu katarju želodca in čreves, žolčnemu kamenu, hemoroidom in bolezni mehurja, putiki in debelosti, je najboljšo sredstvo naravna zdravilna mineralna voda **»Rogaška Slatina«.**

Rogaška Slatina
največje in najmodernejše zdravilišče v Jugoslaviji. — Hydroterapija, elektroterapija, inhalatorij, gimnastika za zdravljenje, koseji z o 11-kovo kislino, solne, smrečne, parne, zračne, solne, solne in kopeli z vročim zrakom. — Vojaška godba (42 mož med njimi absolvirani koservatoristi). — Za vsakovrstne zabave je skrbjeno, kakor v največjih svetovnih zdraviliščih. (Umetniški koncerti, tombola, plesni venčki, gledališke predstave, kino, izleti i. t. d.)
Sexija od 1. maja do 15. oktobra.
Ravnateljstvo.

Jadranska banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro- in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.

Mestni stavbenik JAROSLAV BREUER

tehnična pisarna in stavbeno podjetje
Ljubljana, Vojaška ul. 16a (na Friškovecu)

Brzjav: Breuerstavba. Telefon klic 447.
izrađuje vse nad in podtalne stavbe, kakor hiše vseh vrst, industrijske stavbe, železnice, ceste, železobetonske mostove, elektrarne ter izdeluje vse v to stroko spadajoče načrte

Pozor! Specijalne stavbe po njegovem patentu iz votlega zidovja 60% prihranka danes najdražjega stavbenega materiala. to je opeke. Gradba je v dveh mesecih po pričetku popolnoma suha in torej porabna.

Jugoslovansko inženirsko podjetje

družba z o. z. inženirska pisarna in stavbno podjetje družba z o. z.

Ljubljana Maribor
Sodna ulica šte. 2 Viktringhova ul. 34

Oddelek I. Projekti, proračuni, Nasvetovanje in zastop. Presoja in stavbno nadzorstvo.
Oddelek II. Vodne gradbe; izraba vodnih sil; poljedelska melioracija.
Oddelek III. Beton, železobeton. Železne konstrukcije.
Oddelek IV. Železnice, ceste, predori, mostovi.
Oddelek V. Industrijska in gospodarska poslopja.
Oddelek VI. Komercialno razpečavanje gradiva, orodja in industrijskih tvari.
Brzjavni naslovi: JJP — Ljubljana — JJP — Maribor.

Cisto svinjsko mast

samo na debelo po najnižjih dnevnih cenah dobavlja I. Slavonska tvornica suhomesnate robe i masti

J. Gigović, Nova Gradiska, Slavonija.

Tovarna

Barva vsakovrstno blago.

Jos. Reich

Kemično čisti obleke.

Ljubljana, Poljanski nasip 4.
Podružnica: Selenburgova ul. 3.

Svetloilika ovratnike, zapestnice in srajce.

Maribor
Gospiska ul. 38

Novo mesto
Glavni trg

Kočevje
Štev. 39.

Pisarna rmoderno urejene tovarne V. MARSANO : „TIMEX“ TEHNIČNO podjetje za : UVOZ in IZVOZ :
Za stopen. prvovrstnih tovarn. — Ekspozitura: Danaj IV., Viktorgasse 4.
Središče: Zagreb, Nikolićeva ulica šte. 8. Zastopstvo v Beogradu, Bukarestu in Sofiji.

STROJI proti takojšnji dostavi:
1. Žage polnojarmen in krožne žage, oblični stroji za rezanje nastavkov (Dickenhobel), oblični stroji za rezanje (Abricht-Füge) in oblični stroji za votlo izrezovanje (Kehlrohbel), valji za okrožne žage, brusilni stroji.
2. Stružni stroji, stroji za okroglo struženje (Fräs), skobelniki za kovine (Shaping), stroji za vrtnanje in brzovrtanje, škarje, ognjišča za kovače, stroji za obdelovanje pločevin, snovi, pile, stroji za rezanje vijakov.
3. Posamezne pile v vseh velikostih, različno orodje prvovrstnih tovarn.

Popolne TOVARNIŠKE naprave:
Tovarne za špirit in rafinerijo, presanje olja, škrob in drože, konzerve, testeeine in pohištvo.
MOTORJI in LOKOMOBILI:
Elektromotorji, agregatorji, stroji, motorji na olje in bencin, lokomobili na paro in bencin, parni stroji, lokomotive za drž. in manjše železnice, vozovi za prevažanje blaga, vodnjaki, mali vagončki za pesek itd.
GRADBENI ma erijali:
Nosači, tračnice, ogibalnice, strešna lepenka itd.

Klaviroje, pianine, harmonije, violine, citre, harmonike, strune itd. — ima v velikanski zalogi

ALFONZ BREZNIK

učitelj Glasbene Matice in edini zaprišežen strokovnjak, LJUBLJANA, Kongresni trg 15 (nasproti nunske cerkve). 1816

Ia bosanske slive

v zabojih po 15 kilogr.

Kavo
Čaj
Čokolado
Kakao
Kavni pridatek
Konjak
Rum
Likerje
Šampanjevec
Namizna vina
Mandelne
Rozine
Paradižnike
Dišave

razpošilja po celem kraljestvu od 5 kg naprej poštne prosto

Josip Fabiani

Ljubljana, Prešernova ulica 54.

Železniške TRAČNICE

za gozdne železnice

po jednostavnem tekočem metru pet in pol ali sedem kilogr. težke event. tudi na železne pragove montirane, želimo proti takojšnji dobavi kupiti in to v množini od enega do pet vagonov.

Braća Janeković, trgovina drv, Zagreb, Kukovićeve ul. šte. 4.

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod.

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani, Dunajska cesta 17,

je ustanovila oddelek za

živiljska zavarovanja.

Sprejema: V živiljskem oddelku: zavarovanja na doživljenje in smrt v vseh sestavah, zavarovanja na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji.
V požarnem oddelku: zavarovanja vseh premakljivih in nepremakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, streli in po eksploziji svetilnega plina po znano nizkih cenah.

Podružnica: CELJE, Breg 33.

VINO Braća Kastl

Zagreb, Gundulićeva ulica 14.
Telefon 21-28.

Sveče,

„mira“ v zavojih po 1 kg., kavo, modro galico, užigalice, žveplo, koruzo, oves, moko

ter ostale deželne pridelke in sadeže prodajajo samo na debelo po zmernih cenah

Dumić, Gjivić & Pitarević,

Zagreb, Zrinjevac 15.
Podružnica: Zemun. Int. tel. 22-69.

Jugoslovanski kreditni zavod r. z. z o. z.

v Ljubljani, Marijin trg 8, Wolfova ulica 1.

Poštni čekovni račun št. 11.323.
Telefon šte. 54.

Podružnica v Murški Soboti. Brzjavni naslov: Jugoslovanski kredit Ljubljana

sprejema

hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje po

4%

čistih brez odbitka. Izvenljubljski vlagatelji dobe poštne položnice.

Inkaso faktur in trgovske informacije.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta. — Daje posojila na vknjižbo, poroštvo, vrednostne papirje in na blago ležeče v javnih skladiščih.

Trgovski krediti pod najugodnejšimi pogoji. — Zavod je neposredno pod državnim nadzorstvom.

Bukovino-gabrovino

kupujemo v vsaki množini. Debla morajo imeti v premeru najmanj 25 cm, dolga poljubno, vendar ne krajša od 1 m 20 cm. Ponudbe z naznačeno ceno za en kubni meter (franko vagon oddajna postaja) Tovar na kopil bralov Wink e, Sevnica, prosimo na naslov: Tovar na kopil bralov Wink e, Sevnica, sko.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Stritarjeva ulica šte. 2

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

Delniška glavnica z rezervnimi zakladi okrog
28.000.000 kron.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje vsakovrstne kredite.

VELIKANOČ 1920

Priloga „Slovincu“

dne 4. aprila

Silvin Sardenko:

Pirhovanjska.

Ob holmu vre srebrni pas.
Velika noč gre skozi vas.

O solnični trenutki, ko v prvi pomlad,
odkrivajo čuda skrivnostni prepadi,
medico razlivajo vrtni nasadi.

Pojdimo pirovat!
Pojdimo pirhovat!

Glej pisanic lepih v svilenih peharcih,
pšeničnih kolačev ob polnih kozarcih!
No, to bo veselja pri mladih in starih!

— In zame nimaš jih darov,
velikonočni blagoslov?

— Kaj hočeš — in ne morem dati?
— Srce, ki bi z resničnimi

in s čuvstvi nesebičnimi
ljubilo me kot ljubi — mati!

— Počakaj —
tiste ure vekovite,
ko vsem velim: Vstanite!

F. S. Finžgar:

Služkinja.

Oprijemaje se ob vlažno steno je pri-
tupala iz podstrešja v vežo. Izsušena, da
so se pod zmrdano kožo na rokah videli
členki, kot bi ne bila živega bitja roka
ampak kos od starosti porjavlega skeleta.
Kot senca se je plazila, in vendar so
stopnice, vse polne črvojedine, škripale
pod njenimi nogami. Ko je stopila iz veže
v gosto meglo, se je vsa stresla. Kalne,
omagane oči so postale vlažne, ljudje, ki
so hiteli po poti, so se ji zdeli kot črne li-
se begajoče po megli. Zavila se je tesneje
v črno ogoljeno ruto, da je skrila komolce,
ki so šilasti gledali iz prevotljenih roka-
vov in se napotila po ulici.

Kam? Da bi se zemlja odprla in bi iz-
ginila vanjo, bi se ji zdelo čudovita sreča.
Vsa se je zarila v to misel. Včasih ji je
vseled lačne omotice vzvalovil tlak pod no-
gami in gorko jo je objelo čustvo: Morda
se pa resnično pogrezam. In vselej so se
ji umeli mravljinčiči po hrbtu, ko je tlak za-
miroval pod nogo in je spet drsala po
njem.

Kam? Pogledala je ob stenah visoke
hiše. Z roko se je morala opreti za zid.
Sicer bi se ji bilo ob pogledu kvišku zvr-
telo. »Je že prava hiša. Deset let sem bila
tukaj za hišno in deset let za kuharico.
Gospodična Finda, ki sem jo pestovala, je
bila dobra — in Rudi, saj je on gospodar
sedaj — koliko sem morala prikriti njego-
vih mladih norostij gospé mami. — Bog
ve, če bi se me sedajle usmilil?«

Pred hišo se je ustavil avto. Rejen gos-
pod se je izkopal iz dragocenih odev in
ves potopljen v kožuh govoril s šoferjem.
»Rudi je,« ga je spoznala starica, Kri,
kar jo je še bilo v izstradanem telesu, ji
je šinila v lica. Oprijemajoč se zidu je šla
do njega.

»Gospod Rudi!« ga je ogovorila in vsa
se je tresla.

Gospod se je okrenil in jo srepro po-
gledal.

»Gospod Rudi,« je ponovila in dvig-
nila roke izpod rute proti njemu.

»To je že vendar od sile; toliko, da
me ne tiče ta ženska,« je zamrmral skozi
zobe in hitro odšel v vežo.

»Nič me ne pozna več,« je pomislila.

»Je pa še vedno vihrav in prevzetan.«

Šofer je stopil k ženski in ji dal krono.
Nato je prijel gubernal in se odpeljal.

Kam? Da bi se odprla zemlja in me
objela — se ji je spet vzbudila želja. Pa
saj se noče. Tudi zemlja ne mara starega
človeka. Mladi mrjo, kar na lepem, žene,
možje — in za njimi jokajo. Stara ženska
— sama — o, nobena suha veja ni tako
odveč kot smo me. Zato, ko smo jim to-
liko stregle, jih toliko prepestovale — o,
še vse druge reči so zahtevali od nas, ko
smo bile mlade — in sedaj smo suhe veje.
Pa še slabše. Suhe veje se usmili sneg in
jo odlomi. Nas ne mara ne zima — ne
zemlja — nihče.

Tesno ob zideh se je plazila po uli-
cah. Ljudje so hiteli mimo nje. Živa reka
življenja je drevela po mestu. Nihče je ni
pogledal. In če se je kdo ozrl mimogrede
nanjo, mu je brala v očeh: »Kaj hodiš na
ulico, da si nam v napotje. Doma bi bila
ostala.«

Domal Kdor ima dom, naj ostane do-

ma. Moj dom! Saj ne vedo ljudje, kako se
prebiva v podstrešni izbi, mrzli in vlažni,
kjer so gole, sive stene, kjer niti postelj-
njaka ni, ko sem ga prodala, svoje zadnje
bogastvo.«

Kam? Po stezah beračice — prvič v
življenju. Ne morem. — Pa moram, ko ne
morem umreti — umreti.

Tramvaj je prizvonil. Za telefonski
drog se je morala prijeti, tako jo je vlekel
pod kolesa. Nato je tipala dalje, kakor
stara iver, ki se guga ob obrežju na vodi
in valovje plove sredi reke brezbržno
dalje.

Zinka — je bil njen cilj in nada. Da-
leč je bilo do lepe hiše, kjer je prebivala
ona, žena bogatinova. Prav na stopnice je
že slišala glas gospe.

»Ona je. Tako zveni njen glas kot na
poročni dan. Vsa mlada je še.«

Sredi stopnic jo je zaslišala in glas jo
je vlekel s čudežno močjo kvišku. Gospa
je stala vrhu stopnic, napravljena za pro-
menado.

»Gospa Zinka!« je vzdihnila starica
in je vsa srečna gledala v tiste oči, ki so
sijale še danes kot nekaj iz otročjega vo-
ziča in izpod poročne mirte.

»Kaj pa hočete?«
»Gospa, ali me več ne poznate? Va-
šo špelco?«

»Špelca?«, se je začudila gospa. »Stra-
šno ste se postarali.«

»Gospa, vsega hudega me mora biti
konec. Ničesar nimam. Vsi prihranki, vse,
kar sem imela — vse je šlo — in danes
nimam ne peščice moke, ne enega krom-
pirčka — in ne vinarja. Zato sem prišla,
če bi mi pomagali.«

»Ah, ti moj Bog in ti berači! To je
strašno,« se je nejevoljno odzvala gospa
in nato zaklicala kuharici: »Mici! Dajte
tej ženi krompirja!« Z Bogom, Špelca, me-
ni se mudi.«

Zašumela so krila mimo Špelce, vonj
po dragocenem parfumu je zavel od ru-
tice, ki si jo je pritisnila dama k ustom,
ko ji je ob Špelci zadišalo po plesnobi in
zatohlosti.

Mici, oholo dekle, ji je prinesla tri
krompirčke. »Nate, pa nikar ne nadleguj-
te naše gospe. Kaj mislite, da bom jaz za-
to vlačila krompir s trga, da ga potem po-
jedo takele postopadne ženske. Delali bi.«

Špeli se ni ganila roka, da bi segla
po tri drobne krompirčke. Za ključko se je
držala, da ni omahnila. »Tak, vzemite nol
jaz nimam časa,« je silita Mici vanjo.

Špela je začutila v sebi hipoma grozen
stud. Roka se ji je sama od sebe iztegnila
za darom, pa njena misel je bila, da ga
prime in ga vrže Mici v glavo. Ko ga je
pa prijela, ni bilo več sile v njej. Solze so
ji zamračile oči, jecljala je za Mici, ki jo
je odpravila od vrat in ji svetovala, naj hi-
tro odide: Tudi jaz sem bila mlada, tudi
jaz sem bila lepa — lepša od tebe — in
vendar nisem bila taka — Mici — če boš
učakala moja leta — »Sitnica,« je zagod-
njala Mici in zaprla za Špelo. Starici so
se razklenili proti, krompirčki so se strk-
ljali po stopnicah: Tok-tok-tok. V veži se
je pojavil hišnik.

»Kaj pa je to?«
Pogledal je krompirčke, ozrl se po
stopnicah in zavpil nad Špelo:

»Aha! Takile ste, beračil Darove me-
čete, Poberi se.«

Špela se je priplazila po stopnicah.
Kolena so se ji šibila, da se ni upala pri-
pogniti in pobrati krompirčke.

»Ušli so mi,« je skušala pomiriti hiš-
nika.

»Ven!« ji je odprl vrata in pokazal s
prstom na ulico. Špela je šla, hišnik je po-
bral krompirčke in jih vrget na smetišče.
Starica ni šla več ob zidu. Po udih ji je
gomazelo, nekaj je začelo v njej vreti in
se dvigati, grenko kot zeleni žolč. Kaj jo
je brigala gneča. S šilastimi komolci se je
prerivala skozi množico, dokler ni kot pri-
kovana obstala pred oknom. Gnijati so vi-
sele v njem in zvrhane sklade klobasic so
dišale prav skozi steklo. Naslonila je čelo
na šipo, roke so ji s suhimi prsti grabile
po jedeh in praskale po steklu. Ko bi ime-
la sedaj le moči, da bi prebila steklo s
shtim čelom, da bi ga prepraskala s prsti!
Če me vidijo — vseeno — če me ne vi-
dijo — vseeno — tatca — vseeno. Zeleni
žolč vre v meni. —

Špela je udarila s čelom. Okno je za-
zvenketalo — po čelu se ji je utrla kri,
ljudje so zakričali, iz trgovine so pritekli
uslužbenci.

Špela se je ozrla po ljudeh, curek kr-
vi ji je prečrtal prsteno lice. Z izbuljenimi
očmi jih je gledala, nato se je rezlegal cvi-

leč smeh med množico in starica se je se-
sedla ob zidu in umolknila.

K njej sta stopila dva stražnika.

Ko je pridrdral rešilni voz po njo, je
kričal za vozom poba, prodajalec časni-
kov: Socijalna reforma! — Vlom pri be-
lem dnevu! — Tatca prijeta.

Silvin Sardenko:

Stolni zvon.

Velikosobotna slika.

Vrnil se je bronasti rimski romar. Ka-
kor ogromna ptica je obvisel v stolnem
zvoniku. Pod sivozelenim plaščem mu je
spala čudovita in čudotvorna velikonočna
pesem.

Kdor izmed živih jo zasliši, vstane iz
skrivnostnega groba, ali se vsaj predrami
v njem, zakaj vsakdo nosi v svojem srcu
molčeč grob, kjer počiva njegov zaklad.

Zazibal se je zvon v stolnem stolpu
in zapel je himno vstajenja.

Ob zvoniku so že čakale pomladne
sape, kakor nestrpna deca na velikonočni
ognji, da razneso in razlijejo glas vstaje-
nja po vsem mestu, od Rožnika do Golov-
ca, od Krakovega do sv. Križa na zelenem
polju.

Klitje na polju je hipoma vzkliklo moč-
neje, kostanji v drevoredih bujneje zabr-
steli, kosi so iz predmestnih lofov prihi-
teli do prvih vil. Vse je zakipelo in zahre-
penelo v prijetnem nepokoju.

Zvon je pel.

Mimo stolnice pa so hodili ljudje, po-
samezni in paroma, pa tudi po trije in po
več skupaj. Veliko je bilo med njimi glu-
hih in oglušelih ušes, ki niso slišala veli-
konočnega pozdrava.

Prišel je mimo modrijan z resnim po-
gledom. Ves je bil zamaknjen v globokost
svoje znanja. Takoj po praznikih bo zo-
pet nastopil pri važni seji. Tovariši bodo
strmeli nad silnimi dokazovanji... Ali na-
posled-ga bo bistrost njih naravnega raz-
zuma zavrnila, zakaj dokazovanja še niso
dokazi. On sam pa tega ne more spoznati,
zakopan je v grobu svoje učenosti.

Šel je mimo stolnice. Niiti krenil ni z
očmi.

Kmalu za njim je ponosno prikorakal
svojege naroda buditelj in boritelj z neiz-
prosnim peresom. Včeraj so ustanovili no-
vo prosvetno društvo. Njemu so poverili
nalogo, da sestavi odborniško listo. — Je
križ s temi imeni — je resno pomišljal pr-
voboritelj. — Enq ime me podcenjuje, dru-
go me nadkriljuje, tretje me ovira, četrto
mi ne zaupa, petemu sam ne zaupam!...

In še globlje se je pokopal v grob svo-
jega samoljubja in častihlepa.

Ob stolnici se je okrenil. Zazdelo se
mu je, da je nekaj domačega zazvenelo na
njegovo uho. Odkril se je in pozdravil mi-
moidočo gospo.

Zvon je neumorno pel.

Ob Jugoslovanski knjigarni se je usta-
vil trgovski par. Zagledala sta v izložbi
marsikatero knjigo po svojem okusu. Pri-
stno trgovčevu oko ima povsod srečo, ce-
lo v izložbenem oknu najde štiriperesno
deteljico. Umetnik jo pa išče in išče, pa
se mu skoro nikjer ne pokaže.

Trgovec je segel po denarnici: »Ku-
piva?«

»Ah, pustival! Škoda denarja, če ga
razdobiš, se kmalu razprši.«

Zvon ju je vabil zastorj. Nista ga
čula.

Po Vodnikovem trgu je priklopelo de-
kle ličnih in gibčnih kretenj.

Neugnanka iz plesnih dvoran.

In spet je obnavljala v spominu inte-
resantno povest, ki jo je nedavno čitala v
leposlovni knjigi: »Mladi Rus.«

Zavela sta ženin in nevesta, ki sta
imela vsak svojo veliko napako, s ka-
teto sta pogostokrat eden drugemu bila v
napotje. Ženin je z izredno ljubeznijo lju-
bil nevesto, kateri se je zdelal ljubezen
nerazumljiva, ker je segala včasih do no-
rosti. Nevesta pa je bila sladkosnedna s
tako slastjo, da je ženin večkrat boječe
mislil: Ali ji ne bo ženitnina ljubša nego
ženin sam. — Tedaj je postavil jekleno
iglo in krožnik medu pred svojo izvoljen-
ko. — Glej, iglo! Glej, med! Vsega smeš
posrebiti do zadnje kaplje, ali zabodi me
prej z iglo v roko, da bo zakravela. —
Tvojo dobro roko naj bi ranila? — Kar
zabodi! Majhna rana se zaceli čez majhen
čas. — Vseeno ne morem! — Čudna bo-
jazljivka! Raniti roko, se bošiš, a srce mi

raniš vselej, kadar sežeš po slaščicah. —
Tedaj...

In dekle je zaslišalo velikonočno zvo-
nenje in razumejo le pomen čudne povesti.

Stopilo je v stolnico.

Odzvalo se jih je še mnogo velikono-
čnemu vabilu. Nekaterim pa se je videlo,
da se nalašč delajo, kakor da ga ne slišijo.

Ob božjem grobu so šumele verne
molitve, kakor čebele ob sladkem panju.

Sveto Rešnje Telo izza belih tančic
— solnce izza snežnih planin — je sijalo
svetlobo in toploto v pokojna srca.

Duše so začutile, da jih obdaja nekaj
živega, nekaj duhovnega in se pogovarja
z vsako posebej z ljubimi pozdravi in pra-
šanji: — Kako ste prečule z menoj pre-
tekle hude dni? —

— Ti s prosečimi očmi?...

— Bila sem osamljena in zapuščena.

Zaželela sem si prijazne in dobrohotne be-
sede. Šla sem ponjo, kamor sem šla že to-
likrat. Namesto tolažbe so mi ponudili
tvojo ožolčen napoj.

— Kaj je s teboj?

— Obledeli so me v sramotilni plašč.
Javno so me vlačili po mestnih ulicah ško-
doželjni listi.

— Ti tudi, Dolorosa!

— Zapustili in zatajili so me lastni
otroci, Petero še živi od njih, ki sem jim
dala življenje. Niso brez kruha, so pa brez
srca. In jaz ob suhi skorji... Ni končala
besede, prefronek je bil spomin.

— In ti?

— Bil sem v poštnem uradu ob pultu.
Bil sem ob stebru privezan s teboj in bi-
čali so me z ostrimi jeziki od vseh strani,
ker so izvedeli, da sem tvoj.

— In ti s prežaljenim srcem,

— S poljubom sebičnosti in prevare
sem bila izdana v jarem in trpljenje.

Duše so dobile zaželeno tolažbo —
božje golobice so pile iz studenca žive
vođe.

Velikonočni zvon je pel z močnejšim
glasom.

Pred božji grob je pristopil svečenik
v škofovskem ornatu.

Trikrat je dvignil glas in trikrat so
na koru odpeli povzdignjeni glasovi.

Po vsej cerkvi in v vseh dušah je od-
meval vstajenja spev ne le trikrat, tride-
setkrat trikrat in še večkrat.

Izza cvetja in zelenja nad božjim gro-
bom se je utrnila mogočna matica in na
krilih svilenega plašča je odplavala iz cer-
kve.

Čebele so se trumoma in vrstoma
vsule za njo.

Prvi, največji in najlepši pomladni roj!

Zvon je veselo pel in po vseh ulicah
je zadehtelo po Veliki noči.

V oknih so zažarele luči: Svet! Svet!
Svet!

Sprevod se je vrnil.

Zvon je utihnil.

Tedaj se je približal stolnici pozen
gost.

Ozrl se je okrog sebe in vstopil.

»Dolgo sem te čakal! Nikodem!«

»Pozna me, poznam ga. To je njegov
glas.«

»Prihajaš?...«

»Gospod, oprosti! Prihajam v imenu
tistih, ki so zadnji in niso zadnji. Po njih
vestnem delu in umetniškem ustvarjanju,
po njih potrpežljivem molku in previdnem
govoru, po njih ljudomilem vedenju in ven-
dar odločnem nastopu spoznam, da iščejo
Tebe... Niso zadnji tisti pevci v pomlad-
nih logeh, ki se šele na večer prebude in
zapojo v tiho gozdno noč. Gospod, ne pre-
sliši njih klicev!«

Stolni zvon je zapel večerno veliko-
nočno pesem.

Glas vstajenja je segel daleč naokrog
do marsikatero sicer nedostopne sobe, za katero
nihče drug ne ve, kakor le božje usmi-
ljenje.

Stolni zvon, ti nisi nočoj glas vpijoče-
ga v puščavi, marveč si spev, ki tolaži
vpijočega v puščavi.

Alojzij Remec:

Klementa.

Spomin z juga.

»Kako, da nisem doslej nikoli na to
mislila?«

Sredi tega vprašanja je obstala v ši-
roki trgovski ulici — via San Lazzaro se
je zvala nekoč — v poldanskem sočnu
zgodnjepomladnega dne in za trenutek za-

prila oči. Kakor nenadna slabost so jo prevzeli spomini med sprehodom v tem delu Trsta, v značilni ulici pristaniškega okraja, kjer visi nad tlakom tisti nedoločni vonj skritih trgovskih bogastev, kolonialnega blaga od kave do muskata, od grških rozin do škandinavskih polenovk, sredi dveh vrst visokih tihih hiš, v katerih ne najdeš niti ene žive prodajalne, marveč samo skladišče za skladiščem, ki so ob tem času krog poldneva zaprta in dremajo v solncu kakor okna stanovanj, ki so nad njimi.

V tem delu Trsta je preživel njen oče pol življenja. Odkar se ga je spominjala, ko še v šolo ni hodila, do časa, ko so se že gospodje ozirali po lepoti njenih mladih šestnajstih let in ko je nekoč ob nenavadnem času prišel domov, legel in drugo jutro umrl, ves ta čas je bil njen oče enak. Še sedaj ga vidi stati pred skladišči, ko govori s trgovci, včasih odkrije svoj rujav trdi klobuk in se spet pokrije, piše naglo, naglo v svoj zapisknik in hiti dalje. Včasih se ustavi ob mački, ki se pretega v solncu, potegne iz žepa skorjico sira ali kosček klobase, ostanek predpoldnice, ga vrže živali, hiti dalje in se smeje ozira, da vidi svoje dobro delo.

Zvečer dela račun z materjo. Iz vseh žepov zbira papirnati in srebrni denar, račun in govori nemirno: »Malo zaslužimo mi, ubogi sensali. Ves dan tekam okrog — ti bori krajarji so moj uspeh. Klementa ne bo imela dote.«

»Klementa je lepa, ne bo je potrebovala. Samo da živimo!« govori mati in zbira denar. Oče pa hiti, da še kaj ugrabi z mize in spravi v žep.

»Moram v kavario, v gostilno, na borzo. Za vse to je treba denarja. Ne oropaj me popolnoma, ljuba moja!«

Tak je bil njen oče, vedno se mu je mudilo, vedno je begal za kupčijami, dokler ni legel in umrl.

Po njegovi smrti sta z materjo začutili, kaj jima je bil. Morali sta prodati nad polovico pohištva in iti iz Trsta, kjer nista mogli brez očeta živeti, na deželo, v rojstno vas njegovo, kjer sta imeli daljnega sorodnika, ki jima je obljubil, da jima da svojo hišo, v kateri že leta in leta ni nihče bival, brezplačno za stanovanje.

Tako sta se preselili v Vipavsko dolino že mesec dni po očetovi smrti.

Klementa je jokala vso noč po prihodu v to starinsko hišo, kjer sta bili nad zapuščeno kletjo dve sobici in temna kuhinja. Jokala je od domotožja po morju, po živih, šumečih ulicah, po drevoredu na Acquedotto, kjer je vzbujala njena lepota že zanimanje med moškimi in zavist med ženskami.

Od vsega tega je ostal Klementi le grenak spomin in leto samotnih dni, ko je sedela za šivalnim strojem in šivala kmetom srajce iz surovega domačega platna in ženskam krila in jopice iz blaga, ki so ga kupovale v Gorici.

Tam je živila tiho življenje, drhteča od nemira, ki ga je podedovala po očetu, toneča v melanholiji, ki je bil njen delež po materi.

Mati jo je tolažila, prosila, naj je ne zapusti, jokala po preteklih letih, hodila v cerkev in molila, molila, kakor bi bila slutila, da ne bo več dolgo.

Leto dni zatem, odkar sta se preselili na deželo, je mati umrla.

Klementa je jokala ob njenem odru, a srce ji je že vztrepetavalo od misli, da je prosta.

Od mrtve matere je gledala s solznimi očmi v svet. Tisto okno s štirimi železnimi palicami na križ, pred njim na levi strani široko zeleneča murba, ob njej pot iz vasi in kapelica na razpotju, ta pogled, ki je bil tovariš njenemu delu ves ta čas in njeni žalosti, ji je edini ostal v duši kakor na vedno vdolben spomin na čas, ko jo je za očetom zapustila še mati.

Klementa se je vzdramila, odprla oči in odšla počasi proti svojemu stanovanju na Rivi. Spomini, ki so jo tako nenadoma prevzeli, so šli z njo.

Od svežega materinega groba je odšla v Trst in vstopila v kontor trgovca z dalmatinskim oljem in vinom, gospoda Michelija, ki se je v resnici zval Mihelič in jo je iz usmiljenja vzel v službo, ker je poznal njenega očeta. Tam se je razcvela in razvila v najlepše dekle.

Celo njen šef, ki je imel veliko plešo in na vratu impozantno gubo blagostanja in že težko sopel v debelosti svojih štirideset let, se je začel zanimati zanjo, ker je bil še samec in mu trgovski posli niso dali časa dovolj, da bi se bil mogel dotlej zanimati za ženske.

Ko je nekoč hotel Klemento v kontorju poljubiti in ji v zadregi ponudil roko, da jo vzame za ženo, mu je zbežala iz službe.

Od tedaj je šla njena pot navzdol, navzgor, kakor so bili njeni častilci.

Prvi s katerim je zapravila leto najlepših dni, je bil gizdavi Mario Protodokis, kakor Apol lep Grk, ki je dobil od Klemente vse, za kar ji je bil njen šef zaman ponudil roko in vse svoje bogastvo. Kaj je bil Mario, ni dognala nikoli. Ali je bil študent, ali trgovec, ali poet, ali kipar,

ali lahkoživec in lažnivec. Morda ves, morda nič. A bil je bogat, najel ji je stanovanje, oblekel jo v svilo in baržun, jo obdaroval z nakitom, prestani in brošami in jo v času svoje ljubezni izobrazil popolnoma v vsej lahki umetnosti demimondk in kurtizan.

Če je zapela včasih domačo pesem in zasajala o sivi slovenski vasi, kjer je bil grob njene matere, ji je Mario dejal, da je barbarka. Vedno ji je obljubljal, da pojde z njo obiskat tiste kraje njenih sanj, a obljube ni izpolnil, ker se je prej z njo razstajal. Prišlo je nenadoma. Za njo je začel gledati vitek poročnik, aristokrat z Ogrskega. Ko jo je prvič obiskal, je Protodokis izginil iz njene bližine in iz Trsta kakor lutka, ki je odigrala svojo vlogo. Ostalo je pa Klementino srce, nekako mario-netno pozorišče, na katerem je nastopil zdaj temperamentni Aladar Kelemen.

Ko so ga po par mesecih prestavili v drugo garnizijo, je prišel za njim drugi, tretji, četrti. Vsi same lutke, lesene, brezčutne figure za Klemento, odeve v pisano obleko trenutnih razpoloženj, sentimentálnih laži, hipnih izbruhov strasti, dolgih presledkov dolgočasia in gausa. Z vsemi se je Klementa igrala in živela od njih, v njej sami pa je bila puščoba in hladnost bitja, ki živi, ker živeti mora.

Prišla je vojna. V Trstu je ponehalo trgovsko življenje in vzvalovalo drugo: življenje velikega mesta tik ob fronti.

Klementa ni bežala. Ostala je v svojem razkošnem stanovanju ob Rivi in živela s častniško družbo življenje bitja, ki se igračka z mislijo na smrt in jo pozablja tarat najbolj, ko je najbolj živa.

Aladarja, ki je bil dodeljen letalcem, je vršla vojna zopet v Trst. Spomini so jo vezali nanj bolj nego na druge, zato ga je imela rada. Bil je tudi edini, ki se je bil ločil od nje vsled zunanjih vplivov, ne vsled tega, ker bi se bile potrgale njune srčne vezi.

Iz tistih dni je ostal Klementi samo en spomin: večer, ko se Aladar ni vrnil s poleta v Benečijo, in jutro, ko je izvedela, da se je ponesrečil.

Šla je na njegov pogreb in jokala prve solze, ki so izvirale iz globoke žalosti, za njegovo krsto, kjer so ležali ubogi ogorjeni ostanke njegovega mladega telesa.

To je bil prvi klic večnosti. A izzvenel je v par dneh in Klementa je pričela staro življenje iznova.

Vendar nekaj je ostalo: včasih se je nenadoma vprašala, čemu živi, in si želela smrti.

Vojna je končala. Trst je pozdravil Italijane v svojih ulicah. Klementini častilci so se razpršili v vse dežele, ostal je samo njen nekdanji šef, ki jo je bil pred leti zaprosil za roko. Nedavno jo je bil nagovoril in obnovil svoje znanje z njo. Bogatejši in debelejši je bil, njegova pleša je bila večja kakor pred desetimi leti. Postaral se je in to mu je dalo pravico, da je spremljal včasih Klemento na njenih izprehodih in ji poklanjal mala, dragocena darila. V vsem tem je bilo nekaj očetovskega, pokroviteljskega, o ljubezni ni bilo moč gove v vsem tem niti sledu.

»Ker sem poznal Vašega očeta, se brigam za Vas. Vam želim sreče, Klementa. Tisto v kontorju pred leti je bila neumnost, moja draga, radi katere Vam ni bilo treba zbežati od mene in začeti tega življenja...« ji je zatrjeval včasih.

Klementa je na take njegove besede molčala, ker se ji je zdela njegova skrb zanjo kakor misel na varni, daljni pristan sredi širnega morja.

»Hvaležna sem Vam...« mu je včasih dejala, ker mu ni vedela kaj drugega povedati.

Tako jo je tudi danes čakal na vogalu ob Rivi, ko je zavila vsa zatopljena v svoje misli proti svojemu stanovanju.

Podal ji je svojo težko, kakor toplo testo mehko roko, da je čutila vse prstane na njegovih prstih.

»Kako se Vam godi, Klementa?« jo je vprašal in se ji pridružil.

»Tako, tako...« je odgovorila ona, kakor bi jo splašil iz lepih misli.

Molče sta stopala par minut v solncu po trotoarju, četalec je bilo ob tem času malo, od morja je vel topel zrak, na čožotskem trabaklju ob molu so vlekli mornarji jadro kvišku, da so vzvodi škripali in vrvi pokale.

»Nič ni več z življenjem...« je prekinil Mihelič molk.

»Da nič ni...« je povzela Klementa za njim besedo. »Sedaj sem premišljevala in preživela v spominih še enkrat svojo preteklost. Odločila sem se, da za praznike zbežim iz Trsta in se odpeljem na deželo.«

»Zakaj?« se je začudil gospod Mihelič.

»Mamo pojdem obiskat. Že devet let nisem bila na njenem grobu. Obsodite me, gospod Mihelič, a nisem mogla do danes, ker me srce ni vleklo tja. Živela sem od danes na jutri. Moji dnevi so bili brez svetih dni, brez nedelj, dan enak dnevu. Moje življenje v Trstu je bilo tako, da nimam ne enega spomina na take svete dni kakor je Velika noč. Petindvajset let sem tu in

to moje življenje je brez prazničnosti, brez veselja, to je resnica. V onem selu, kjer je moja mama pokopana, sem bila samo leto dni, a so mi vsi prazniki tako živo v spominu, kakor bi jih bila včeraj doživela. Kako je tam Veliki teden poln resnobe, ko še zvonovi utihnejo od Velikega četrta do nedelje in ropota v turbobnih jutrih, molčečih poldnevih in rdečih večerih le raglja v zvoniku, da si človek zaželi zopet slišati zvonjenje. Zato je velikonočna nedelja res praznik vstajenja, ko gre procesija po svečano okrašeni vasi na vse zgodaj v jutro, ko zvezde ugašajo v jutranji zarji in še slavci pojo v grmovju ob potokih, iz katerih se dviga modrikasta megla. Vsa dolina je polna zvonjenja, petja, luči, prazničnosti. Vse to bi rada še enkrat doživela...«

»Klementa, tega ne bo nikoli več. Porebili ste, da je bila vojna. Zvonov ni več po cerkvah. Ljudje mislijo na vse drugo kakor na petje in prazničnost. Tudi jaz imam take spomine, tudi jaz sem doživel taka velikonočna jutra. A dolgo je že od tedaj, dolgo. Štirinajst let sem imel, ko sem jih moral pozabiti. Prišel sem v Trst in nosil na svojih mladih plečih žaklje v skladišče, zvečer sem se ves truden še učil trgovske korespondence, računstva, jezika. Pozneje em postal komij, poslovodja, prokurist in slednjič sam svoj gospodar. Nikdar nisem mislil na svojo mladost. Vi ste mi vzbudili zdaj spomine nanjo. Vidite, to je tisto: slovenska kri je v Vas in v meni. Prej ali slej se vzbudi ta kri v nas. Glejte, jaz sem pravzaprav Mihelič, a že čez trideset let se pišem Mihelič. A čutim: ime mi je Trst vzel, nature mi ni mogel. Tudi tisto v kontorju pred desetimi leti in ta moja skrb za Vas je sama čustvenost, posledica slovenske krvi. Vsak drugi bi Vas ne pogledal več po tistih, ki te jih že Vi ljubili, Klementa, jaz pa vsa ta leta pišem Vaše ime v svoje skrite papirje in še pri mojih računih ne morem pozabiti na Vas...«

Obstala sta pred visoko, patriarhalno hišo na Rivi, solidno staro stavbo, kjer je bivala Klementa v prvem nadstropju.

»V sredo se torej odpeljem, gospod Mihelič. Če se ne vidiva več, srečne praznike!« je dejala Klementa, kakor bi se hotela posloviti.

Gospod Mihelič si je brisal potno čelo in plešo. V zadregi in skoraj jecljaje je zaprosil: »Klementa, ali Vas smem spremiti na to Vašo pot? Tudi jaz bi rad po tridesetih letih zopet videl svojo rojstno vas, ki je komaj poldrugo uro oddaljena od kraja, kjer je bil Vaš pokojni oče doma.«

Klementa je odgovorila resno: »Lahko me spremita. Jutraj se odpeljeva, popoldne sva tam.«

Gospod Mihelič je zažarel v obraz, da ni niti videl, kdaj je Klementa izginila po stopnicah.

Ko se je ozrl po Rivi, se mu je zdelo, da je nebo modreše nego pred hipom in da solnce ni sijalo nikdar svetleše kakor ta trenutek nad gladkim morjem.

Ob molu je zavila iz pristanišča v morje jadernica z napetim jadrji, ob njej so letali v elegantnih lokih kričeči galebi.

V sredo Veliki teden sta se gospod Mihelič in Klementa odpeljala v Vipavsko dolino, da doživita tam novo Velikonoč mladostnih spominov.

Klementa je bila zamišljena, kakor da gre na božjo pot. V črni obleki, s temnim pajčolanom pred bledim licem je bila podobna žalujoči mladi vdovi.

Mihelič je bil ves očetovski. Počakal je bil svojo spremljevalko na kolodvoru, kupil listek zanjo. Ko jo je dočakal, ji je poiskal udoben kupe in izkušal vstreti vsaki njeni želji, ki bi jo le zaslužil v njenih očeh.

Klementa je bila danes brez želja.

Slonela je z zaprtimi očmi nasproti gospodu Miheliču, kolesa so tolkla enakomerno pod vagoni, zunaj so brzele mimo oken gole, puste skale, pretrgane od širokih panoram in trpkri kraški svet.

Gospod Mihelič Klemente še ni razumel. Ali hoče igrati za izpremembo Magdaleno? To mu je šepetal njegov trgovski duh v uho, a on ga ni poslušal, zdel se mu je izkušajvec, ki ga moti na poti k lepi čisti Velikinoči iz mladih dni. Tudi je izgledala Klementa tako brez vsake koketnosti, vsa resna in stroga, da se mu je smilila. Sitno se mu je zdelo, da tako molči in da ji nima kaj povedati. Iskal je snovi, o kateri bi se mogel z njo razgovarjati. Dolgo se ni mogel ničesar domisliti, dokler se ni vlak ustavil na postajici, kjer so poprave za silo zbrisale sledove preteklih vojnih let in od katere je bil odprt pogled na širono vojno grobišče.

»Povsod se poznajo sledovi vojne, Klementa...« je začel.

»Res je, tudi v meni sami. Saj sem Vam že pravila o Aladarju, edinem človeku, ki me je imel morda res nekoliko rad...« je odgovorila Klementa.

»Da, pravili ste mi. Tudi on je bil eden izmed milijonov, ki so umrli, ne da bi vedeli, zakaj.«

»Aladar je umrl za domovino.«

»Da, to so nazori, ki so jih vstopali ljudem v glavo. Castniki in aristokrati so morali imeti te nazore. Jaz kot trgovec nisim enostavno tako, da vsakdo rad živi in nerad umrje. Organizirano ubijanje ljudi je največja bedastoča in krivica pod božjim solncem. Zdej čutimo posledice. Jaz bom še letos zapri svoje skladišče in pustil trgovanje. Začel bom živeti od svojih rent. S Trstom ne bo nič več. Odrezan je od Dalmacije, od severnih dežel, od vseh žil, ki so mu dajale življenje. Propasti gremu nasproti, Trst postane gnezdo banditov.«

»Jaz tega ne razumem, gospod Mihelič. Mene spominjajo vsa ta grobišča in vsi ti križi samo na eno: na smrt. In vprašam se, zakaj sem živela. Na to vprašanje nimam odgovora. Zato sem žalostna, da nikdar tako.«

»Vi ne veste, zakaj ste živeli?« se je začudil Klementin spremljevalec. »Tega ne verujem. Živeli ste in živite kakor metuljček, ki ne ve, na kateri cvet bi sedel. A ja z sem siromak. Jaz vem, zakaj sem živela: za denar. Od svojega štirinajstega leta do danes sem delal in se mučil za sam suhi, goli denar. Zdej ga imam dovolj, a v pehanju in boju zanj sem se utrudil in si želim miru, da bi mogel misliti tudi na kaj drugega. Pred desetimi leti sem hotel to, Klementa, ko sem Vam ponudil roko...«

»Vi ste delali, ste čisti, pošten... A kaj sem jaz? Jaz nisem delala, moje življenje je grdo. Kakor oblak pod solncem sem...«

Skoraj jok je trepetal v teh Klementinih besedah.

»Klementa, jaz Vas ne obsojam... Brez matere, brez očeta ste, lepa kakor Diana neznanega grškega kiparja v Revoltelli, kam bi bil' drugače prišli? Tudi jaz sem kriv, dasi nisem imel zlega namena, da sem Vas s tisto neumnostjo pred leti splašil. Danes Vas poznam, zato ne zahtevam ničesar od Vas, kakor da mi dovolite očetovsko prijateljstvo do sebe. Nekoga moram imeti, da se bom zanj brigal, drugače mi ni živeti v tej samoti, ki mi ostane, ko zaprem svoje skladišče. Samo to bi rad dosegel od Vas, za vse drugo sem prestar, če hočem biti odkritosrčen. Tega mi ne smete odreči, zato sem Vas spremil na to pot. Čutim, da sem sokriv Vašega gorja in to hočem popraviti.«

»Novo življenje bi rada začela...« je po premolku dejala Klementa, kakor bi bila prešlišala zadnje besede.

»Jaz bom najsrečnejši človek, če to storite. Klementa. Pred desetimi leti me je bolelo, da ste zbežali od mene in se oklenili Protodokisa, tega grškega lopova. Zdej me ne boli več. Le čudno se mi zdi, da niste srečnejši od mene. Vi ste vsaj živeli, uživali, jaz pa sem samo delal, delal, delal. Jaz sem živel denarju, Vi ljubezni, zato bi morali biti srečni...«

»Nisem živela ljubezni. Sama ne vem, kaj je bilo tisto, čemur sem živela. Ko so pred dvema leti krožili aeroplani nizko nad mestom, iz katerih je sovražnik sipal smrt in ogenj, sem plesala jaz s tamburino v roki po vseh svojih sobah. Bombe so grmele med mojim smehom. Aladar je mislil, da sem zblaznela. A nisem. Bila je to tista nepoznana sila, ki me je silila, da živim in se smejim smrti. Zdej se mi stуди vse. Čutim, da so mi polomili perutnice za vzlet kvišku. Odkar sem zbežala od Vas do tistega dne, ko ste me srečali na Rivi, je bilo moje življenje en sam greh brez kesanja, brez užitka, brez poželjenja. A neke mora biti solnce, mora biti mir, drugo višje življenje. Zato grem na mamim grob, da oživim ob edinem čistem spominu svojih dni, ko sem z delom svojih rok skrbela zanjo in zase. Čutila bo moja bol, vem, in bo molila zame, zakaj umrla je lepo smrt. In moj oče poreče, da bi rad še enkrat živel, da bi videl tisto Klemento, za katero ni mogel dote zbrati... Vidite, gospod Mihelič, to je moja predizpoved.«

Gospodu Miheliču je bilo sitno odgovoriti, primaknil se je k oknu, se začel brisati po čelu, kakor bi se potil, in je skrivši otrli s trepalnic solzo.

Vlak se je ustavil na mali postaji v dolini, v kupe sta vstopila star duhovnik, nemara penzionist, in mlad teolog s skoraj dekliskim obrazom.

Od te postaje, ki je bila zadnja pred ono, na katero sta bila namenjena Klementa in gospod Mihelič, nista več govorila. Mihelič je gledal skoz okno in poslušal penzionista, Klementa je slonela v svojem kotu in pazila na besede teologa.

Stari vpokojeni župnik je govoril z bogoslovcem o praznikih, o slovesnostih, o procesijah, o spovedih. Tudi vojne nista pozabila, mislila sta na narod, ki trpi.

Na samotni postaji sta Klementa in njen spremljevalec izstopila. Od tu je bilo še uro daleč do vasi, kamor je bila namenjena Klementa.

Bela cesta je peljala navkreber proti malemu gričevju, ki je zakrivalo pogled v dolino.

Ko sta bila na vrhu, je Klementa izpregovorila prvo besedo: »Gospod Mihelič, ali ste slišali, kaj je rekel stari gospod v kolonju: želja po nasladi in po denarju pije kri našega naroda?...«

»Slišal sem,« je odgovoril Mihelič. »Najma jo je izpila...«

»Jokala bom vse življenje zavoljo tega. Danes pojdem v cerkev, kamor sem hodila z materjo v edinem lepem času svojega življenja. Molila bom po dolgih letih prvi-krat...« je dejala Klementa.

»Kaj naj storim jaz, ki sem v petin-tridesetih letih na vse to pozabila. Kako naj vse to popravim?« je skoraj v mislih zašepetal gospod Mihelič.

»Če opazite, da bi hotela le stopinjo nazaj v življenje, ki ga zdaj objokujem, spomnite me na to pot!« je preprosto odgovorila Klementa.

Pred Klemento in njenim prijateljem je zasijala dolina v velikonočnem pričakovanju.

N. V.: *elikonja* Obmolkli zvon.

Iz cerkve se je glasila Aleluja, orglje in pevci so oznanjali vstajenje, zastave so vibrale, vrsta belo oblečenih deklet se je vsula iz cerkve in za njimi morje svetlobe v velikonočno jutro.

»Aleluja!« je pel župnik v zlatem plašču.

»Aleluja!« so mu odgovarjali pevci s svečanim glasom.

Ljudstvo se je klanjalo in trkalo na prsi, solze ginjenosti so se blestele vernikom v očeh.

»Aleluja!« »Aleluja!«

Kristus je od mrtvih vstal! Aleluja! A naenkrat, kakor bi dahnili mrtvaški dih v te silne množice, kakor bi nelzmer-na groza legla na vso cerkev. Obrazi so zbledeli, preplašenost je strmela iz oči. Tajen šepet je šel od ust do ust, kakor bi zažgal suho travo v lesu. In kogar je šepet dosegel, je dvignil prestrašen glavo, poslušnil in na čelu se mu je zarezala plaha skrb. Mrtvaška tišina je legla po cerkvi. Aleluja je bila zastala pevcem sredi besede, omahnile so roke, dekletom so ugasnile sveče.

En sam otrok je kriknil v tej smrti tišini, en sam otrok, in še ta je onemel. Ljudstvo je vrelo iz cerkve in strmelo v zvonik. Gori v lini se je majal veliki zvon, kembelj je nihal po zraku, vsi so videli, udarjal na bron, vsi so videli — toda iz kovine ni bilo ne glasu ne joka...

»Zvon je umrl!« je zašumelo med množico. Težka žalost in strah sta se polastila src, blede lica so strmela v lino.

»Bog nam grozil!«

»O usmiljeni Bog!« je šlo od ust do ust.

»Nekaj je v zvonu!« je dejal nekdo. Fant, ki je pritrkaval, je zlezal iz line na tla in trdil, da je zvon kakor prej, le da nima glasu.

»Ko bi namazali; tri dni je kembelj počival in zarjavel.«

»Saj bijel!«

Preiskali so zvon in lino in zvonik iznova — vse v redu. Preiskali vrvi in kembelj in skripce — vse v redu.

»Mora biti pa v fari nered,« je vzdihnila pol slepa ženica.

»Mora biti v srcih nered!« se je oglasil zamolkel glas kakor iz groba. Sto oči se je ozrlo, sto oči je zazrlo naenkrat v svoji sredi sivega plešastega starca kakor proroka. Nihče ga ni poznal, nihče ni vedel, kako mu je ime, kje ima stan in odkod prihaja.

»V srcih je nered!« je ponovila množica polglasno, klonila glave in poslušala težko vest.

»Sovrašтво je v Vaših srcih. Kristus je dejal: odpustite.«

Starec s sivo brado je dvignil roko in pokazal v nebo.

»Sovrašтво je v vaših srcih!« je vzdihnila množica.

»Odpustite — vsak objemi brata in sosedo, sosed objemi sosedo kot brata! Kristus je vstal v odpustanje!«

Segel je v roke slepar osteparjenemu — oba sta imela solze v očeh; poljubil je oče morilca svojega sina — oba sta imela solze v očeh; mož je segel nezvesti ženi v roke — padla mu je skesano okoli vratu. Plač in ihtenje je trgalo srca in duše, solze sprave in pokore so hladile srčno bolelost. Množica je padala na kolena in molila:

»Usmiljenje, usmiljenje!«

V množici je zavrelo, roka je šla iz roke, obrazi so zažareli sreče in olajšanja. Starec se je tajinstveno smehljajal.

Zamajal se je iznova zvon, udaril kembelj — iz bronu ni bilo glasu. Ogorčenje in razočaranje je planilo v množico.

»Lažeš, starec!« je zavalovilo v zboru.

»Lažeš in briješ norce!«

»Lažeš, starec!«

»Iz nas se ne boš norčeval!«

»Udari starca!«

»Brado mu izcukaj!«

Plešec — prerok je stal neizprosno med njimi, stegnili prst v drugič in pokazal s prstom na dva že onemogla in zgubana kmeta, ki sta stala ob cerkvenem zidu, obrnjena s hrbtom drug proti drugemu.

»Sezita si v roko, prijatelj!« osivela Sršče in temno sta gledala kmeta osivela, jezno gledala pred se in stiskala grčavo palico v roki. Gnev in srd sta jima sijala iz oči.

»Do smrti ne!« je rekel prvi.

»Še po smrti ne!« je dejal drugi.

»Obrekoval me je!« je rekel prvi.

»Po krivem me je tožil!« je dejal drugi. In nista si segla v roko in se nista pogledala. Starec prerok je spustil roko, in preden se je množica zavedla, je izginil. Zvon v lini se je majal, a molčal.

Ta pravljica se ni zgodila na Slovenskem, kajti v Sloveniji poje povsod velikonočni zvon.

Branko Jeglič: Velikonočna pesem begunca.

V revnem kotičku trepet mandoline spremlja otožno in gromko kitara... sanja pomlad: tam jim nikdar ne mine, kjer breskve cvetijo in dehtijo jim ozarajo; sanjal pod palmo, oranžo bi, spal, gledal v azur bi, v rebeško sinjino — a dvignil obraz sem, otožen, upal...

Kje ste, ve solnce, prijazne dežele? Solnce prijava se liri v rji pretaka. Zdrava popevka narave kaméne kliče: »Vzite proč pisane trake, saj vam le venčajo glave meglene; stojiki vi, žrnovidci, ve spake, kaj se omamljate s publiki kliči, krepkih dejanj vaše srce naj hoče, z jasnimi cilji v trezni glavici — to naj mu vzor bo, ki pastí še noče, branikov stražečih ob Trstu, Gorici...«

Ciril Jeglič: Zavržena.

Iz zbirke »Obrazi.«

Tam na oknu cveto rože: žive, bujne, kakor da so postavljene mimooidočim za spomin. Vso zimo so cvetele in vselej, kadar sem se ozrl nanje, sem se zmisli na pomlad: na tisti čas, ko se solnce jutraj in na večer in je ljubezen v srcu kakor popek, z rosno vonavo nasiten.

Pa zdaj je pomlad! Tudi v rože, ki so na oknu, je dihnila tarna sila. Dvignile so svoje zarde cvetove in z opojno močjo zadišale preko ulice; nato so poskrile svoj kras med listje in se nič več ne ganejo; komaj, da strepečejo, če jih pogledaš, neka težka senca seva izza njih. Vsaj meni se zdi tako, da so prečudno žalostne te rože, četudi so lepe, da bi jih gledal in sanjal ob njih.

Zjutraj, ko odpiram očno, se zmirom ozrem preko ulice: »Dobro jutro, prijateljice moje!« Pa mi odzdravijo, kakor vlažne oči dekletove, ki so premišljevale celo noč in je ostala solza v njih. Včasih se zgane tista težka, nema senca, ki seva vanje. Takrat jo razločim in jo vidim od blizu: njo, ki je zasadila te rože v lončice s črno prstjo, ki jih zaliva in vdihava življenje, njo, ki daje temu cvetju zadnji ostanek svoje ljubezni ter je to žrtev postavila na okno mimooidočim za spomin...

Pravijo ji Rozalija. Menda je še zelo mlada, ker se polno ognja užge iz njenih oči, kadar zastirni preko ceste in hiš: tja daleč k brdom, od koder se dvigajo sinje meglice. Tam so vinogradi, nanovo prekopani, z znojem napojeni, s pesmijo in vriskom blažoslavljeni; zdravje in svežost pgonica skozi tisto zemljo, žehti, puhti in dehtijo vse naokrog. Oj, pesem, ki odmevaš! A Rozalija je opravljena kakor nadložna vdovica: v temno bluzo, s črnim šalom krog vratu. In pravijo tudi, da je zaznamovana z večno, neizlečljivo sramoto na svojem telesu...

Kadakoli jo vidim, vedno je enaka: z desnico zaliva iz rdeče kanglice, počasi, sanjavo, kakor da prešteva kaplje, z levico zastira svoj mračni, suhotni obraz. Malokdaj me opazi in še takrat se naglo, splašeno umakne v ozadje. Oj, spokornica nedolžna, kam bežiš? Kakor da je na svet pozabila...

Kaj neki dela dan na dan tam za spuščeni zavese, onkraj sence, ki jo loči od sveta? Ali plaka, ali prebira romane, ali se pripravlja na smrt? Ali ji je ljubo, če kdo misli nanjo?

Joj Rozalija, samo pazi, da tvoje rože ne uvenejo!

Ivan Baloh: Siepec.

Bila je Velika noč... Prejel sem pismo — da bi ne prejel enakega nikdar več iz nobenih rok! Pismo je bilo pisano z velikimi črkami, vse črke so bile s šivanko prebodene. Pisano je bilo samo na eni strani, ker na obeh sploh ni bilo mogoče. Pismo je bilo kratko: Razven

običajnega uvođa in konca se je glasilo približno tako-le:

Usmiljena sestra mi je čitala iz nekega časopisa Vaše ime. Tedaj sem se spomnil svojega učitelja. Jaz sem slep. Raje bi bil mrtev. Spomnite se nas v domovini.

Vaš
F. Š.

Pismo sem odložil nem in tih. Potopil sem se v svoje spomine za par let nazaj. Učencev s takim imenom je bilo več. Spomnil sem se razglednice, ki mi jo je poslal vojak s soške fronte in ki se je odlikovala po svoji lepi pisavi, tedaj sem se domislil Franceta, enega svojih najboljših učencev. Bil je pravi.

Sedel je v prvi klopi v šoli. Koj prvi dan, ko sem prestopil prag razreda in ga zagledal pred seboj, je napravil name dober utis. Sedel je nepremično in gledal vame s svojimi velikimi očmi in požiral vsako besedo, ki jo je slišal.

Ampak tiste njegove velike, črne oči mi niso hotele iz spomina.

Njih krasote in globokosti ne popiše nobeno pero; te so bile pravo nasprotje vsega, kar je bilo na njem. Ko sem nekoč vprašal nadučitelja, odkod ima ta fant tako krasne oči, mi je odgovoril kratko: Njegova mati je bila orientalka.

Naše življenje je večna selitev in vedna ločitev, zato sem pozabil na Franceta in na njegove oči.

Potovanje me je privajalo v nekdanjo, tako ljubo vas. Obiskal sem svoje znance in eni so me sprejeli s toplimi besedami, drugi pa z mrzlimi rokami. Res je, tekem let postanejo tudi vroča srca hladna, in tudi gorke roke mrzle.

Tedaj sem se spomnil Franceta. Vprašal sem, če se je že vrnil iz bolnišnice in izvedel sem, da je doma pri svoji materi, da je slop in da plete košarice.

To mi je zadostovalo.

Na koncu vasi je stala mala hišica, dobro znana iz poprejšnjih let. Se sem se spomnil, da je pred hišo stala lesena miza, nad katero se je razprostirala mogočna brajda. Ta vinska trta je bila ponos domače hiše. Oče — oče in sin sta trto obrezavala vsako leto, in rodila je zlahen sad. Očeta je vzela nesreča na železnici in ostala sta pri hiši le mati in sin.

Francje je bil sklenil, da pojde čez morje, da bi plačal hišne dolgove, pa je bil pekljen v vojno. Mati je ostala zapuščenca, kot je bila zapuščenca trta, ki ni več rodila.

Približal sem se vasi in zagledal Francetovo kočjo. Vse je bilo kot nekdanj, le zelenja ni bilo več pred hišo; vedel sem takoj, da se je trta posušila.

Sklepal sem z gotovostjo, da bo Franceta doma. Z neznanim strahom sem se bližal kočji. Bal sem se svidenja. Pri takih prilikah mi je najljubše, da ni ljudi pričujočih — in tega sem si bil v svesti, ker se je nagibal dan in so bili vsi ljudje na polju.

Ko pridem v vas, vidim, da je skoro prazna.

Približam se s tihimi koraki Francetovi kočji. Čudno se mi je zdelo, da sem se tega svidenja bal, kot še nobenega v življenju.

Ko stojim za vogalom sosednje hiše, zaslišim glas citer.

Vedel sem takoj: Franceta je doma in igra na citre.

Čudno je, da se mi ni mudilo; počakal sem, da so strune utihnile in da je pesem izzvenela.

Takrat mi je bilo tako težko pri srcu, da enakega trenutka ne pomnim v svojem življenju.

Opogumil sem se, korakal naprej — in stopil pred njega.

Odložil je bil ravno citre in prižgal cigareto.

»Franceta, Bog te živi!« — tako sem ga pozdravil.

»Kdo je to? Tega glasu ne poznam, ta ni iz naše vasi.«

»Res ni iz vasi, ampak tisti je, ki si mu iz Gradca pisal.«

Takoj sva se spoznala.

Hotel mi je prinesiti stol iz hiše, pa sem mu zabranil; saj bi bil kmalu padel, ker se je premalo poprijel za mizo.

»Pri miru bodi in zacitraj in zapoj!«

»O, citral bom, pel pa ne bom.«

»Zakaj ne?«

»Zato, ker ne morem.«

»Saj si včasih tako lepo pel.«

»Sem. Zdaj pa ne morem, ali pa nočem. Naj pojejo drugi — jaz bom citral, pel bom pa v srcu ž njimi.«

»No, pa kaj zacitraj!«

In citre so zapele: En hribček bom kupil, bom trte sadil. — Ko je končal, se je zasmejal. Jaz sem ga vprašal: »Franceta, zakaj se smeješ?«

Pa mi je odgovoril: »Zakaj se ne bi? Hribčka ne bom kupil in trte ne bom sadil, saj se je še domača posušila.«

Molčal sem.

»Franceta, še ono zaigraj!«

»Bom.«

Strune so zapele: Lepa naša domovina... Ko sem čul prve akorde, sem dejal: »France, vsaj to pesem mi zapoj, saj jo znaš.«

In začel je: Lepa naša domovina...

Prsti so se mu tresli in njegov glas tudi. Komaj je končal prve besede, je počila struna.

France je prenehal, položil je roke na citre in glavo na roke.

Nastal je trenotek, ki ga ne pozabim. Njegov obraz je bil bled in glava kot mrtvaška, z globlinami.

Nebo ve, kaj je takrat čutilo njegovo srce.

Videl sem, da je najbolje, da grem.

Hotel sem mu že podati roko in se posloviti, pa me ni pustil — še nekaj težkega je bilo v njegovi duši.

Naposled je prišlo na dan.

»Nekaj bi vas prosil.«

»Kaj pa?«

Mislil sem, da bo prosil podpore, pomoči za svojo mater ali bogve kaj. Dal bi mu bil vsega.

Rekel pa je tako-le:

»Sineci so bili pri meni fantje, pa so mi rekli, naj jim kaj zacitram. Jaz sem citral, oni so peli. Citral sem — pa sta se mi utrgali dve struni, danes pa še tretja, kot ste slišali sami. Zdaj skoro ne morem več igrati. Vi greste v mesto, prinesite mi, prosim, strun. Bom plačal, saj imam pokojnino.«

»Ne boš plačal, prinesem ali pošljem. Ti si že plačal, ko si dal svoje oči.«

Nato smo molčali vsi trije: on, jaz in citre.

Nastal je mrak.

S polja se je vračala njegova mati. Videl sem jo od daleč in sklenil, da grem. Bal sem se sestanka vseh treh.

»France, strune dobiš, igraj pa, kolikor le moreš.«

»Bom.«

Odšel sem — in žalost je šla pred menoj in za menoj. Še nebo se je zagrnilo v črno tkanino.

Na klanecu sem se še enkrat ozrl nazaj v ravan.

Tedaj sem zaslišal še zadnji akord znane pesmi: Le enkrat bi videl... Ne vem, kaj mi je zastavilo pot.

Kot se je naslonil slepec na svoje citre, tako sem se naslonil jaz na svojo popotno palico in se zamislil... Le poj o zelenem hribčku in o sočnati trti in o lepi naši domovini, a videl jih ne boš več. Jokal ne boš več, kadar boš jemal slovo. In tudi, ko boš umiral, ti zadnja solza ne bo potekla iz oči... Ob ti misli je počila struna tudi v meni in zaplakal sem v srcu.

Svet, ki praviš, da si pravičen, ali naj ti prinesemo v dar najdražje, kar imamo: vse svetle, lepe in blage, odkrite in zlate oči naše mladosti, da jih pokrije tema, brezkončna noč?

Ko sem to pomislil, je bil bled in žalosten tudi moj obraz, moje oko pa je bilo suho.

Pravijo pa, da je takrat človeška bolest največja, ko se celo solze posušijo.

Milan Ivančič: V zaporu.

Velikonočni spomin.

Prvi žarki jutranjega solnca so boječe pogledali skozi ozko, zamračeno okno in plaho poljubili vlažno zidovje zaduhle celice, kot da se ga bojijo dotakniti, — ker vidijo le gorje, ki požira dan za dnem nešteto mladih žrtev, hrepenečih po zlati svobodi.

Na trdem ležišču leži mlad človek. Od trpljenja in gorja izpite oči begajo nemirno po ozki celici in zro s hrepnenjem skozi okno k daljnemu solncu, k luči... Zunaj vlada pomladno jutro v vsi svoji krasoti, polno moči in življenja, — a znotraj je samo prokletstvo in smrt. Neizprosna tujčeva roka ga je zgrabila kot hudo delca in ga vrgla med to vlažno zidovje, da mu izruje iz srca vse lepe misli o svobodi, da mu s silo iztrga iz mlade duše najblažje, najdragocenejše: ljubezen do domovine...

Podprl si je glavo ob lakti in se je zamislil. Pred očmi so se mu vrstili žalostni spomini onega jutra, ko so ga s silo in po nedolžnem odvedli od doma v zapor.

Bilo je mračno, deževno, aprilovo jutro. Nizko nad vipavsko dolino se je pasla gosta, siva megla in ležala, ko težka mōra nad vso tiho dolino in nad človeškimi srci.

Stal je pred hišo. Odpravljal se je z doma, da gre materi, ki se je borila s težko boleznijo, po zdravnika; hotel jo je iztrgati, četudi le za par trenutkov, ledenemu, smrtnemu objemu.

Izza hišnega vogala so se prikazali trije karabinierji in se mu približali hitrih korakov. Z nasmeškom so mu dejali, naj gre z njimi. Pogledal jih je začudeno, oči so se mu zarosile, z drhtečim, pojemajo-

čim glasom jih je vprašal: »Zakaj?« Niso se zmenili za njegovo vprašanje, zapovedujoče so mu odgovorili, da mora ž njimi.

Trd, nepremični, kakor da je izklesan iz kamna, je stal pred njimi. Njegova duša se je utopljala v srdu in bolesti. — Z njimi mora, četudi je nedolžen; zapustiti mora na smrt bolno mater, iti, da ga vržejo, kot nešteto drugih, v zaduhli zapor.

Kje je človeška pravica? Trpeča, nad vse ljubljena domovina! Kje je, tvoja prostost, po kateri hrepenijo tvoji otroci?

Premagal se je... Prosil je samo, če se sme posloviti od bolne matere. Dovolili so mu, toda eden je šel za njim, da mu ne uide.

Na postelji je ležala mati, skoraj nezavestna, ni ga več poznala, njegovo ime je klicala v mrzlični omotici. Nagnil se je nad njo in jo strastno poljubil. Z otroško udanostjo jo je objel, ki jo je ljubil vse svoja mlada leta in ki ji je bil zdaj edino upanje in edina radost.

Stal je kot kip... Težka roka mu je legla molče na ramo: znamenje za odhod.

Še enkrat jo je objel in jo poljubil na blede ustnice, kot da hoče iz nje izsesati vso materino ljubezen, kot da se hoče napiti moči za trpljenje sužnjih dni...

Nenadoma je odprla široko svoje izmučene oči in vprla vanj pogled, poln materinske ljubezni, kot bi hotela reči:

»Pojdi, ljubljeni edinec! Prenašaj meško svojo usodo... iz ljubezni do mene in iz ljubezni do domovine... Prišel bo dan, ko mene ne bo več, a domovina bo ostala... k nji se povrne. Misli name in ljubi je radi mene in ne sovraži nikogar, radi mene ne. Trobarvno solnce, naj bo solnce ljubezni in ne solnce srda... Ali me vidiš v srce, sin? Povej vsem, ki trpijo, da je to govorila mati zato, da ne bi več trpeli njih otroci... Z Bogom!«

Zaprta je izmučene oči, blažen mir je legel na njena lepa, blede lica. Karabiner je pristopil in ga je odvedel.

S silo so ga odtrgali od matere, niso ga pustili, da bi ji stal v poslednjih hipih ob strani, da bi ji v zadnjih trenutkih blazil trpljenje...

Vkovanega v težke okove kot hudo delca so ga gnali med nasajenimi bajonetni zato, ker je ljubil materine besede in ker ni hotel pričati na Iškarkotovo pismo. Po dolgem maršu in trpljenju so dospeli do konca poti...

Težka pest duši tisoče nedolžnih žrtev in razjeda tisočero src, — da umira pod njeno težo nešteto mladih življenj. Od trpljenja obloženi hrbti se pripogibajo nizko k tlom, od bolesti izmučene oči gledajo s hrepenenjem k daljnemu solncu, k zlati svobodi, k vstajenju...

Tako je tedaj prišla Velikanoč, tako je obiskala mnogotere tudi danes — — —

Ključ je zaškrpjal v vratih in ga predramil iz težkih misli...

Vstopil je italijanski stražnik in mu prinesel jedi. Molče jo je postavil predenj in izginil.

Zaprta so se vrata, stišal se je težki zapih, ključ je zaškrpjal v zarjaveli ključavnici, po hodniku so odmevali koraki italijanske straže — — —

Ni pokusil jedi. Izmučen se je vlegel na trdo ležišče, zaprl od slabosti trudne oči in njegove ustnice so šepetale tiho, skoraj neslišno:

O mati, o domovina!
Po dolgem hodniku so votlo odmevali težki koraki italijanske straže in trkali kot kladivo na ujetnikovo srce: pride čas!

Silvester Škerl:

Iz dnevnika.

Ob vznožju stopnjišča katedrale je čepela stara ženica in je beračila. Ničesar ni videla; bila je popolnoma slepa. Oči je držala na široko odprte; siva zenica je bila razlita po očesu. V čelu je bilo razoranih tisoč brazd, globokih in plitvih, kot od nevednega otroka oranih. Koža na licih se je svetila, bila je gladka, a i v njo so bile vrezane ostre črte. Ustnice so bile blede, kot da je iztekla vsa kri iz njih. Niso molile, a premikale so se v nočivti. Čez ramena je imela ogrnjeno oči, napol raztrgano sivo ruto, in tudi roke, okrog katerih se je tesno ovijal molek, so bile zavite v njo. Temno, od blata visoko gori poškopljeno krilo, je bilo zelo široko in je pokrivalo polovico stopnjice.

Vsak dan je sedela tam, in če si šel mimo jutraj ob štirih, ali zvečer ob osmih, si jo vedno videl na tistem mestu...

Ni bilo megle. Vendar je človeka dušilo in stiskalo. Nebo je jokalo... polagoma so se spuščale solze na zemljo in padale na nejevoljna lica, silile so v oči in v usta. Ceste so bile vse samo blato in človek je bil ves obupan od tega blata. — Mislim sem mimogrede: nebo joka na Velikanoč. Ali ni to čudno? Še jaz bi jokal... Zapazil sem staro, oslepele ženico. Obstal sem na vogalu in sem jo gledal, dež pa se je usipal name...

Zvonovi so zamolklo zapeli slavo. Obraz ženice je naenkrat zadobil slove-

sen, zlat izraz, a je kolj nato zopet postal kot deževno nebo.

Nisem se zmenil za to. Stopal sem dalje po blatu in sem mislil na ubogo ženico.

Njeno življenje ne pozna dneva. V večni temi so zakopane njene oči. V njenem srcu je tudi izumrl dan. Vse, kar je njeno, je kamen, na katerem sedi in molek, ki ga drži morda že leta in leta v rokah...

In njene ustnice se premikajo morda neprestano leta in leta in njene oči so leta in leta odprte in ne vidijo ničesar.

Morda je celo oglušela, morda... A ko je zaslišala tisti glas zvona, jo je zdrnil iz njene noči, srce se je zagibalo, ustnice so se ustavile, oči so se zagledale v solnce, ki ga ni videla ne čutila dolgo — zaživela je.

A v hipu je zopet omahnila. Slepac ne more živeti. Legla je zopet v grob. Na crnem mrzlem kamnu, z molkom v roki, s šepetajočimi ustnicami in s širokoodprtimi očmi...

Ljudje, ki so hodili po blatu, so obstali in poslušali Velikonočno pesem zvonov. Niso videli blata in niso čutili džja... Velikanoč, Velikanoč!...

Rad. Peterlin-Petruška:

O Velikinoči.

Zvonovi zvonite, orglje donite, pesem zmagalca razlegaj se v dalj, bobni grmite, piščali zvenite: On, naš kralj, naš Bog je vstal!

Kako škripali so z zobmi pismarji in farizeji, ko jih bličal je za njih ošabnost, kedar pred očmi cestinarji njih blodnje pričel je!

Ko trumam je zatiranih in bednih ljubezni čiste moč oznanjeval, ko zdravil je telo in dušo nezavednih, — spoznali so, da vse bi žanje dal.

— Prostrite rjube, bratci, in steljite palme, sestrice, dajte rož cvetočih sem, slavite vsi, klobuke z glav in čalmel, Hozana! Kralj naš spè v Jeruzaleml! —

Tresó po kotih se kuštravi farizeji, pismarji srepo skrivaj slavje zrò; zvečer pri Ani se k veliki reji preplašeni in zbegani zberò.

No, stari žid Jehuda s smehom reče: »Kaj niste čuli krikov: Kralj, naš car! Pilat je v škripcih, on nam ne odreče, a drugo vse napravi naš — denari« —

Denar — sveta vladar, on vodi zla dejanja, ubojev in zločinov roj rodi, a Judež Iškarkot o njem le sanja, se noč in dan mu pred očmi blešči.

Zdaj Njega, ki tako ga vedno ljubil, za trideset denarjev je prodal: pri svitu zvezd Ga v vrtu je poljubil; — v zapor odvela Krista je drhal.

In dali so Mu križ na trudne rame in odpeljali Ga na Golgotu, Kdo Mu pretežki križ za hip vsaj sname, tolaži Ga, pot spremi dolgo to?

Učenci vsi Njegovi so zbežali, le Janez je za Njim z Marijo šel, pa Peter skrival se za skale v dalji in v srcu vest pretežko je imel...

In vzdignili so križ, na križu Njega razpetega sred roparjev, barab. On, ki se mravlji storil ni nič zlega, umiral je v sramoti, reven, slab.

Ozrl se še na tolpo je s težavo, ljubav v očeh, v nebo pogled je vprl: »Odpusti, Oče, jim!« in sklonil glavo h krvavim prsim, vzdihnil in umrl...

In kakor z bolj strašno prepojena drhteč priroda je zaplakala in od noči in bliskov oslepljena je tolpa v grozi kazni čakala.

Smejó se židje zdaj. — Prezgodaj, Ana, rokè si maneš, in ti, farizej, veselja tvojeja je pesem rana; pod skalo stopi v jutro in poglej:

Omamljeni leže na tleh vojniki in strgani pečati so navskriž, odvaljen z groba kamen je velik in grob je prazen!... Kajtež! Kaj drhtiš? —

Zvonovi zvonite, orglje donite, pesem zmagalca razlegaj se v dalj, bobni grmite, piščali zvenite: On, naš kralj, naš Bog je vstal!

Naši materi.

(Ob njeni smrti 30. marca 1920.)

Mati spi med zelenjem in prvim cvetjem in sanja — kot ni sanjala še nikdar. Niti ob valih in šumu belih vod, kjer se je rodila, niti ne ob deviški molitvi na našem najlepšem, najsvetejšem bregu, kjer se je učilo njeno srce služiti Velikemu in Svetemu, niti v raju našega doma, ki ga je tako vzljubila. Te sanje so večne.

Ne gleda nas več s svojimi mirnimi, globokimi očmi. V večnost zamišljene spe in ne zró svetá. Tako je kot so vsi, ki so izpili kelih življenja do dna: Mriva. Bele roke, v dobroti in gostoljubju poznane in neprekošljive, oklepajo svetel križ. Njen obraz je blede, globoko upal. Nemirno hodijo in begajo po njem sence belih luči, ki se skrivnostno svetlikajo iz temnega zelenja. Čelo, prej polno skrbi, je danes ohledenelo, mirno. Kot njiva v svetlem solncu, je belo in razorano.

Katera dobra mati v svojem življenju ni bila mučenica?

V detstvu pokorna Bogu in ljudem, skrbna in nedosegljiva v materinski dolžnosti. Sina, ki je stopil k mizi Gospodovi, je spremljala v življenju, in ga spremljala na zadnji poti. Ne vem, če je bil v njenem življenju dan, ki bi bil brez dobrih del. Kot od Boga preizkušena žlahtna roža je bila, vedno močna in krepka kot Makabejka.

Da, kot Makabejka! Kdo se ne spominja važnih let? Skrb za skrbo, bel za kolje je padala nanjo — kar je bila mati.

Ob Soči je bil ranjen njen sin: v težki slatnji je tedaj trepetala vse noči — in je umrl v domovini.

Drugi se je ponesrečil ob Adriji: hotela je umreti ob njegovi smrti, ko ga je spremljala na zadnji poti.

In tretji? Bog, kaj je s tretjim, ki živi in stoji ob njenem mrtvem truplu, ne morem povedati. Ali je list v vetru ali je hrast sredi ravnine, dolgočasne in puste? Sam je, ker nima matere.

In ostali... Polno nar je, ki smo te potrebovali in za katere si živela. Danes čutimo, kaj si nam bila...

V začetku velikega tedna si izpraznila trpljenje do dna in se poslovila v bridkosti od svetá in njegovega gorja. Zrli smo te: bolest te je spremljala na zadnji poti — izmučeno in do križa trpečo. — Ti si nas blagoslavljala: S tresočo roko si nam vdihnila zadnjo blago misel. Motno in govorila si, vrla Makabejka, velike besede vere, katere moč te je podpirala v vseh tvojih težkih dneh.

O mati, težka je bila ta bol in zato je bila vredna globokih, večnih sanj. Zato spi in blagor ti!

Mi jočemo za teboj in ko spiš med nami ni solnce ne na nebu in ne v nas. Megle smrti so ga zastrle in oblaki so zakrili njegovo luč.

Le lahen pomladen dež rosi, rosi... In od rož in zelenih vej padajo njegove solze, kot bi vedele tudi one, da si umrla Ti, ki si ljubila vse brez razločka in z enako ljubeznijo.

Naj te ne obtežuje ta solza, mati, ki je padla ob spominu na te in v sožalju do onih, katerih dragocena last si bila. Potrpi smo od žalosti in skoraj ne vidimo Vstajenja. Toda Tvoje oči ga zrò, kot ga niso zrlé še nikoli...

Branko Jeglič:

Pravljica o potici.

Velikonočni prazniki že pozvanjajo. Deklice trgajo zvončke, dečki čutijo pomladno prostost. Cerkev hrani za vsakega nekaj prijetnega, veličastnega, ki prehaja počasi v srce. Veličastno razpoloženje vlada povsod, tudi na strehi, kjer puši ponosni črnc obširnejše oblake, celo prebivalci kurnika na dvorišču se vznemirjajo, ker vtihotapili so izvoznice za rdečelične pisane.

Pred hišo sedijo Ivanček, Tonček in Jožek in se prerekajo, zakaj da leži kamen sredi ceste. Ivanček, najstarejši med njimi, sedi modro in temno razlaga pomen teh lepih časov. Črne hlačice in enak suknič sta malo pobeljena. Porednež je gotovo stikal po kuhinji in opazoval kaj se vrši v pečli. Hodi že v prvo ljudsko šolo in se uči pisati slovenski. Jožek mu je precej podoben. Tudi se rad sporeka za prazen nič. Rad pozvanja v žepu s svetinjicami, ki jih je kupil za drag denar. Že od nekdanj se rad krega z Ivančkom, ker vsak izmed njiju zahteva vse zase. Kdo naj ustreže obema? Tonček je častni član vaških pretegnencev, ki spremljajo vsako novico s svojimi prepiri. Jasno je, da ima zelo razvit govornilni organ. Torej, kdo naj se z njim oporeka. Tako se oporekajo in ugibajo ime one živali, ki ji sekajo bedra in jih stavijo ob velikonočnem času lačnim na ogled. — Reši jih Tinka, zala devojčica ponosnega noska in kratkih las.

»Glejte fantiči, pisane potico imam; kdo jo hoče?«

Ivančkova modrost in samozavest, da so njegove besede čisti evangelij, jo zahteva, ker zna pisati. Jožek toži Ivančka, Ivanček črni Jožka, Tonček vriska in skače v svojih rdečih hlačicah. Hajd, vsi so na nogah, beseda da besedo, žalitev da žalitev. Vname se boj. Tinka, ovenčana z neštevilnimi lepimi cvetkami, je zgubila vse. Žalostno gleda v borenje mladih fantičev. Vsi se ji studijo, nihče ji ni simpatičen, akoravno je že davno pogledala čez mizo.

Zdaj ima potico Ivanček, zdaj spet Jožek. Tonček se krega brez odmora, potem zopet joče, gotovo še sam ne ve, kako velik revež je, brez pravic. Veržnik, ki vtapljaš milijone v žlici kaše. Puhla gosposka butica... itd... (Saj že zna vsak otrok te tako poljudne psovke današnjih dni.) Tako je nastal v sobi pravi šhod, kjer vsak protestira in zahteva svoje pravice.

O, sladka potica, kako te žro; komur prideš v roke, povsod te grizejo! —

Tinka se že kesa, da jim je prinesla sladko potico; saj so vsi tako lačno zijali v kuhinjo. Zdaj, pa... zdaj vidi, kako se obnašajo! Zaupila je: »Fantje, bodite pametni.«

Toda, drli so se dalje... »Jojmine, za božjo voljo! Glejte, oče prihaja!«

Vrata se odpro. Nekaj trdih besed, nekaj poljubov s šibo in — potice ni več. Vsi teko jokaje za očedom, toda prepozno...

Zaklenkalo je iz visokih lin. Veselo vstajenje je pelo po cestah. Dolge vrste ljudi so spremljale ta pohod, še sam trdi oče se je udeležil vstajenja in veselo jedel potico. — Ivanček, Jožek in Tonček pa sedijo doma v kotu in sanjajo o sladki medeni potici. Še nikdar niso bili tako zelo prijatelji. Prepoznen kes ne zadostuje, treba je pameti, pameti...

Maksim Gorkij:

Mati.

Imel sem prijatelja, ki je bil še mlad, ko ga je težko preizkusila usoda. Bil je človek, ki ni poznal stranpoti, zato je tudi dospel naravnost tja, odkjer ni več vrnitve... Moj prijatelj je imel mater, trinišestdesetletno staro, na katero je že čakala smrt za vrati. Istega dne, ko sem prejel zlo vest, kaj se je zgodilo mojemu prijatelju, sem prejel tudi pismo od njegove matere. V tem pismu mi je naznanjala, da me bo njen sin obiskal. Priporočila je mojemu varstvu njegovo dušo in njegovo telo in je vprašala, če morda ni že prišel in kako se kaj imava. Ko sem prebral pismo, sem gledal par trenutkov to malo, bolno, staro ženico pred seboj. Videl sem ugasel pogled, ki je razodeval neizmerno ljubezen do svojega sina in mislil sem nato, da napolnjuje skrb za njegovo srečo celo njeno življenje.

Ali naj ji razodenem grozno resnico? Resnice človek ne more prenesti. Take resnice namreč, ki prežene vso pregrešnost iz človeške duše. Ti resnici ključem: Bodi pozdravljena!

Toda poznam tudi drugo resnico, ki pade na glavo kot kamen in nam vzame možnost, da bi živeli ter nas umori.

Če povem materi, da je njen sin izgubljen za vedno, tedaj jo umorim. Saj je pol svojega življenja zastavila za dobro svojega sina! In danes, na pragu smrti, naj izgubi vsaktero upanje, da njen sin ne potrebuje te ali one pomoči, da se mora zaprejš sama bojevati in sama zmagovati? In nji, ki čaka zmagé, naj vržem trde besede v obraz:

»Tvoj sin je padel.«
Nikdar! Raje bom lagal.

Posnel sem pisavo svojega prijatelja in pisal pismo, za pismom in slednjega sem začel: »Draga, ljuba mamica!«

In odgovarjala mi je prisrčno in toplo in je prosila mene, mene, naj se varujem stoterih stvari.

Jaz pa, ki sem posnema pisavo njegovega sina, sem ji pisal, da sem zdrav in da mi gre dobro na svetu, opisoval sem ji uspehe, ki jih dosegam v življenju in v družbi sem ji zagotavljal, da se bom ravnal po njenih nasvetih. Odgovarjala mi je vsa veselava:

»Moj dragi edinec. Še nikoli nisi bil tako prisrčen do mene, kot zdaj v teh pismih. Bog te blagoslovi!«

Trudil sem se, da sem zopet naslikal z najlepšimi barvami svojo srečo in svoje veselje, ko imam tako dobro in tako požno mamico.

Odgovorila mi je: »Materi, ki ima tako ljubelega sina, je lahko umreti.«

In umrla je v veri v srečo njenega sina ravno v onem trenutku, ko je za zapustil ječo in se napolnil v prognanstvo, ki ne pozna vrnitve.

